RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 24.

Lördagen den 7 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Om ändringar i stämpelförordningen.

Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande n:o 20, i anledning af föreslagna ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 30 sistlidne januari hade i en till bevillningsutskottet hänvisad proposition, n:o 30, Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att besluta, att 8 och 54 §§ i nådiga förordningen angående stämpelafgiften den 2 juni 1899, förstnämnda paragraf sådan densamma lydde enligt nådiga kungörelsen den 14 juni 1901, skulle i nedannämnda delar erhålla följande förändrade lydelse:

8 §.

Följande enskilda handlingar skola förses med stämpel på sätt här nedan stadgas:

— —

B) Öfriga stämpelpliktiga enskilda handlingar:

— —

Anvisning; lika med *Växel;*
dock att postanvisning är från stämpel fri.

— —

Check; lika med *Växel;*

— —

Inkasseringar af penningar: handling, som innefattar uppdrag därom och emot hvars företeende eller aflämnande betalning fordras; lika med *Växel;*

dock att handling, som afser inkassering af penningar genom postverkets försorg eller genom s. k. efterkraf, är från stämpel fri.

— —

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Invisning; lika med *Växel.*

— —

Kapitalräkning — — — — — — — — — — — — — — —

Kreditiv- eller därmed jämförlig räkning hos bankir, bank eller annan kreditinrättning: bevis om uttagning därå; lika med bevis om uttagning å *Sparkasseräkning.*

Kvittens, som, för inkassering af penningar genom annan person än fordringsägaren, från en ort till en annan försändes; lika med *Växel;*

dock att kvittens, som afser inkassering af penningar genom postverkets försorg eller genom s. k. efterkraf, är från stämpel fritt.

— —

Lifränta — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Löpande eller därmed jämförlig räkning hos bankir, bank eller annan kreditinrättning: bevis om uttagning därå; lika med bevis om uttagning å *Sparkasseräkning.*

— —

Postremissväxel; se *Växel.*

— —

Skuldebref — — — — — — — — — — — — — — — —

Sparkasse- eller därmed jämförlig räkning hos bankir, bank eller annan kreditinrättning: bevis om uttagning därå skall, utan afseende å det uttagna beloppets storlek och ehvad beviset särskildt utfärdas eller tecknas å företedd handling eller ock meddelas allenast genom det uttagna beloppets införande i särskild med räkningshafvaren förd bok, förses med stämpel af 10 öre;

dock att frihet från stämpelbeläggning äger rum för bevis om uttagning af medel, som innestå hos sparbank och postsparbanken.

Undantagskontrakt — — — — — — — — — — — — — —

Upp- och afskrifnings- eller därmed jämförlig räkning hos bankir, bank eller annan kreditinrättning: bevis om uttagning därå; lika med bevis om uttagning å *Sparkasseräkning.*

Växel skall,

om den utfärdas inom riket, då den utställes eller, där den är ställd till egen order, innan den öfverlåtes eller till betalning företes, och,

om den utfärdas utom riket, innan den här i riket öfverlåtes eller till godkännande eller betalning företes,

beläggas med stämpel, för belopp ej öfverstigande 100 kronor af 10 öre, för belopp öfverstigande 100 kronor, men icke 300 kronor, af 20 öre, för belopp öfverstigande 300 kronor, men icke 500 kronor, af 30 öre samt för belopp öfverstigande 500 kronor af 50 öre för belopp till och med 1,000 kronor och därutöfver 50 öre för hvarje påbörjadt tusental kronor, hvarå växeln lyder;

dock att växel, som är ställd att betalas vid uppvisandet, äfvensom postremissväxel skall, utan afseende å beloppet, hvarå den lyder, förses med stämpel af 10 öre;

ägande frihet från stämpelbeläggning rum för växel, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Är växel utfärdad i flera exemplar och har ett af dem blifvit med föreskrifven stämpel försedt, vare de öfriga från stämpel fria.

Sökes på grund af godkänd eller protesterad växel hos offentlig myndighet betalning, skall växeln vara försedd med särskild stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket betalning sökes;

dock är växel fri från sistnämnda stämpel, då på grund däraf fordran bevakas i konkurs.

Se för öfrigt 21 §.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

54 §.

1. Den, som

utgifver handling, innefattande uppdrag om inkassering af penningar och emot hvars företeende eller aflämnande betalning fordras, kvittens, som, för inkassering af penningar genom annan person än fordringsägaren, från en ort till en annan försändes, bevis om insättning å depositionsräkning hos bank eller bankir eller å kapitalräkning eller om uttagning å kreditiv-, löpande, sparkasse- eller upp- och afskrifnings- eller annan med någon af dessa räkningar jämförlig räkning hos bankir, bank eller annan kreditinrättning, utan att därvid förse handlingen med stadgad stämpel,

eller öfverlåter eller till godkännande eller betalning företer å utrikes ort utfärdad växel, anvisning, check, invisning, sådan handling, innefattande uppdrag om inkassering, eller sådant kvittens, som ofvan säges, utan att handlingen är med föreskrifven stämpel försedd,

eller öfverlåter eller till betalning företer inom riket utfärdad, till egen order ställd växel, anvisning, check eller invisning, utan att handlingen är belagd med föreskrifven stämpel,

eller utgifver annan växel, anvisning, check eller invisning, än sådan hvarom ofvan säges, utan att därvid förse handlingen med stadgad stämpel,

böte tio gånger den felande stämpelns belopp, dock vare minsta bot fem kronor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dessutom hade till utskottets behandling öfverlämnats en inom Andra Kammaren af herr *V. L. Moll* väckt motion, n:o 139, i hvilken hemställts, att, därest Riksdagen i hufvudsak bifölle den förändrade lydelse af de i 8 § af gällande stämpelförordning förekommande rubrikerna »Inkassering af penningar» och »Kvittens», som i ofvanomförmälda proposition blifvit af Kungl. Maj:t föreslagen, Riksdagen ville besluta, utt förenämnda två rubriker måtte erhålla följande lydelse:

8 §.

Följande enskilda handlingar skola förses med stämpel på sätt här nedan stadgas:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

B) Öfriga stämpelpliktiga enskilda handlingar:

— —

Inkassering af penningar: handling, som innefattar uppdrag därom och emot hvars företeende eller aflämnande betalning fordras; lika med *Växel;*

dock att handling, som afser inkassering af penningar genom postverkets försorg eller genom s. k. efterkraf eller inkassering af premie till svensk försäkringsanstalt, är från stämpel fri.

— —

Kvittens, som, för inkassering af penningar genom annan person än fordringsägaren, från en ort till en annan försändes; lika med *Växel*;

dock att kvittens, som afser inkassering af penningar genom postverkets försorg eller genom s. k. efterkraf eller inkassering af premie till svensk försäkringsanstalt, är från stämpel fritt.

— —.

Utskottet hemställde dock:

1:o) att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

2:o) att herr Molls förevarande motion i anledning af Kungl. Maj:ts ofvanomförmälda proposition måtte få anses besvarad genom hvad utskottet under 1:o) hemställt.

Vid betänkandet voro fogade reservationer:

af herr *Cavalli*, som ansett, att bevillningsutskottet bort i hufvudsak tillstyrka bifall till den kungl. propositionen;

af herr *Östberg*, som instämt med herr Cavalli;

af herr *K. G. Karlsson* i Göteborg, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den del af förevarande proposition, som innehölle förslag om stämpelbeläggning af inrikes växlar;

af herr *Jansson* i Krakerud, som instämt med herr Karlsson;

af herr *Beckman,* mot utskottets hemställan i hvad den rörde stämpelafgiften för inhemska växlar, dock icke postremissväxlar, hvilka i likhet med bevis om uttagning af medel å räkning hos bankir, bank eller annan bankinrättning, liksom ock handling eller kvittens, som afsåge inkassering af premie för svensk försäkringsanstalt, borde vara fria från stämpel;

af herrar friherre *Klingspor, Almqvist, Pantzarhielm, Lindblad* och *Åkerlund;* samt

af herr *Ericsson* i Ofvanmyra, mot vissa delar af voteringen.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet af

Herr Bromée i Billsta, som yttrade: Herr talman! Rörande föredragningssättet ber jag att få hemställa,

att bevillningsutskottets förevarande betänkande måtte punktvis föredragas och första punkten sålunda, att först rubriken »Växel» företages till behandling;

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

att därefter behandlas hvar efter annan frågan om stämpel å följande med växel likställda stämpelpliktiga handlingar: »Anvisning», »Check», »Inkassering af penningar», »Invisning», »Kvittens» och »Postremissväxel»;

att därefter till behandling företages rubriken »Sparkasse- eller därmed jämförlig räkning»; samt

att därefter behandlas i följande ordning följande med dylik räkning likställda stämpelpliktiga handlingar: »Kreditiv- eller därmed jämförlig räkning», »löpande eller därmed jämförlig räkning» och »upp- och afskrifnings- eller därmed jämförlig räkning».

Hvad herr Bromée sålunda hemställt blef af kammaren bifallet.

Punkten 1.

Herr talmannen lät uppläsa Kungl. Maj:ts förslag till ändring af 8 § stämpelförordningen i hvad densamma rörde *växel*, hvarefter ordet på begäran lämnades till:

Herr Pantzarhielm, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Sedan herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i den kungl. propositionen framhållit behofvet af ökade statsinkomster, så säger han: »Det kraf, som af nyss nämnda anledning nu måste ställas på ökad stämpelbeskattning, synes mig böra fyllas genom införande af stämpelafgifter å inrikes växlar och vissa andra affärspapper». Det lilla ordet *nu*, som måhända undgått uppmärksamheten, har för mig synts stå där med en ganska stor betydelse. Det tillkännagifver, synes det mig, att det här endast gäller en ringa och blygsam början till hvad som komma skall samt att man har att vänta en utvidgning af den skatteform, om hvilken det här är fråga — sannolikt i ganska afsevärd grad — för att skaffa staten inkomster. Att detta kommer att ske i måhända den allra närmaste framtiden, kan man ju också tänka sig, då behofvet af inkomster är stort. Det synes mig således, som det föreliggande förslaget skulle vara endast, som sagdt, en början till hvad som skulle komma; och det förefaller mig då ganska anmärkningsvärdt, att man kan hängifva sig åt den illusionen, att vi här i vårt land skulle kunna undgå en beskattningsform, som i nästan alla andra länder vunnit tillämpning och som där visat sig vara användbar och god samt dessutom i skattetekniskt hänseende är ganska lätt att tillämpa.

Nu har utskottet *mot* införande af denna skatt, bland annat, framhållit den obenägenhet, som skulle finnas i landet mot densamma. Ja, jag vill fråga: tro herrarne, att det finnes benägenhet för en skatt — en ny skatt, det må nu vara hvilken som helst? Jag tror, att man alltid skall finna obenägenhet för skatter, och de, som skatterna träffa, komma sannolikt att göra hvad de kunna för att motsätta sig beskattningen. Utskottet säger, att denna obenägenhet torde »lätt finna sin förklaring i en enligt utskottets uppfattning ganska naturlig farhåga

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

för att skatten icke skall träffa hvad med densamma varit och är afsedt.» Utskottet säger vidare: »En dylik uppfattning eller att den föreslagna skatten skulle komma att väsentligt träffa kapitalet, då detta visar sig, lärer emellertid enligt utskottets förmenande icke vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande, utan torde det fastmer vara själfva *omsättningen*, som i afsevärd mån kommer att drabbas af denna stämpelskatt.» Ja, mina herrar, jag skall be att få återkalla i herrarnes minne hvad dåvarande finansministern yttrade här i kammaren 1898, då det var fråga om att upphäfva den dåvarande stämpelskatten, som hade varat i några år. Han säger just i fråga om detta ungefär följande: det finnes nog tillfällen, då stämpelskatten icke träffar, där den varit afsedd att träffa, men detta är något, som stämpelskatten har gemensamt med de flesta öfriga skatter; och det beror därpå, att stämpelskatten ej kan taga hänsyn till de i hvarje särskildt fall förekommande personliga förhållandena, utan måste utgå efter vissa allmänna grunder. Han säger vidare, att man har haft en viss benägenhet att för mycket fästa sig vid en svaghet, som onekligen vidlåder stämpelbeskattningen, och därför förbisett de obestridliga fördelar, som stämpelbeskattningen besitter, då den nämligen hålles inom måttliga gränser och ej skrufvas upp till samma svindlande höjd, som i många af de stora kulturländerna är förhållandet. Och han tillägger ytterligare: Nu skulle man kanske vara benägen säga, att särskildt växelstämpeln i så hög grad och så ofta träffar orätt, att man af den anledningen skulle nödgas afstå från att använda densamma. Men just i fråga om växelstämpeln behöfver man ej hysa stora betänkligheter för den saken. Växeln har nämligen icke något egentligt berättigande att vara till, om den icke representerar en verklig affär. Är däremot detta förhållandet, träffar nog växelstämpeln rätt. Man måste väl antaga, att, när en affär uppgöres, båda parterna finna sin fördel af denna affär, och att det i regel för dem båda uppstår en vinst.

Enligt min uppfattning voro dessa ord, framförda här i kammaren vid 1898 års riksdag, så afgörande, att kammaren på grund af desamma för sin del afslog det utaf enskild motionär väckta förslaget att då borttaga växelskatten. Utskottet säger vidare: »Man må ock betänka, att växlar för dem, hvilka behöfva använda sådana, i allmänhet ej representera tillgång, utan fastmera skuld.» Ja, jag undrar, om utskottet icke här inlåter sig på en sak, som kan vara farlig nog. Växeln representerar ett betalningsmedel, men växeln är icke någon lånehandling. Den, som lånar pängar på en växel, begagnar sig utaf ett lånesätt, som väl icke är fullt riktigt. Växeln är, som sagdt, icke någon lånehandling, och då må väl också en sådan person, som lånar på växel, finna sig uti att underkasta sig den beskattning, som möjligen kan vara pålagd ett dylikt papper. Jag undrar i alla fall, huruvida en person, som använder en s. k. ackomodationsväxel, träffas hårdare af denna beskattning, än det möjligen kan vara skäligt och lämpligt. Om han lånar pengar på växeln, så lånar han i allmänhnt dessa pengar, tror jag, till lägre ränta, än om han på samma namn, som han har på växeln, skulle taga ett lån på längre tid, ett vanligt amorteringslån. Han får lånet billigare, och han får finna sig i den utgift, som, uti form af stämpelskatt, åtföljer det sätt, hvilket han funnit

lämpligt begagna. Jag tror icke, att det finnes något skäl att i det fallet göra någon förändring i växelbeskattningen och säga, att den icke kan tillämpas därför, att folk, som lånar pengar på växel, möjligtvis kommer att drabbas af en ytterligare skatt eller förhöjning af sin skuld. Det förvånar mig i alla fall, att utskottet, som bör se saken från en annan synpunkt och se saken från synpunkten af hvad växeln verkligen är, inlåter sig på att försvara en abnormitet af växel, hvartill man egentligen, tycker jag, icke borde taga någon hänsyn vid denna lagstiftning.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Under antagande, herr talman, att diskussionen får röra sig icke allenast om det nu föreliggande förslaget beträffande beskattningen af växlar, utan äfven om hvad som i öfrigt framställts i den kungl. propositionen, skall jag tillåta mig att gå vidare och tala om postremissväxlar och invisningar. Postremissväxeln är ju — det är obestridligt — ett enkelt, lämpligt och säkert betalningsmedel. Nu föreslås här, att på postremissväxlar skulle läggas en skatt af 10 öre, oafsedt det belopp, som postremissväxeln representerar. Jag sade nyss, att postremissväxeln var ett lämpligt, säkert och godt betalningsmedel. Vi skola emellertid tänka oss, att alla de personer, som hafva sin bostad på landet och icke bo i trakten af ett bankkontor, icke kunna använda postremissväxel såsom betalningsmedel. Är det små belopp, det gäller, kunna de använda postanvisning, och därpå är icke lagd någon skatt, men är det däremot stora belopp, som skola försändas, måste de assurera den försändelse, genom hvilken de göra sin betalning, och en assurering kostar pengar. Har man tillfälle att köpa en postremissväxel — den kostar ingenting, utan den får man gratis i en bank — så skickar man den vanligen utan rekommendation i frankeradt bref — det finnes visserligen de, som af försiktighetshänsyn rekommendera sina bref, men detta är i allmänhet onödigt — och då beröfvar man staten den assurans- eller rekommendationsafgift, som man i detta fall besparar. Är det då obilligt, att, när man vinner på att icke behöfva assurera eller icke behöfva rekommendera, man då sätter en stämpel af 10 öre på sin postremissväxel? Det synes mig, som om det icke vore något skäl att icke bifalla ett sådant förslag, ty, såsom jag nämnde, de personer, som icke bo i närheten af bankkontor, kunna icke, åtminstone icke på bekvämt sätt, skaffa en postremissväxel. Genom att använda postremissväxel undandrager man staten en inkomst i form af rekommendations- eller assuransafgift, och nu säger staten: sätt i stället en 10-öres stämpel på postremissväxeln. Detta vore väl icke så farligt, i synnerhet som — jag understryker det — man för mindre likvider kan använda postanvisning.

Om vi nu lämna den kategori af affärshandlingar, som gå under namnet växlar, så komma vi in på sparkasseräkningar och därmed jämförliga handlingar. Det säges i den kungl. propositionen, att ett sådant stadgande — nämligen om skatt på uttagningar å sparkasseräkning — syntes desto mera påkalladt, som sparkasseräkningen hos de enskilda bankinrättningarna till sin natur närmast vore att anse såsom en kombinerad upp- och afskrifnings- samt kapitalräkning och sistnämnda räkning redan enligt gällande bestämmelser träffades af stämpelskatt, ehuru under en annan form. Ja, enligt mitt förmenande

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

är den s. k. mindre bemedlade, som är i den lyckliga ställning, att han kunnat göra en liten besparing, väl egentligen hänvisad till att sätta in sina besparingar i en sparbank. Nu har under en skyddande förklädnad, under det — jag vågar säga — vilseledande namnet sparkasseräkning våra enskilda banker etablerat en uppsugning från hela landet af småkapitalen för att använda dessa kapital i storkapitalets intressen. Man påstår nu, att en skatt på uttagningsbevis å sparkasseräkning skulle träffa de mindre bemedlade. Ja, den är rörande denna ömhet om de mindre bemedlade, den är verkligen till den grad rörande, att jag icke kan finna ord nog till att loforda densamma. Ser man emellertid på dessa sparkasseräkningar och går dem närmare in på lifvet, finner man, att folk, som ingalunda äro mindre bemedlade, utan hafva ganska god råd, sätta in icke sina besparingar, utan sitt öfverflöd på sparkasseräkning. Visserligen får man icke sätta in på sparkasseräkning mer än 3,000 kronor, men det finnes intet hinder för mig, att, att om min familj består af pappa, mamma och många barn, både pappa, mamma och de många barnen kunna hvar och en för sig sätta in 3,000 kronor, och det finnes icke något hinder för att i hvart och ett af Stockholms 30 enskilda bankkontor sätta in 3,000 kronor. Genom att sätta in på sparkasseräkning slipper man betala den skatt, som är ålagd depositionsräkningar. Jag slipper denna skatt och har samma ränta på mitt kapital, som om jag haft det på depositionsräkning, därför att i allmänhet hålles räntan å sparkasseräkning i samma höjd som den högsta depositionsräntan.

Jag tror därför icke, att en afgift af 10 öre på hvarje uttagningsbevis å sparkasseräkning kan drabba så hårdt, att man bör taga hänsyn därtill, och dessutom förefaller det mig, som om de personer, som röra sig med bankräkningar — de må nu kallas sparkasseräkning, kreditiv, upp- och afskrifningsräkning eller hvilken annan räkning som helst — icke kunna sägas vara arma; de äro mer eller mindre burgna. Då vi nu af omständigheternas makt måste söka skaffa statsverket inkomster genom påläggande af nya skatter, så synes det mig därför icke vara något skäl att undandraga dessa papper en så rättvis och billig beskattning.

Det är — kan man säga — icke på något sätt andras fel, att vi kommit in på en sådan väg, att vi behöfva dessa nya skatter. Det är Riksdagen själf, det är ni själfva, mina herrar, som genom edra beslut under urtima riksdagen 1892, då ni afskaffade grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären, och vid 1901 års riksdag, då ni med *lätt sinne* — jag säger icke *lättsinne* — så att säga på rak arm antogo ett härordningsförslag, som — jämförelsevis åtminstone — är det dyraste i världen, äro skulden härtill. Det är ni själfva, mina herrar, som skapat behofvet af dessa skatter, och ni hafva äfven själfva uttalat eder för, att dessa skatter företrädesvis borde uttagas på en bestämd väg. Vid sådant förhållande synes det mig vara alldeles oförklarligt och förunderligt, att, då regeringen nu genom en ringa och blygsam början slagit in på denna väg, ni skulle resa eder däremot och säga: nej, vi kunna icke vara med om detta.

Hvad som än må ligga uti det beslut, som nyss i denna fråga af

medkammaren är fattadt, icke synes mig däri ligga någon logik. Kasta vi en blick på den lilla tabell, som förekommer på sid. 8 af bevillningsutskottets föreliggande betänkande, så finna vi, att bankernas skulder å sparkasseräkning från 1894 till 1902 ökats från 14 till 116 millioner kronor. Tro ni verkligen, mina herrar, att det är fattigmans besparingar, som ingå i dessa höga belopp? Nej, det är mera kapitalisternas öfverskott, som ligga däri.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Ja, det kunde vara mycket mera att yttra i denna fråga, men jag skall icke nu upptaga kammarens tid längre.

Medan jag har ordet, vill jag endast tillägga några ord med anledning af den utaf herr Moll väckta motion. Det synes mig, som om denna motion vore mycket beaktansvärd, och att särskildt den s. k. folkförsäkringen är förtjänt af att komma i åtanke, så att icke inkasseringskvittenser, som utsändas från försäkringsanstalter, drabbas af denna beskattning, som helt säkert för mången skulle blifva mycket betungande.

För min del anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning i den föreliggande punkten med det af herr Moll föreslagna tillägget till § 8.

Herr Höjer: Herr talman, mina herrar! Den nu började debatten synes för mig personligen åtminstone blifva i hög grad både intressant och angenäm redan därför att jag från början kommer att ställa mig nätt upp i alla punkter såsom motståndare till min gamle högt ärade vän herr Pantzarhielm.

Jag kommer att sluta med hvad jag skall börja, nämligen att yrka bifall till bevillningsutskottets föreliggande betänkande. Jag gör det med det allra lättaste hjärta och utan att darra på manschetten, särskildt med afseende på dessa — jag skulle vilja säga — okynnesstämplar på postremissväxlar, checker och uttagningsbevis af olika slag. Jag gör det redan därför, att det synes mig vara en solklar sak, att detta slag af stämplar icke kan rubriceras såsom något annat än en beskattning af ordentlighet och sparsamhet; ovillkorligen detta och icke något annat. Dessutom förefaller det mig alldeles gifvet, att dessa stämplar af 10 öre skola i längden på hvar och en, som har något så när känsligt nervsystem, verka i hög grad irriterande. Jag har den olyckan eller — om man så vill — den lyckan att vara medlem af ett tjog föreningar eller sällskap i hufvudstaden, och jag vet, att då man kommer för att kräfva ut årsafgifterna, hvilket vanligen sker på höstsidan eller nyåret, är detta i hög grad pröfvande på tålamodet; men hvad är det för ett obetydligt lidande mot det jag antagligen skulle komma att erfara, om detta Kungl. Maj:ts förslag bifalles? Om jag sedan skall taga ut en liten obetydlig summa med en check eller på upp- och afskrifningsräkning, så skall staten genast vara framme med sin tallrik och säga: var så god och lägg på en tioöring! Mina herrar, har man icke nervlidande förut, så får man det nog på längden, om man dagligen och stundligen skall sålunda i småposter beskattas. Hvad beträffar just postremissväxlar och uttagningsbevis på upp- och afskrifningsräkning, så vill jag återkalla i herrarnes minnen, att 1880—1882 års skattekommitté, som gick omkring med ljus och

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

lykta för att taga reda på allt hvad af skatter var att finna, undantog från stämpelafgifter nätt upp dessa postremissväxlar och uttagningsbevis, hvarom nu är fråga. Kommittén ansåg, att från beskattning borde fritagas »sådana papper, som endast afsåge rörelsens betjänande eller ett tillfälligt disponerande af redan befintliga tillgångar och ej i och för sig förutsätta någon egentlig affär, såsom fallet i det hela vore med postremissväxlar och invisningar på upp- och afskrifningsräkning.» Dessa åsikter, som kommittén uttalade för 20 år sedan, äga efter mitt förmenande giltighet den dag, som i dag är.

Hvad beträffar checkerna, vill jag påminna herrarne därom, att det icke var länge sedan vi med mycken möda fingo igenom den nu gällande checklagen. Och hvad åsyftade den? Jo, att vi skulle litet hvar vänja oss vid att i den allmänna rörelsen bruka checker för att sålunda efter hand komma ifrån remisser och likvider i klingande valuta. Hvad tro herrarne skulle blifva följden, om vi nu för hvarje check, som vi ville begagna, vore tvungna att betala en stämpel af 10 öre? Lägger man tillsammans en tioöring då och en tioöring då, så kan det till sist blifva en ganska betydande summa; och jag kan icke finna, att den ifrågasatta beskattningen af checker är det rätta sättet att åstadkomma hvad man för några år sedan ville, nämligen ett allt vidsträcktare bruk af checker i den allmänna rörelsen.

Beträffande sparkasseräkningen, så har min högt ärade vän herr Pantzarhielm rätt däruti, att man har skäl att förvånas öfver den hastiga tillväxten i insättningar, från 14 millioner 1894 till 116 millioner 1902. Jag skall gärna medgifva, att den sista summan till en del betecknar de stora kapitalen, men jag tror icke, att jag ändock tager miste, om jag förmenar, att det mesta af de 116 millionerna utgöres af de små besparingarna. Hvad skulle nu blifva följden, om vi beskattade dessa små besparingar? Jag förmodar, att det ena tusentalet efter det andra skulle flyttas öfver till sparbankerna, hvarest stämpelbeskattning icke förekommer.

Jag vill nu öfvergå till den viktigaste sidan af saken, nämligen växelstämplarna.

Jag skall bekänna, att, om 1898 års Riksdag icke hade borttagit växelstämpeln, jag säkerligen i dag skulle hafva låtit udda vara jämnt och icke tänkt på, att det kunnat vara annorlunda; men nu befinner sig frågan i ett annat läge. Växelstämpeln är faktiskt borta, och fråga har uppstått om dess återinförande. Jag skall gärna erkänna, att jag tagit mig en lång tid att öfverväga, huru jag skulle ställa mig i afgörandets stund, och jag har därvid sökt att få svar på tvenne frågor för att bättre kunna bestämma min ståndpunkt. Jag har sålunda i första rummet frågat: »Kommer växelstämpeln att utöfva något inflytande på växelrörelsen i vårt land?» och i det andra: »Kommer denna stämpel att drabba det verkliga kapitalet?» Då jag ju icke är affärsman, har jag vändt mig till flere i dessa saker erfarne män, och på den förra frågan har jag erhållit olika svar. Framstående bankmän hafva i fråga om växelstämpeln sagt, att bankerna själfva af densamma naturligtvis icke beröras och att ej heller växelrörelsen i det hela torde af densamma röna mycket inflytande. Äfven finansministern synes vara af samma åsikt, och för att ådagalägga detta,

anför han en rad af siffror, hvilka skola utvisa, att bankernas växelrörelse äfven under den tid, stämpeln å inrikes växlar varit gällande, år från år ökats. Jag tror emellertid, att herr finansministern dragit alltför hastiga slutsatser af dessa siffror. Om man nämligen vill hafva svar på den frågan, huruvida växelrörelsen under åren 1895—1898 påverkats af växelstämpeln, så tror jag icke, att det är tillräckligt att se efter, huru stora belopp legat i växelportföljen i de olika bankerna den sista november hvarje år, utan det fordras därjämte att ställa växelrörelsen, växlarnes totalbelopp, såsom ett jämförelseled mot ett annat, nämligen det sammanlagda beloppet af exporten och importen plus de olika industriernas sammanlagda tillverkningsvärde för hvarje år.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

En dylik jämförelse anställdes vid 1898 års riksdag af en högt ärad kamrat på stockholmsbänken, som tyvärr icke i dag är närvarande, herr Fredholm, hvilken var en afgjord motståndare till växelstämpeln — som jag tror, att han är ännu i denna dag — med det resultat, att växelstämpelns deprimerande inflytande på växelrörelsen under de nämnda åren var enligt hans åsikt ådagalagd. Med herr Fredholms uppfattning *då* öfverensstämma uttalanden i de protester och inlagor från östan och västan, som i dessa dagar rörande denna fråga inkommit till Riksdagens bevillningsutskott. Bland dessa skrifvelser märkes särskildt en från Stockholms köpmannaförenings handelskammare. Den skrifvelsen innehåller med afseende å den punkt, som jag nu vidrört, följande: »Om man jämför utvecklingen under de senaste åren af vårt lands hela varuomsättning, sådan denna framträder i sammanlagda värdet af landets in- och utförsel samt fabrikstillverkningen å ena sidan med totalbeloppet af de vid hvarje års slut utelöpande in- och utrikesväxlarna å den andra sidan, skall man i motsats till finansministerns påstående finna, att användningen af växlar under de år, då växelskatten tillämpades, ej oväsentligt minskats.» Växelbeloppet för hvarje fullt tusental kronor af hela varuomsättningen utgjorde t. ex. 1892 kronor 226: 98, 1893 kronor 234: 48, 1894 kronor 228: 53, 1895 kronor 221: 21, 1896 kronor 190: 91, 1897 kronor 197: 24, 1898 kronor 205: —, 1899 — det år, då vi blefvo kvitt denna stämpelskatt — kronor 232: 01, 1900 kronor 226: 88 samt 1901 kronor 232: 08. En annan grupp af dessa sakkunnige, som till bevillningsutskottet ingifvit sin protest, nämligen Sveriges allmänna handelsförening, omnämner, hurusom just under det första stämpelfria året, 1899, steg sammanlagda växelbeloppet med 75 millioner kronor, hvilket motsvarar en ökning mot föregående år af omkring 23 procent. Af de siffror, som kommit till min kännedom, har det blifvit mig alldeles klart, att de stora finansierernas påstående, att en sådan växelstämpel icke utöfvade något som helst inflytande på växelrörelsen, är ett påstående, som man måste noga syna i sömmarna, innan man får tro det.

Öfvergår jag nu till den andra frågan, nämligen den, huruvida växelstämpeln i själfva verket drabbar kapitalet, så veta ju de af herrarne, som några år varit med i Riksdagen, att finansministern af år 1894, som var en annan än den nuvarande, verkligen var af den åsikten, ty han sade, »att grundtanken i stämpelbeskattningen å handlin-

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

gar, som förmedla omsättningen af det rörliga kapitalet, vore den, att detta kapital, som tillför sin ägare större skatteförmåga än den, som medföljer inkomst af arbete, och därjämte till följd af sin natur lätt kunde undandraga sig den allmänna inkomstbeskattningen, skulle träffas af en komplementär beskattning, då det öfverginge från en hand till en annan eller liksom visade sig». Man skulle således passa på, när kapitalet visade sig i formen af en växel, och slå på en stämpel, och då hade man träffat det verkliga kapitalet. Det tror nu jag icke det ringaste på, ty om någonting är klart för mig, är det visserligen, att växelstämpeln drabbar icke det egentliga kapitalet, utan omsättningen; och vill man ovillkorligen beskatta den, så får gå, men jag vet icke, hvad det skall tjäna till. Stämpelskatten drabbar de relativt kapitalsvaga eller rent af de obemedlade, och denna beskattning kommer ovillkorligen att i hög grad verka ojämn. Om man antager, att t. ex. en importör säljer varor till en köpman i den eller den staden, köpmannen accepterar en växel, och säljer sedan varorna till en landthandlande, hvilken i sin ordning betalar med en växelaccept; tro herrarne då, att det är *olika* kapital, som på det sättet under dessa likvider, som många gånger kunna vara ännu flera, blifva beskattade? Jag kan icke finna annat, än att det uti det stora hela är ungefär samma kapital, som man på det sättet kommer att beskatta flera gånger. Det finns äfven något, som heter omsättning af växlar. Jag minns den tiden, då jag själf liksom många andra begagnade mig af dylika kreditpapper, hvilka jag stundom fick det nöjet att omsätta flera gånger. Det blef dyra papper, och jag skulle ha varit olyckligare, än jag var, om jag tillika skulle hafva betalat stämpel vid alla dessa omsättningar. Vi kunna vara öfverens om, synes det mig, att denna skatt icke träffar, där den borde, nämligen kapitalet i egentligaste mening. Jag har för denna min åsikt en mycket framstående auktoritet att åberopa. Jag hade här i kammaren år 1898 — ja, han finns här kvar ännu — en mycket aktad vän, representanten från Karlshamn, herr Meyer; han uppträdde nämnda år och yttrade just med afseende å växelstämpelskatten följande, enligt min tanke, mycket förståndiga ord: »Dessa våra enskilda banker, våra bankirer — ingen af dem betalar växelstämpel; deras kunder få betala den växelstämpel, som förekommer i deras affärer. De stora järnvägsföretagen, som kanske gifva sina aktieägare 15 à 20 procent i årlig utdelning, använda ju ej växlar och få ej heller betala någon stämpel; sak samma är det med rederibolagen. Men den allra minsta köpman, som kanske med nätt nöd förtjänar ett par, tre tusen kronor om året, så mycket, som han behöfver för sitt uppehälle — om han i sin affär behöfver draga en växel, får han betala denna skatt. De stora köpmännen, som äga rörelsekapital, använda ej, i synnerhet sedan denna stämpel kommit till, så mycket växlar som förut; träda de i affärsförbindelser med hvarandra, använda de ej accepter, de vänta lugnt, till dess deras fakturor förfalla och betala då kontant.» Ja, så uttalade sig herr Meyer då, och jag tror i alldeles ovanligt hög grad på hans auktoritet. Jag vill nu vända mig — till min högt ärade förman, hade jag så när sagt — till den högt ärade vän, som sitter midt emot mig, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Jag förmodar, att han är

en annan person, efter som han kommit fram med det förslag, som vi nu behandla. Jag vill emellertid, allvarsamt taladt, icke rikta en skymt af förebråelse emot honom därför, att han framlagt detta förslag, vare detta långt ifrån mig. Han har varit i en ställning, som jag icke afundas honom. Han har varit i det predikamentet, att sedan hans kolleger, med statsministern i spetsen, underrättat honom om, att statsbehofven för år 1904 äro cirka 180 millioner kronor och sagt: Var så god och skaffa motsvarande inkomster!, så har han måst gå ut med ljus och lykta och leta upp alla de nya skattekällor, som varit nödvändiga eller kunnat användas till fyllandet af behofven. På det sättet ha vi redan fått förhöjd brännvinstillverkningsafgift och dyrare vin, och så få vi kanske maltskatt och punschskatt och litet annat smått och godt; men allt detta har icke synts tillräckligt, utan man har varit tvungen att komma fram med detta också. Det är emellertid så långt ifrån, att jag riktar någon förebråelse emot finansministern i detta fall, att jag anser, att det för honom varit, jag vill icke säga rent af en skyldighet, men i alla fall en viss nödvändighet att handla som han gjort. Han har sannerligen icke varit i någon angenäm belägenhet, och jag får uppriktigt bekänna, att jag icke skulle ha velat vara i hans kläder för allt smör i Småland. Men en annan fråga är, huruvida den *svenska Riksdagen* skall följa finansministern på hans vägar. *Den* kan måhända resonera som så: De här förargliga skatterna vore det bra, om vi kunde slippa, om icke till den yttersta dagen, så åtminstone ännu någon tid, och vi kunna slippa dem på det sättet, att vi minska utgifterna. Det sättet skulle jag för min del vilja rekommendera Riksdagen, som väl icke är skyldig att följa finansministern *i allt*. Jag är visserligen fullkomligt öfvertygad därom, att ifall Riksdagen i år afslår föreliggande skatteförslag, så kommer det tillbaka nästa år, och om jag då lefver, måste kanske äfven jag krypa till korset. Men till dess ber jag att få litet andrum.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Den föregående ärade talaren har tagit denna fråga från den skämtsamma sidan, och jag skulle verkligen skatta mig högst lycklig, om jag kunde göra på samma sätt, men det är något, som ligger bakom detta finansiella förslag, som gör, att jag måste se frågan ganska allvarsamt. Det är icke en finansiell fråga, det i första rummet här gäller, utan det är någonting helt annat.

Jag ber att få erinra herrarne om, hurusom 1901 års Riksdags beslut i härordningsfrågan föregicks af möten rundt om i landet. Man hade allmänt fått klart för sig, att vårt försvarsväsen, sådant som det då var ordnadt, icke innebar en tillräcklig garanti för vårt oberoende och för vår frihet. Därför uttalade man sig också allmänt på alla dessa möten, af hvad slag de nu än voro, för att försvaret skulle förbättras. Men då man på samma gång hade full kännedom om, att detta icke kunde ske, utan att folket åtog sig ganska betydliga, nya skatter, fäste man vid detta sitt uttalande det villkor, att Riksdagen skulle söka att skaffa de nödiga penningmedlen genom införande af självdeklaration och progressiv inkomstbeskattning. På somliga ställen, och det var icke så få, lade man till ännu ett villkor,

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

och det var, att Riksdagen skulle gifva allmän rösträtt i vederlag mot de skatter, som måste påläggas folket.

Så kom 1901 års riksdag, och härordningsförslaget blef antaget. Då skref Riksdagen på samma gång till Kungl. Maj:t och begärde ett förslag om självdeklaration och progressiv inkomstbeskattning. Så hade Kungl. Maj:t att verkställa Riksdagens beslut. I samma mån som Riksdagens beslut verkställdes, inställde sig stora penningbehof, och det visade sig, att den direkta inkomstskatten, som af förra årets Riksdag infördes, icke på långt när var tillräcklig att fylla behofven. Ja, det visste *vi* här förut, men jag tror icke, att man ute i landet haft denna sak så alldeles klar för sig. Jag fick åtminstone redan på den tid, då opinionsmötena höllos, den uppfattningen, att man trodde, i och med det att man ropade på självdeklaration och progressiv beskattning, att man funnit en skattekälla, ur hvilken man skulle kunna taga de erforderliga penningmedlen till försvarets genomförande. När statsregleringen i år för år 1904 skulle förslagsvis uppgöras, visade sig, som hvar och en af eder, mina herrar, nogsamt vet, att det behöfdes högst betydliga, nya skatter utöfver den inkomstskatt, som förra årets Riksdag beslutat och som Kungl. Maj:t äfven i år har föreslagit.

Det var då min skyldighet att se till, huru man skulle finna dessa skatter, hvarifrån man skulle taga penningar, och huru detta skulle kunna ske på sådant sätt, att, om man också icke kunde befria den stora massan från nya skatter, dessa likväl träffade så, att de artiklar, som fördyrades, icke kunde rubriceras som nödvändighetsartiklar. Det var alldeles uppenbart, att man måste tillgripa dessa konsumtionsskatter för att skaffa de erforderliga miljonerna. Men därjämte var det min skyldighet att tillse, huruvida man icke på annat sätt skulle kunna anskaffa de småbelopp, som till en början erfordrades utöfver dessa miljoner, och det gällde då att låta dessa skatter träffa dem, som hade bästa rygg att bära dem. Det var af denna anledning, som det nu föreliggande förslaget om stämpelskatt tillkommit.

Det är sant, som den förste ärade talaren sade, att det visst icke varit min tanke, att med denna skatt det sista ordet skulle vara sagdt. Denna skatt är endast en början, och den ärade talaren har fullkomligt rätt uti det, att Riksdagen nog kan afvisa denna skatt i år, ty det belopp, som den skulle inbringa, spelar icke någon afsevärd roll; men denna skatt kommer igen, och den kommer igen med följe.

År 1898 afskaffades växelstämpeln, och, som den siste ärade talaren mycket riktigt anmärkte, var jag med bland dem, som bidrogo till detta. Det fanns då absolut icke något statsbehof af denna skatt. Och då denna skatt icke är vare sig en förmögenhetsskatt eller en inkomstskatt, utan af den natur, som stämpelskatter i allmänhet äro, så fanns icke någon rimlig anledning att bibehålla den. Då gjorde man sig densamma med full rätt kvitt.

Men nu är förhållandet annat. Nu behöfver staten den. Och det är vår ovillkorliga skyldighet att infria vårt ord och taga ut så mycket som möjligt af det, som staten behöfver i skatt, af dem, som hafva den största förmågan att bära dessa utgifter. Denna skyldighet

skulle vi, menar jag, fullgöra genom att slå in på denna väg och i större utsträckning än hittills använda den skatteform, stämpelskatten, som man i alla civiliserade länder har måst tillgripa.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Den föregående ärade talaren erinrade om mitt anförande vid 1898 års riksdag. Likasom då anser jag äfven nu, att stämpelskatten icke är någon vanlig inkomst- eller förmögenhetsskatt, och att den samtidigt med det att den träffar den mindre köpmannen, som nödtorftigt försörjer sig, låter den store och rike köpmannen gå fri.

Men här är nu icke fråga om att anställa en jämförelse emellan den större och den mindre köpmannen, utan jämförelsen måste göras emellan den mindre köpmannen i fråga, som skulle träffas af den nya stämpelskatten, och mannen bland massan, som träffas af de ökade konsumtionsskatterna — och då menar jag, att bärkraften hos den förre, som därtill är sin egen herre, är större än hos den senare, som måste tjäna andra.

Jag skall här icke inlåta mig på de detaljanmärkningar, som framställts mot förslaget; den förste talaren har redan bemött dem. Men jag kan icke annat än uttala den åsikten, att man skulle begå ett mycket stort politiskt missgrepp, för att använda ett lindrigt uttryck, om man skulle afslå denna stämpelskatt. Afslår man den i dag, så är det högst sannolikt, att man i morgon afslår det tillägg till inkomstskatt, som Kungl. Maj:t föreslagit, och när man afslagit äfven den, då har man, mina herrar, ur det kungl. förslaget tagit bort just de skatter, som skulle drabba dem, som hafva den större skatteförmågan, under det man låter stå kvar och voterar för dem, som särskildt skulle drabba den mindre skatteförmågan.

Jag anser, att detta skäl är vida viktigare än de finansiella skäl, som man här talat om. Det hade icke varit svårt att anskaffa de 950,000 kronor, som skatten beräknats skola lämna, på annat sätt, t. ex. genom att föreslå tullförhöjning på kaffe, och nog visste jag, att ett sådant förslag skulle inom Riksdagen blifvit vida mer populärt än förslaget om stämpelskatten.

Man har här talat om protester, som blifvit höjda mot denna skatt. Men hafva herrarne någonsin sett ett skatteförslag, som icke mötts af protester? Jag känner åtminstone icke något, mot hvilket man icke protesterat, och detta bevisar den gamla satsen, att alla tycka den skatt vara förträfflig, som drabbar grannen, men icke den, som drabbar honom själf. Men att en finansminister skulle kunna lösa det problemet att finna en skatt, som icke träffar någon, det är omöjligt.

Herr Almqvist: Ja, herr talman, det är ju ett kändt förhållande, att införandet af nya skatter aldrig hälsas välkommet. Så är det också med det nu föreliggande förslaget, hvarom också de protester, som inkommit till bevillningsutskottet och som varit synliga i pressen, nogsamt bära vittne. Men, såsom en föregående talare erinrade, skall man vänta, tills sådana uteblefve, skulle man aldrig kunna införa några nya skatter. För min del anser jag, att det vore önskligt, om Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition blefve bifallen, om jag också hade önskat, att i densamma några mindre förändringar hade vidtagits. Särskildt skulle jag vilja, att, såsom också föreslogs år 1894, växlar

Om ändring i stämpelförordningen. (Forts.)

på mindre belopp måtte kunna blifva fria från stämpel. Vidare hade det varit önskligt, att stämpelns belopp blott så småningom hade höjts, så att man kunnat undvika den oegentligheten, att stämpeln för en växel å 1,000 kronor utgör 50 öre, men en dylik å 1,010 kronor 1 krona. Det hade också varit förmånligt, synes mig, om man kunnat undvika den skatt på ordentligheten — hvarom talaren på stockholmsbänken nämnde, då denna proposition remitterades — genom att frigifva de små uttagningarna å sparkasseräkning och upp- och afskrifning. Hvad särskildt stämpeln på sparkasseräkning vidkommer, vill jag påpeka, att denna ofta endast är en förklädd kapitalplacering. Härom anförde den ärade talaren från Landskrona, hurusom under de 8 senaste åren dessa insättningar ökats från 14 miljoner till 116 miljoner, och det torde därför ingalunda kunna antagas vara de små besparingarna, som här skulle drabbas af stämpelskatten.

På sid. 10 i utskottsbetänkandet säges, att denna växelskatt icke skulle träffa kapitalet och dessutom verka hämmande på affärslifvet. Jag tror emellertid, att detta icke är med verkliga förhållandet öfverensstämmande, utan att den verkliga affärsväxeln endast betecknar likvid vid en afslutad affär. Beträffande växelrörelsens utveckling ber jag få hänvisa till hvad som står anfördt i den kungl. propositionen angående riksbankens och de enskilda bankernas portföljer af inrikes växlar, hvilka vid slutet af år 1894 uppgingo till 205,284,000 kronor och sedermera oafbrutet ökats, så att de vid slutet af förra året innehöllo ej mindre än 403,084,000 kronor.

Då jag för min del anser, att staten nu behöfver upptaga denna skatt för att få debet och kredit att gå ihop, och då vidare, som blifvit erinradt från statsrådsbänken, Riksdagen uttryckligen förklarat, att kostnaderna för vårt försvarsväsen i första rummet icke skola uttagas genom konsumtionsskatter, utan på den direkta beskattningens väg, kan jag för min del icke annat än beklaga det motstånd, som det nu föreliggande skatteförslaget rönt. För egen del vill jag förena mig med den förste ärade talaren och yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition och till den nu föredragna punkten.

Herr Hammarström: Då stämpelskatten år 1898 borttogs, var belåtenheten i landet allmän och stor. Därför är det icke underligt, att, då nu samma skatt föreslås till införande efter så kort tids mellanrum, man i landet känner oro öfver detta förslag.

Trots allt hvad som sagts och kommer att sägas om stämpelskatt på växlar, att den vore en skatt, som egentligen skulle träffa den större förmögenheten, så ber jag dock att på det bestämdaste få protestera mot en sådan uppfattning. Ty de, som hafva godt om penningar, komma icke att begagna sig af växlar, om stämpelskatten skulle införas. Om en köpman i en landsortsstad köper varor af en grossör i Stockholm eller annorstädes, och han är i god affärsställning och detta är bekant för den, han köper af, så fordrar icke säljaren någon växel som säkerhet för köpet, utan han väntar lugnt, tills tiden för remissan är förfallen. Men den, som icke är i den lyckliga affärsställning, att han har godt om penningar, han måste lämna en växel, och han

Om ändring i stämpelförordningen. (Forts.)

får sätta om den åter och åter, innan han kan betala, och under tiden skulle han då förmedelst stämpeln få betala mycket till statskassan, därför att han är fattig.

Det har sagts och kommer att sägas så mycket om denna stämpelskatt, för och emot, så att jag icke skall uppehålla mig därvid. Men jag skall dock påpeka en sak, som icke förut blifvit nämnd, och det är, att det konstaterats af statsrådet och chefen för finansdepartementet, att den nya härordningen just är anledningen till att denna skatt åter föreslagits. Då ber jag att få hemställa, om det icke är sannolikt, att, ifall denna stämpelskatt på växlar och öfriga i den kungl. propositionen uppräknade stämpelskatter blefve införda, detta skulle komma att väcka en allmän opinion mot vår nya härordning, då man dagligen och stundligen genom dessa stämplar, som sattes på böcker och växlar, erhölle en ständig påminnelse om denna härordning. Det är min uppfattning, att denna omständighet skulle komma att menligt inverka på det allmänna omdömet om vår härordning och göra den förhatlig.

Jag behöfver här icke orda om alla de olägenheter, som stämpelskatten skulle komma att förorsaka i den allmänna rörelsen, ty därom äro vi alla ense.

Den förste ärade talaren nämnde, att dessa stämplar finnas i alla öfriga kulturländer. Jag ber att få hemställa, huruvida vi med afseende på vår penningrörelse kunna jämnställa oss med de stora kulturländerna, Tyskland, England, Frankrike och hvad allt de heta. Jag tror, att vi härvidlag böra hålla oss inom måttliga gränser.

Med afseende å växlarne i öfrigt ber jag få nämna, att utom de otaligt många protestskrifvelser, som kommit bevillningsutskottet till hånda, äfven många skickats till enskilde riksdagsmän. Så har jag erhållit två sådana skrifvelser från Köping och Enköping, däri man på det enträgnaste begär att blifva förskonade från dessa skatter, därför att — såsom det framhålles i båda skrifvelserna — de komma att vålla ett oerhördt stort förfång i den allmänna rörelsen utan att gifva statskassan någon afsevärd vinst, som kan uppväga olägenheterna.

Jag skall, som sagdt, icke uppehålla kammaren vidare. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Beckman: Herr talman! Såsom kammaren sett af min till betänkandet fogade reservation, är jag delvis anhängare, delvis motståndare till det förslag, som här framlagts.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har lyft upp frågan, så att säga, på ett högre plan. Det kännes då ganska motbjudande att nödgas åter stiga ned till de detaljer, mot hvilka jag måste ställa mig som motståndare. Herr finansministern framhäfde nämligen en sådan synpunkt för frågans bedömande, att det är svårt att icke gå med på densamma. Jag syftar på den del af hans anförande, som berörde uppfattningen af de objekt, som denna stämpelskatt afser att träffa. Han visade nämligen, att afsikten med den nu föreslagna stämpelskatten i dess helhet vore att träffa just dem, som ha starkare rygg, dem, som äro mera skickade att bära de ekonomiska bördorna, därför att de i allmänhet äro sina egna herrar och icke andras tjänare.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Emellertid är det så, att jag dock måste fortfarande vidhålla, att man bör dela upp denna stämpelskattefråga i två hälfter för att godkänna den ena och afslå den andra.

Alla talare hafva här betygat, att denna skatt är mycket impopulär. Men det har också påpekats, att det icke finnes någon ny skatt, som icke bär impopularitetens insegel. Man har också sagt, att den är orättvis, och det påståendet skall jag senare närmare beröra. För tillfället frågar jag blott: finnes det väl någon skatt, som icke är orättvis? I skattepolitiken är all rättvisa endast relativ. Det gäller att finna det, som är minst orättvist.

Om jag således delar upp förslaget och å ena sidan lägger det, som enligt min uppfattning kan och bör bifallas, och å andra sidan det, som bör afslås, så är min indelningsgrund af rent praktisk natur. Missnöjet med denna skatt blir öfver allt ganska stort; skulle då, frågar jag, detta missnöje på något håll kunna medföra betänkliga följder? Jag har då svarat mig, att följderna uteslutande kunna komma att blifva betänkliga för den stora allmänheten, icke för affärsvärlden i inskränktare mening. En beskattning genom stämplar af checker, uttagningar på upp- och afskrifningsräkning, sparkasseräkning o. s. v. skulle i själfva verket — såsom redan uttalats vid remissdebatten rörande denna proposition — vara detsamma som en »skattläggning af ordentligheten och sparsamheten». Detta har äfven i dag framhållits, och jag tror, att det är så. Härtill kommer, att checkernas användande är hos oss så pass nyss infördt, att det ännu icke hunnit så ingå i det allmänna medvetandet såsom en nödvändighet som t. ex. i England och öfriga länder, där checkbeskattning genom stämpel äger rum.

Här i Sverige behöfva vi vänja oss vid att verkställa likvider på detta sätt, som uppenbarligen länder till ordning och reda och som främjar insättning af ledigt kapital, äfven om det gäller endast några få dagar. Men det går lätt att räkna ut, att, om man sätter in ett mindre belopp och måste stämpelbelägga detta och endast får upp- och afskrifningsränta, så dröjer det åtskilliga dagar, innan man vunnit tillbaka dessa 10 örena. Det är dock kanske mindre stämpelbeloppet, det gäller, utan själfva besväret och obehaget — på faran för neurasteni, som den ärade talaren på stockholmsbänken talade om, vill jag icke spilla ett ord. Men besväret och obehaget kunna medföra, att man underlåter att så snabbt som eljest insätta ledigt kapital på upp- och afskrifning. Hvad beträffar sparkasseräkningar, har här talats många hårda ord om dem. Jag vill visst icke påstå, att bankerna skulle haft någon ädel afsikt att uppmuntra till sparsamhet och ordentlighet, när de öppnade sina sparkasseräkningar. Jag vill icke heller påstå, att insättarne själfva tänkt att på detta sätt vänja sig vid sparsamhet och ordentlighet. Det är mycket möjligt, att andra och mycket mindre ädla bevekelsegrunder här spelat in. Men såsom dessa sparkasseräkningar nu en gång artat sig, kan man svårligen förneka, att de verkligen ingått i allmänna medvetandet som ett behof och som en synnerligen lämplig form för placerande af medel, för hvilka man kan underkasta sig inskränkande bestämmelser genom begränsning i fråga om storleken af de belopp, som få insättas och uttagas. En så-

dan räkning är särskildt afsedd för hushållet eller i allmänhet då ut-
tagen endast skola tjäna som handkassa. Jag vill icke påstå, att det
är de mindre bemedlade i egentligaste mening, som begagna sig af
sparkasseräkningarna, men det är ett faktum, att medelklassen gör det
och gör det i mycket hög grad. Bankernas syftemål med dessa sparkasseräkningar har, som sagdt, nog icke varit att uppmuntra till sparsamhet, utan bankerna ha sökt att på detta sätt draga in penningar. Men såsom förhållandena faktiskt gestaltat sig, böra uttag på dylik räkning undantagas från stämpelskatt.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Vidare är min uppfattning, att det är olämpligt att belägga postremissväxlar med en stämpel. Postremissväxlarna ha visat sig vara synnerligen praktiska och på olika sätt användbara vid försändande af penningar. En ärad talare på skånebänken yttrade, att man genom användandet af sådana växlar röfvade från postverket den inkomst, som postverket skulle ha, i den händelse brefvet assurerades. Men från den synpunkten får man icke se frågan. Härvidlag måste man främst se till, huru kommunikationen lättast skall kunna ombesörjas. Postverket skall icke, enligt min uppfattning, göras till en mjölkko, af hvilken man skall söka få så stora inkomster som möjligt, utan det skall just tjäna samma ändamål som postremissväxlarna på sitt håll, nämligen främjande af en lätt och bekväm kommunikation.

I min reservation har jag redan erinrat därom, att försäkringskvittenser böra undantagas från stämpel, då »dylika försäkringar» — såsom motionären yttrat — »innebära lofvärd, att icke säga skyldig, omtanke för framtiden», hvilken man därför icke bör genom några hämmande stämpelafgifter hos allmänheten motarbeta.

Återstår således att undersöka den del af detta förslag, där jag anser, att stämpelskatt kan förekomma utan att verka hämmande för den allmänna rörelsen. Det finns ett område, där man kan säga, att denna skatt är ganska oskyldig. Det är affärsväxlarna. Jag skall icke inlåta mig på granskning af det sätt, hvarpå man i fråga om dessa växlar sökt konstruera fram beskattningens art och karaktär. Jag skall hvarken kritisera eller uttala mitt gillande af det nästan klassiskt vordna uttrycket, att man genom stämpeln träffar kapitalet, »när det öfvergår från en hand till en annan, och, så att säga, visar sig». Men jag vill framhålla en sak. Hur det än är, beskattar man på detta sätt ett objekt, som verkligen kan bära denna beskattning. Genom en sund affärstransaktion skapas ju ett nytt kapital i båda parternas händer. Det finnes visserligen ett gammalt ord, som säger, att för att göra en god affär, behöfs det en klok karl och ett dumhufvud. Men jag säger tvärtom: för en god affär behöfs det två kloka hufvud. Om en industriidkare säljer en skördemaskin till en landtbrukare, så gör industriidkaren å sin sida en god affär: han får sina omkostnader betäckta och dessutom en skälig ersättning. Men landtbrukaren vinner också något, hvarigenom han ytterligare kan förkofra sin egendom. Och så gör äfven han en vinst. På samma sätt, om en landtbrukare säljer ett par hästar till industriidkaren och affären är sund och riktig — om den afslutas mellan kloka och förtänksamma män — så ligga fördelarna å ömse sidor. Vid sådana uppgörelser är ett bekvämt och säkert betalningssätt af stort gagn, och växeln spelar

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

här en stor roll. Medelst begagnande af växel tryggas betalningstiden, och i händelse af behof har säljaren statens rättshjälp att påräkna. Och det får ej förbises, att inom affärslifvet är det vanligt, att samma person ena gången är växeltagare, den andra växelgifvare. Stämpeln drabbar därför ofta, kanske oftast icke ensidigt.

Nu frågas: huru kan man veta, att denna stämpelbeläggning icke skall medföra inskränkning i växelrörelsen — hvilken rörelse är fördelaktig från så många synpunkter, icke minst därigenom, att den befordrar inom affärsvärlden ordentlighet och punktlighet i fråga om betalningen. Jag erkänner, att denna fråga ingalunda är lätt att besvara. Jag kan icke bedöma de siffror, som en talare uppläst ur de inkomna protesterna, ty dessa siffror äro så komplicerade, att man icke får hastigt draga sina slutsatser ur desamma. Man måste noga känna, noga granska och noga sätta sig in i de allmänna ekonomiska förhållandena under hvarje särskildt år. Men jag för min del vågar dock fälla ett allmänt omdöme, grundadt på erfarenheten i sådana länder, där stämpel å växlar blifvit införd. Ty där tyckes användande af växlar ständigt tillväxa utan något hinder af stämpelbeläggningen. Hvart man kommer, snart sagdt, i utlandet, finner man ju, att stämpelskatt är införd. Nej, icke lärer man behöfva befara någon minskning i eller något hämmande af växelrörelsen genom införande af en dylik skatt. För öfrigt har jag, äfven jag, i likhet med den ärade talaren på stockholmsbänken, angående denna fråga hört mig för hos framstående personer inom finansvärlden och fått det bestämda svaret, att enligt deras åsikt stämpelskatten icke kommer att inverka på den sunda växelrörelsen, på affärsväxlarna.

Men det finnes också en annan växelrörelse, en, som icke alltid är sund, nämligen de s. k. ackomodationsväxlarna. I fråga om dessa skulle man ju önska, att denna skatt skulle kunna göra något afbräck. Jag tror det emellertid, tyvärr, icke. Dessa stackars människor, som använda ett visst slag af sådana växlar, bli nog nödsakade att fortfarande använda dem, trots stämpeln. Någon minskning härvidlag torde, dess värre, icke vara att förvänta, så mycket man än erkänner, att detta slags hemindustri icke bör uppmuntras; ty den är en kräfta på vårt affärslif.

Jag sammanfattar således hvad jag velat säga därhän, att man från bestämmelserna om stämpelskatt bör afsöndra allt, som medför olägenhet för den *stora* allmänheten. Man bör i stället endast belägga med stämpelskatt det affärspapper, som mest begagnas inom *affärsvärlden*, nämligen växeln.

Och så till slut ännu ett ord, mina herrar — hur mycket man än här talat om att det är den fattige, som får bära denna skatt, så må man då åtminstone icke förglömma, att det är skillnad på fattig och fattig. Det är väl dock alldeles obestridligt, att, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade, de, som drabbas af växelstämpeln, i allmänhet ha starkare rygg att bära skattebördor än t. ex. arbetaren, som endast har inkomst af sitt arbete. Och hur man än resonerar: växelstämpeln må träffa kapitalet eller icke, så kan man väl i alla fall icke påstå, att den träffar fattigdomen, att den drabbar armodet?

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Då jag är öfvertygad, herr talmen, att vi snart nog måste begagna oss af stämpelskatt i långt vidare utsträckning, tror jag, att det är rättast, att vi nu göra en början med affärsväxlarna i egentlig mening. Jag ber därför att få yrka bifall till den upplästa punkten med den ändringen, att följande rader: »dock att växel, som är ställd att betalas vid uppvisandet, äfvensom postremissväxel skall, utan afseende å beloppet, hvarå den lyder, förses med stämpel af 10 öre» måtte utgå.

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman! Mina herrar! Från handelsföreningen i den stad, jag har äran representera, har jag i dag genom dess ordförande mottagit en protestskrifvelse mot den föreslagna stämpelskatten å växlar m. m. med begäran, att jag måtte i hvad på mig ankommer motverka detta skatteförslag. Denna skrifvelse beder jag få uppläsa, såsom belysande frågan från flera synpunkter. Den lyder:

»Örebro handelsförenings medlemmar, talrikt församlade till ordinarie sammanträde, hafva velat inför eder afgifva en vördsam protest mot den ifrågavarande stämpelskatten å inrikes växlar, bankanvisningar och postremissväxlar m. fl. värdepapper.

Handelsföreningen instämmer till alla delar uti de af Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott och Stockholms köpmannaförenings handelskammare till bevillningsutskottet vid innevarande års riksdag afgifna utlåtanden och däri uttalade betänkligheter emot införande af stämpelskatt å växlar och å andra för handelsomsättningen nödvändiga värdepapper. Vi kunna ej annat än finna, att särskildt stämpelskatten å inrikes växlar och postremissväxlar skall komma att verka hämmande å handelsutvecklingen och lägga beaktansvärdt hinder för näringslifvets uppblomstring därigenom, att stämpelskatten skulle icke allenast drabba den minst kapitalstarke affärsmannen, som i brist på eget rörelsekapital är för sin affär hänvisad till växeln såsom kreditmedel, utan ock i andra hänseenden försvåra transaktionerna mellan detaljhandlanden och grossisten.

Då växeln å ena sidan visat sig i hög grad tjäna till införande af punktlighet och noggrannhet i varulikviders fullgörande samt å andra sidan allt mer och mer af affärsmannen begagnas för underlättande af penningars öfversändande från en ort till annan, torde den föreslagna stämpelskatten på sätt, statistiken öfver växel- och varuomsättningen under åren 1892—1901 jämväl gifver vid handen, komma att motverka användningen af växlar såsom kredit- och betalningsmedel samt förty i sin mån hämma affärslifvets sunda utveckling.

Handelsföreningen vågar i följd häraf uttrycka den förhoppning, att ni, herr riksdagsman, ville, såvidt på eder ankommer, motarbeta en skattereform, som visat sig utöfva menliga följder för handeln och ej heller kan sägas vara lämpad efter de skattskyldiges olika förmåga att erlägga skatt.

Örebro den 5 mars 1903.

Å Örebro handelsförenings vägnar:

L. E. Andersson. *John Lundmark.*»

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Som jag själf hyser samma åsikter, beder jag få ytterligare tillägga några ord.

Det är ej att undra på, att protester inkomma, ty sällan har väl en skattereform varit mera besvärlig och mera förhatlig än den föreliggande. Den är ju för öfrigt redan profvad; ty den var, som förut är sagdt, införd för några år sedan, ehuru ej i så vidsträckt skala, som nu är föreslaget. Då måste den emellertid borttagas på grund af det allmänna missnöjet, hvilket ju ock var berättigadt; ty då man beskattar t. ex. växlar, så är det ej kapitalet eller ens inkomsten, som drabbas af skatten, utan det är skuldbelopp och handelsomsättning, vare sig det gäller varuväxlar eller s. k. »gjorda växlar». Det är nämligen just för att skaffa mynt till sin rörelse, vare sig det är handel eller industri, som man — såframt man ej är kapitalist — brukar diskontera sina växlar, det vill säga låna penningar. Är man däremot kapitalist, så kan man lägga växlarna i kassaskåpet och slippa låna samt således undgå skatten. Men den, som saknar rörelsekapital, måste låna, och det är alltså ett hans skuldbelopp, som beskattas.

Sak samma är det, om man lånar i form af kreditiv, med den skillnad dock, att kreditivet beskattas lika många gånger, som det omsättes.

Ungefär detsamma inträffar med upp- och afskrifningsräkning, om man tillfälligtvis insätter något på sådan räkning för att hafva till hands vid förekommande utbetalningar, t. ex. för inlösen af en accepterad växel, då den förfaller, eller för att skydda penningarna för tjufvar eller eldsolycka. Att man då måste betala för att få ut dem kan ej vara rättvist. Kapitalisten drabbas icke af skatten, ty han sätter vanligtvis ej sina penningar på upp- och afskrifningsräkning. Det blir i själfva verket, såsom en ärad talare sade vid remissdebatten, »ordentligheten, som skulle komma att beskattas». Skatten skulle komma att drabba mycket ojämnt. Mången rör sig nog tyvärr med lånta penningar utan att förtjäna något i dessa tryckta affärstider. Kanske arbetar han med förlust, men skulle likväl drabbas af denna extra skatt, därför att han lånar. Skulle detta skuldbeskattningssystem genomföras, så borde väl äfven vanliga reverser beskattas, ty de representera ju också skuld och skulle ej drabbas mer än en gång af skatten på samma belopp i motsats till förhållandet med kreditiv och löpande räkning.

Sedan enskilda bankernas sedlar börjat indragas, hafva vi ju fått en checklag, och checksystemet har nu börjat användas, emedan det är mycket bekvämt. Man begagnar ju checkboken rent af i stället för sedlar; ty den kan användas när som helst. Skola checkerna beskattas, så kunde man gärna taga ännu ett steg och beskatta riksbankens sedlar genom att klistra på en liten 10-öres-stämpel hvarje gång de byta om ägare, utom då de växlas. Ja, hvarför icke äfven i sistnämnda fall, därest de växlas i klingande mynt?

Så hafva vi postremissväxlarna. Hvad äro de i de flesta fall annat än ett sätt att betala skuld, användt för bekvämlighetens skull? Hvarför ej då lika gärna skattbelägga äfven postanvisningarna?

Vidare hafva vi skatten på sparkasseräkningarna. Denna skatt skulle drabba äfven den mindre bemedlade arbetaren och den mindre

handtverkaren, som på sådan räkning sätter in några kronor i veckan för att spara ihop till nödiga utgifter, t. ex. hyreskvartalet, men måste betala för att få ut sitt lilla belopp. Nej, ej heller detta kan vara rättvist. Hvarför föreslås ej, att sparbankerna och postsparbanken skola drabbas af samma skatt?

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Den summa, som den föreslagna skatten skulle inbringa, är alltför liten mot den förargelse den skulle åstadkomma och det besvär den skulle förorsaka i den allmänna affärsvärlden, som därigenom skulle hindras i sin utveckling. Man brukar säga: »tid är pengar». Det ständiga klistrandet med stämplar skulle taga bort mycken dyrbar tid under affärstimmarna, och jag antager, att en del större banker måste, om förslaget skulle gå igenom, anställa särskilda tjänstemän för att sköta om stämpelgöromålen — ett i sanning ganska ofruktbart arbete. Man brukar säga: »mycket väsen och litet ull». Mig synes inkomsten blifva alltför liten, sedan kostnaderna afdragits. Vi hafva i dag sparat något mer än den beräknade inkomsten af stämpelskatten genom att med en miljon minska det begärda anslaget till järnvägsmateriel. Det ena kan utjämna det andra.

Låtom oss kontant betala våra nödvändiga skatter i mån af förmögenhet och inkomst; men låtom oss ej beskatta våra skuldbelopp och vår handelsomsättning genom att klistra stämplar på våra affärspapper.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade, att orsaken till bristen i budgeten vore den år 1902 gjorda grundskatteafskrifningen. Men om det förhåller sig så, icke kan det då vara rättvist att öfverflytta denna brist på en annan samhällsklass, nämligen affärsmännen och industriidkarne?

Den förste talaren sade, att växeln icke är en lånehandling. Jo, det är just hvad den är. Den är en lånehandling, men med den skillnaden, att man kan nöja sig med *ett* namn såsom borgen på en växel, under det att man, om man vill hafva ett amorteringslån, måste skaffa flera namn. Dessutom är växeln ett mycket godt lånesätt af den anledning, att växeln kan ställas på mycket kort tid.

Det sades äfven af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att man skulle begå ett mycket stort politiskt missgrepp, om man skulle afslå denna stämpelskatt. Jag tror tvärtom, att det skulle vara ett stort missgrepp att bifalla densamma. Jag ber därför, herr talman, att i likhet med åtskilliga andra talare få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lund: Herr talman! Mina herrar! Jag skall be att få fästa kammarens uppmärksamhet på ett af de föreslagna skatteobjekten, nämligen sparkasseräkningarna. Det kan visserligen hända, att en stämpelskatt på uttagningar å dessa räkningar i vissa fall skulle drabba dem, som tåla vid det, men i det öfvervägande flertalet fall skulle, enligt hvad jag tror, en sådan skatt verka obilligt och orättvist. Det yttrades redan vid remissen af den kungl. propositionen, att ifrågavarande skatt vore en beskattning på ordentligheten och sparsamheten. Jag vill till alla delar instämma häri.

Jag skall emellertid be att få med exempel visa, att denna skatt

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

skulle kunna leda till ännu större orimligheter. Jag har exempelvis en sjukhjälpskassa, som jag förestår. Den årliga räntan af kapitalet skall enligt testators föreskrift utdelas till fattiga sjuka. Räntan insättes, i den mån den faller ut, på sparkasseräkning för att vid behof efter styrelsens beprövande utdelas. Denna utdelning sker i poster af till och med så små belopp som tio kronor. Skall kassan då för hvarje sådant understöd vidkännas en stämpelskatt af tio öre, så blir det ju en ganska hög beskattning, nämligen en hel procent.

Om en sådan beskattning i och för sig är orimlig — och man måste väl medgifva, att det är orimligt att lägga skatt på välgörenheten — så blir den det ännu mera, om man jämför den med beskattningen af andra sparkasseräkningar. De, som hafva sparkasseräkning för annat ändamål, som t. ex. drifva stora affärer, lära icke nöja sig med att taga ut så små belopp som tio kronor, utan taga i allmänhet ut belopp om låt oss säga två à tre hundra kronor. Likväl blir skatten icke större än tio öre. Dessa personer slippa således med $^1/_{20}$ procent eller mindre, oaktadt de väl hafva större bärkraft än en sjukhjälpskassa. Detta är orimligt.

Jag kan således icke gå in på, att, såsom en föregående talare yttrat, skatten på sparkasseräkningar, sådan den nu blifvit föreslagen, är rättvis, utan vill på det allra bestämdaste yrka afslag å denna skatt.

Hvad beträffar de öfriga skatteobjekten, växlar och dylikt, skall jag inskränka mig till att på grund af de skäl, som i sådant afseende redan blifvit anförda, yrka afslag äfven å den föreslagna skatten på dessa objekt.

Medan jag har ordet skall jag, för att uppfylla ett löfte, som jag på förmiddagen gifvit min nu icke närvarande granne, be att få nämna, att till honom kommit en protestskrifvelse med ungefär 100 underskrifter från köpmän i Kalmar, och kanske får jag i sammanhang härmed, oaktadt jag vet, att kammaren ej tycker om det, omnämna, att äfven jag mottagit en dylik skrifvelse från köpmän i Västervik. Detta har jag velat omtala endast i förbigående.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! När man hör de förfärande klagorop, som på vissa håll upphäfvas mot den föreslagna stämpelskatten, så kunde man tro, att det vore fråga om något vida allvarsammare, än det i själfva verket är. En talare på örebrobänken åberopade ordspråket: »mycket väsen och litet ull». Jag skulle vilja tillämpa detta på de många protestskrifvelser mot stämpelskatten, som från olika håll inkommit.

Såsom herrarne möjligen observerat, har jag reserverat mig mot bevillningsutskottets betänkande. Emellertid har jag icke ansett lämpligt att för närvarande gå så långt, som Kungl. Maj:t föreslagit. Dock vill jag vid detta tillfälle hafva sagdt, att äfven den del af den föreslagna stämpelbeskattningen, som jag ansett mig nu icke böra förorda, ej förefaller mig vara så farlig, som man här velat göra den till.

Den förste talaren på stockholmsbänken, som yttrade sig mot hela det kungl. förslaget, begagnade sig af den nu snart utslitna kvickheten, att det till stor del gäller en skatt på ordentligheten. Jag skulle

vilja fråga honom och dem, som jämte honom användt detta slagord: hvad tro herrarne, att vi få, om vi försöka beskatta oordentligheten? Det är ordentligheten, som skaffar inkomster, och skola vi öfver hufvud kunna beskatta något, så måste det vara ordentligheten.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Emellertid har jag redan i min reservation i korthet sökt utveckla, hvarför jag för min del anser, att man åtminstone i någon mån kan gå Kungl. Maj:ts proposition till mötes. Jag skulle kunna inskränka mig till att säga, att jag, såsom herrarne kunna sluta af reservationerna, i detta afseende ställer mig på ungefär samma ståndpunkt, som herr Beckman i afton förfäktat.

Jag skall icke längre upptaga tiden, enär jag till de ord, som yttrats från statsrådsbänken, icke har någonting att tillägga, utan skall endast be att få göra det särskilda yrkande, för hvars skull jag begärt ordet. Jag anser nämligen, att landet ligger så, att man icke å någondera sidan lär kunna omvända så synnerligen många.

Jag skall därför endast be att få göra följande yrkande, i hvilket jag vet, att herr Beckman instämmer — han råkade genom en missägning formulera sitt yrkande på ett sätt, som han icke afsett. Det yrkande, jag ber att få framställa, är om bifall till den föredragna punkten med den ändring, att tredje stycket på sid. 3 kommer att lyda: »dock att växel, som är ställd att betalas vid uppvisandet, äfvensom postremissväxel skall vara från stämpel fri». Detta yrkande innebär sålunda, att handelsväxel må beläggas med stämpel.

Som votering sannolikt kommer att begäras om denna punkt, ber jag att få upplysa om, att den, som röstar för bifall till mitt nu framställda yrkande, *icke* därigenom röstar för stämpel å check och å bevis om uttagning å sparkasseräkning.

Herr *Nydal* instämde häruti.

Herr Elowson: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har med vanlig klarhet utvecklat sina skäl för den kungl. propositionen, som nu föreligger till kammarens behandling. Jag skall emellertid be att därvid få fästa mig vid två yttranden af honom.

Han framhöll — hvilket ju är fullständigt riktigt — att statskassans behof vore den egentliga grunden till att föreliggande beskattningsförslag framlagts. Ja, mina herrar, vi skulle enligt min tanke i afseende på budgetens ställning varit i en mycket lyckligare belägenhet, än för närvarande är händelsen, därest detta skäl fått göra sig fullt gällande under det föregående tiotalet af år. Beträffande statsregleringsbehofvet tror jag mig kunna emot den nu ifrågasatta beskattningen anföra ett verklighetsskäl. Finansministern har beräknat inkomsten af växelskatten till 950,000 kronor. Riksdagen har i dag beslutat en nedsättning i det begärda anslaget till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens järnvägar med 1,000,000 kronor. Dessa båda belopp balansera hvarandra, och vi kunna därför för det närvarande se bort från frågan om statskassans behof.

Vidare gjorde herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ett profetiskt uttalande, ity att han sade, att förslaget om stämpelbeskattning komme igen, och då med följe. Ja, låt oss vänta, till dess

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

det kommer. Jag ber dock att mot detta herr statsrådets yttrande redan nu få framhålla en sannolikhetsförmodan. 1902 års Riksdag beslöt en inkomstskatt och beräknade den till 10,500,000 kronor. För min del lefver jag i den öfvertygelsen, att denna inkomstskatt skall tillföra statskassan ett vida större belopp än det nyssnämnda. Man kan icke nu med bestämdhet uttala sig därom, men omkring ett år härefter få vi säker kännedom om resultatet. Jag ber få nämna, att en stor finansman till mig samtalsvis yttrat, att han ansåge, att inkomstskatten skulle komma att bringa i statskassan ett betydligt större belopp än det beräknade. Han nämnde äfven en summa, men jag vill icke återgifva den, enär jag anser den af honom uppgifna vara för hög.

Man har såväl nu som förut under debatterna om stämpelskatt velat framhålla, att stämpelbeläggning af växlar vore en synnerligen förträfflig skatteform, därför att skatten komme att träffa det rörliga kapitalet. Mina herrar, detta är endast en fras, som jag tror numera hafva förlorat i betydelse. Ty inkomstskattelagen har vändt sig äfven mot sådan fast egendom, som icke alls lämnar någon inkomst. Redan denna omständighet gör bevisningskraften i det använda talesättet mindre öfvertygande. Men härtill kommer något annat, hvartill man ovillkorligen måste taga hänseende, för så vidt man beaktar den sanningen, att samma orsak bör åstadkomma samma verkan. Man säger sig vilja beskatta kapitalet, då det kommer i rörelse, då det likasom visar sig. Nåväl, mina herrar, vi ha ett ofantligt stort kapital i våra exportvaror, ett kapital, som tydligen träder fram i dagen. Äro då herrarne färdiga med att å dessa artiklar sätta exporttullar?

Stämpelbeskattningen å växlar verkar helt visst inom en begränsad krets af medborgare och är för den skull mindre rättvis. Under föregående debatter om den nu ånyo föreliggande frågan har jag framhållit, hurusom beskattningen af växlar företrädesvis drabbar det lånta kapitalet.

Vid detta tillfälle vill jag icke inlåta mig på den vidt omfattande frågan, hvilken af växelgäldenärerna egentligen får vidkännas stämpelskatten och hvilken bland affärskunderna i sista hand får betala denna skatt. Men det vill jag framhålla, att de, som finge svårt att komma från skatten, blefve de i finansiellt hänseende svagare affärsmännen. För dem komme det att inträffa, att de genom denna beskattning antingen finge se det ekonomiska resultatet af sin verksamhet minskas eller ock blefve tvungna till en nedsättning af sina lefnadskostnader. De i finansiellt hänseende starkare affärsmännen däremot komme i allmänhet att öfverföra skattens verkningar på sina kunder.

Medan jag har ordet skall jag be att få begagna tillfället att meddela kammaren innehållet af en adress, som jag fått mig tillsänd från handelsföreningen i den stad jag har äran representera. Den lyder sålunda: »Sedan Karlstads handelsförenings styrelse haft sammanträde för behandling af den af regeringen vid denna riksdag föreslagna stämpelskatten, få vi, dess styrelse, på det kraftigaste uttala oss emot att med stämpelskatt belägga postremissväxlar, inrikesväxlar, bevis om uttagning å sparkasse-, upp- och afskrifnings- eller därmed jämförliga räkningar. Vi finna nämligen en sådan beskattning orättvis, då den hårdast drabbar den mindre köpmannen, industriidkaren och jordbru-

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

karen, som behöfva låna — alltså verkar i alldeles omvändt förhållande till den i år började progressiva beskattningen. Och hvad särskildt stämpelskatten å postremissväxlar beträffar, tro vi, att densamma skall komma att visa ytterst farliga verkningar. Trots den relativt låga stämpelafgiften skall en köpman draga sig för denna utgift för småbelopp, hvadan följden blir, att hvad som skulle remitteras i dag uppskjutes till obestämd tid för att betalas tillsammans med en räkning, som förfaller längre fram eller då respektive firmors ombud inträffa. Stämpelskatten å postremissväxlar skall därför lätt skapa en försumpning inom affärslifvet, som, enligt vårt förmenande, vore högst beklagligt.

Vidare vilja vi betona det olämpliga uti stämpelbeläggning af växlar, då den ju ej träffar det färdigbildade kapitalet, utan fastmera blir en kännbar ökning af handelsomkostnaderna, en ökning, som vi finna desto olämpligare för handeln och industrien just nu, då dessa näringar öfver allt Sveriges land arbeta under tryckta förhållanden.

Vi vilja äfven erinra därom, att denna beskattningsform efter ett kortvarigt användande för endast några få år sedan af Riksdagen afskaffades, emedan densamma befunnits vara i alla afseenden olämplig; och då förhållandena sedan dess icke kunna anses ha undergått sådan förändring, att denna beskattningsform nu kan vara mera berättigad, utan snarare tvärtom, och då det ingalunda kan vara öfverensstämmande med en klok nationalekonomisk politik att pålägga näringarna en dylik beskattning, anhålla vi, att Ni i Riksdagen ville inlägga en kraftig gensaga emot den i statsverkspropositionen föreslagna stämpelskatten». Skrifvelsen är undertecknad med 95 namn, och till densamma finnes en bilaga, som är undertecknad med 26 namn, köpmän och industriidkare i Åmål.

Herr talman, jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Elowson förenade sig herrar *Anderson* i Hasselbol och *Centerwall.*

Herr von Schéele: Herr talman! Hvad som sades af närmast föregående talare såväl om sannolikheten af inkomstskattens uppgående till högre belopp än det beräknade som ock rörande den i dag företagna nedsättningen i nästa års stat såsom i hvarje fall nu uppvägande den ifrågasatta stämpelskatten ber jag få instämma. Fattade jag herr statsrådet och chefen för finansdepartementet rätt, fann icke heller han behofvet af just denna skatt för tillfället oundgängligt tvingande. Då å andra sidan känsligheten härvidlag inom landet tyckes vara mycket stor, synes det mig klokt att något dröja, till dess man med säkerhet kan angifva denna en gång hos oss införda, men snart åter afskaffade beskattningsform såsom den för våra förhållanden lämpligaste till fyllande af ett förefintligt statsbehof. Det är en gammal god regel, som säger, att den, som vinner tid, vinner allt, och den regeln synas vi nu kunna tillämpa på denna fråga.

Äfven jag har icke blott från handelsföreningen i Visby mottagit anmaning att söka i min mån verka i den riktning, som jag nu antydt, utan genom denna förening från hela Gottlands köpmanskår.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Gottland är ett landskap, der någon större förmögenhet icke finnes, hvarför man bör taga särskild hänsyn till den omständigheten, att samtlige dess köpmän förenat sig i det uttalandet, att det synts dem, som om just detta skattekraf vore framför andra orättvist, betungande och retsamt. *Orättvist* därför, att det icke träffade kapitalet, utan låntagaren, *betungande* därför, att det drabbade den allmännaste formen för likvids verkställande äfven mellan småhandlande, och slutligen *retsamt*, därför att det komme att göra sig gällande i en mängd af lifvets förhållanden och kännas såsom knappnålsstyng.

Jag vill ju ej neka till, att den utgift, som det här är fråga om, de 10 örena, kan förefalla i och för sig obetydlig, men den förefaller icke så för många af dem, som den komme att drabba. Detta belopp är både specifikt och relativt större, än hvad det motsvarande beloppet är i andra kulturländer. Det förra beror naturligtvis på, att vi hafva en något större myntenhet. I de land, där franc utgör myntenheten, blir det en tiocentimsstämpel, som skall påsättas. Denna motsvarar i Frankrike, Schveiz och Belgien högst 7,2 öre och i Italien ofta föga mer än 6 öre på grund af det där i den allmänna rörelsen mest förekommande pappersmyntets låga värde. I det rika England gäller stämpeln i fråga en penny, d. v. s. 7,5 öre. Men jämväl i det senare afseendet skulle vi få det tyngre, jag menar: trycket skulle komma att kännas tyngre i ett mindre kapitalstarkt land som vårt.

För min del är jag öfvertygad, att, *om* verkligen i en framtid det skulle visa sig nödvändigt att utkräfva en skatt på just det sätt, som här ifrågasatts och *om* denna nödvändighet då klart och ovedersägligt ådagalägges, svenska folket ingalunda skall vägra att äfven i detta hänseende böja sig för nödvändigheten. Men *nu*, när någon sådan nödvändighet hvarken är uppvisad eller insedd, ber jag att få yrka bifall till den hemställan, som utskottet i denna punkt gjort.

Herr *Gustafsson* i Mjölby instämde häruti.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af den siste ärade talarens yttrande. Då jag förra gången hade ordet, sade jag, att det ej hade varit någon svårighet för mig att ersätta den föreslagna stämpelskatten med en konsumtionsskatt, exempelvis en förhöjd tull på kaffe; men jag angaf äfven skälet, hvarför jag hade föredragit att i stället föreslå denna skatt, nämligen det skälet, att Riksdagen därigenom skulle sättas i tillfälle att infria sitt ord, att man skulle försöka att, så vidt möjligt vore, uttaga de nya skatterna af dem, som hade bästa förmågan att bära dem.

Jag vill äfven med några ord bemöta ett par detaljanmärkningar, som blifvit framställda. I fråga om sparkasseräkningarna har man sagt, att dessa räkningar bör man icke röra, ty därigenom lägger man skatt på ordentligheten. På sparkasseräkningarna vore, såsom redan den förste ärade talaren upplyst, innestående ett belopp af 116 miljoner kronor. Det är ju alldeles uppenbart, att dessa 116 miljoner kronor icke äro besparingar af de mindre bemedlade, utan att dessa penningar äro sådana, som blifvit insatta på sparkasseräkningar därför, att de

som äga dessa penningar, vilja undgå den skatt, som Riksdagen satt på depositioner. Det belopp, som undandrages staten i depositions-stämpel därigenom, att detta belopp är insatt på sparkasseräkning, går till cirka 58,000 kronor om året, och jag kan ingalunda anse, att denna skattelindring kommer de mindre bemedlade till godo.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Vidare har det blifvit anfördt såsom skäl mot stämpel på sparkasseräkningar, att det finnes exempel på, att en sjukkassa satt in inflytande räntemedel på dylik räkning, och att den sedan tagit ut 10 kronor i sänder, men hvarför behöfde då den sjukkassan sätta in dessa penningar på sparkasseräkning? Sättas penningarna i stället in i närmaste sparbank, så slipper man ifrån stämpeln. Jag föreställer mig äfven, att dagligen behöfver man väl icke uttaga penningmedel för den kassan, och i hvarje fall skulle ett sådant anlitande af en sparkasseräkning endast vara en bekvämlighetsåtgärd för kassans vårdare, som därigenom finge lättare att taga ut pengar, än om han anlitade en sparbank, som kanske icke vore öppen alla dagar.

Slutligen några ord om alla dessa protester, som hit inkommit. Jag tycker mig märkt, att alla de ärade talare, som yttrat sig angående växelstämpeln — och i hvarje fall har utskottet gjort det — ha förklarat, att det ej är så mycket den ekonomiska bördan, hvilken man lägger på näringslifvet, som man opponerar sig mot, ty den känns nog ej så mycket, utan att det är så *retsamt* att betala denna stämpelskatt och sätta dessa stämplar på växlar och anvisningar. Tro herrarne då, att det ej känns lika retsamt för alla dem, som ha att betala konsumtionsskatter, när de få betala så mycket högre pris på den eller den varan, därför att staten ju behöfver ökade inkomster? Jag tror därför ej, att det kan vara skäl att afslå en skatt enbart därför att den är besvärlig. Om man vill afslå den, därför att den är betungande, kan jag förstå det, men att afslå den blott därför, att den vållar vederbörande litet besvär, synes mig hart när orimligt i sådana tider, då staten behöfver taga in så mycket pengar som möjligt genom skatter.

Jag tror för öfrigt, att alla dessa, som kommit in med dessa protester, skulle handlat klokare, om de underlåtit att komma in med dem, ty mig öfvertygar ingen om, att man afgifvit dessa protester därför att man är rädd för beskattningen. Det är nog ingen, som är rädd därför. Jag har ju själf varit köpman hela mitt lif, ända tills jag beträdde den här lysande segerbanan, så att jag måtte väl känna till den saken. Stämpelskatten på check är retsam, det erkänner jag villigt, men den känns icke mer än utgiften för porto. Porto är ju visserligen ej någon skatt och en stämpel är en skatt, det är ju en mycket stor skillnad, men utgift såsom utgift. Hämmande på näringslifvet verkar hvarken den ena eller den andra, ännu mindre förkväfvande.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman! Mina herrar! Jag skulle kunna inskränka mig till att yrka afslag å den kungl. propositionen i dess helhet och bifall till utskottets hemställan samt göra detta yrkande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad utskottet anfört och de skäl, som af flera föregående talare blifvit anförda. Hvad jag har att tillägga är ej mycket. Men jag vill dock betona,

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

att jag ej delar herr finansministerns uppfattning, att denna skatt förnämligast kommer att drabba dem, som hafva råd att betala. Jag tror, att det blir ett alldeles motsatt förhållande.

Vidare vill jag betona, att jag anser, att de besvär och obehag jämte de kostnader, som denna stämpelskatt skulle komma att medföra, äro mycket stora i förhållande till hvad skatten, sådan förslag därom nu föreligger, skulle inbringa.

Det har sagts, att man nu kan undgå skatten, men att man bör vara beredd att taga den ett kommande år. Nåväl, om den i framtiden blir nödvändig, låtom oss då taga den, men ej böra vi därför taga den tidigare, än nödvändigt är.

Det har af ingen här betonats det myckna trassel och den korrespondens, som skulle komma att uppstå mellan köpmännen och deras kunder, om detta förslag antoges. Jag har dock någon erfarenhet från den tid, då dylik stämpel förra gången infördes, beträffande det obehag, som den åstadkom i den vägen, ehuru den erfarenheten blott är från ett relativt litet kontor, för hvilket jag är chef. I ännu högre grad blir det naturligtvis förhållandet på de större affärskontoren.

Jag tror därför, att vi bäst tillfredsställa den allmänna meningen, om vi nu afslå denna skatt, och jag håller före, att vi mycket väl kunna hitta på andra, bättre gifvande skattekällor. I likhet med den ärade representanten på karlstadsbänken tror jag äfven, att inkomstskatten kommer att gifva ett mycket högre belopp, än som beräknats i den kungl. propositionen, samt att det dessutom äfven finnes andra skattekällor att lita till, som vi kunna tala om längre fram.

Jag vill äfven meddela, att jag fått mottaga protester från min hemort, och att jag af dessa ser, att den uppfattning jag här uttalat står i fullaste öfverensstämmelse med åsikterna hos köpmännen och industriidkarne där. De två protestskrifvelser, som jag sålunda mottagit, äro undertecknade med icke mindre än 75 namn.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hjärne: Jag underkänner ingalunda de skäl, som förmått herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att framlägga det skatteförslag, som vi nu behandla; och särskildt behjärtar jag lifligt hans varma vädjan till de bärkraftiga bland de skattdragande att villigt åtaga sig de bördor, som betingas af den nya härordningen. Men jag måste dock erkänna, att jag ingalunda känner mig öfvertygad af dessa hans skäl och denna hans vädjan.

Jag vill nu ej spilla tiden med att upprepa de skäl, som äro framställda i utskottets betänkande beträffande dessa nya stämpelskatter, och ej heller de skäl, som af flera föregående talare blifvit på ett enligt min tanke särdeles utmärkt sätt utvecklade. Jag vill blott betona det, att, när man talar om, att bördorna för härordningen böra läggas på de bärkraftiga, det icke förefaller mig vara ett lyckligt funnet medel, att man då tillgriper dessa stämpelskatter, ty det är ju redan erkändt af nästan alla talare, att denna stämpelskatt egentligen icke drabbar vare sig förmögenhet eller kapital, utan att den egentligen drabbar handelsomsättningen, affärslifvet i Sverige. Nu måste väl alla

erkänna, att denna handelsomsättning, detta affärslif hör till de svagast utvecklade partierna af vår nationella organisation; och därtill kommer äfven, att detta lif är jämförelsevis ojämnt utveckladt i olika delar af landet. Vårt land har en mängd olika affärscentra, som ofta skilja sig ganska mycket i afseende på bärkraft, särskildt när det gäller sådana skatter som den ifrågavarande. Hvad som kan tyckas vara tämligen lätt och litet betungande i Göteborg, Stockholm, kanske i Karlshamn o. s. v. kan i mindre affärscentra kännas ganska besvärligt för rörelsen, därför att man där rör sig med mindre kapital och således alla sådana små afbränningar där kännas ganska betungande. Sålunda kan jag icke finna annat, än att det är helt naturligt, att de, som representera affärslifvet i sådana mindre medelpunkter för omsättningen, ha känt sig oroade och äfven därför kommit in med olika protester till sina representanter. Äfven jag för min del har haft äran emottaga en sådan protest från Uppsala handelsförening. Det är ingalunda en förskräcklig protest eller en protest, som på något sätt på grund af sin stilisering kan vara betänklig, utan tvärtom är den mycket hofsamt och blygsamt affattad. Jag vill icke upptaga tiden med att uppläsa den i sin helhet. Jag vill endast anföra följande ord ur densamma: »Hvad stämpelbeläggning af postremissväxlar och assignationer å kreditiv-, upp- och afskrifnings-, sparkasse- och löpande räkningar beträffar, kan dess införande ej gärna försvaras, då stämplarnes anbringande och betalande redan i och för sig vållar ej obetydlig tidsutdräkt, och emedan det belopp, som för statens ändamål uppkomme, ej kan anses uppväga de obehag och svårigheter, stämpellagen vid sin tillämpning skulle tillskynda den affärsintresserade allmänheten; särskildt kan man med fog säga, att stämpelbeläggning af anvisningar för uttag å hvarje som helst bankräkning är rent af orättvis». I denna åsikt kan jag verkligen icke annat än för min del instämma.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Jag vill till slut blott betona, att jag omöjligen kan finna något skäl, hvarför vi skulle sammanknippa dessa stämpelskatter just med härordningsbördorna. Det förefaller mig, som om man då tillgrepe ett alltför starkt och fosterländskt motiv för att förmå kammaren att godkänna dem. Hvarför icke, såsom en föregående talare med rätta påpekat, låta dem kvitteras genom anslaget till rullande materiel till järnvägarne? Hvarför nödvändigtvis här draga in härordningen och de därmed förknippade bördorna, i all synnerhet som under den nuvarande statsregleringen den ifrågavarande skatten synes tämligen öfverflödig och då den endast inbringar en knapp million enligt herr statsrådets och chefens för finansdepartementet egen beräkning? Jag kan omöjligen, hvad än framtiden må bära i sitt sköte, finna någon anledning för Riksdagen att nu skynda sig att anta denna i alla afseenden besvärande och för affärsvärlden obehagliga skatteform.

På grund af hvad jag i korthet anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till hvad utskottet hemställt.

Häruti instämde herrar *Styrlander*, *Hultkrantz*, *Hansson*, *Ericsson* i Ahlberga, *Collvin*, *Mallmin*, *Holmgren*, *Ekholm*, *Magnusson* i Salstad, *von Geijer*, *Ljunggren*, *Bengtsson* i Bjärnalt, *Danielsson*, *Bro-*

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

ström, Johansson i Jönköping, *Ekman, Höök, Pettersson* i Södertälje och *Söderberg.*

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! För den, som var närvarande här i kammaren år 1898, när denna fråga förelåg till behandling, och sökt sätta sig in i den diskussion, som förekom, när stämpelskatten på växlar skulle antagas, för den står det klart, att ingenting nytt här har blifvit anfördt; ingenting, som icke då idislades gång efter annan, har här blifvit framfördt under denna diskussion.

Med anledning af ett par yttranden, som under diskussionens lopp fällts här i kammaren, ber jag emellertid att nu få säga några ord. Så har det t. ex. sagts, att äfven om växelrörelsen enligt officiella siffror icke nedgick under den tid stämpelskatten varade, höjdes den dock icke så att den steg i samma proportion som omsättningen. Till svar härå ber jag att få åberopa hvad som år 1898 sades i kammaren af en framstående köpman på stockholmsbänken, grosshandlaren Höglund. Hans ord föllo ungefär sålunda:

Det är ett faktum, att växelrörelsen inom handelsvärlden, åtminstone i de större affärerna, har aftagit. I min affär t. ex., som gör stora affärer med England, har växelrörelsen på ett par år nedgått med en tredjedel. Förklaringsgrunden härtill är den, att när det finnes rik tillgång på pengar, behöfva växlar icke anlitas af folk, som disponera dessa pengar, utan de betala kontant.

Det är således ett skäl, synes det mig, och ett tillräckligt skäl för att växelrörelsen möjligen nedgick under den period, då vi hade stämpelskatt, ty man hade då godt om pengar.

Vidare har här sagts, att det är blott de allra minsta köpmännen, den minst kapitalstarke, den finansiellt svage köpmannen, som träffas af denna skatt. Ja, mina herrar, om så vore fallet, så vill jag fråga, innebär det för landet eller för kommunerna något slags fördel att inom alla byar, alla stationssamhällen, med ett ord på alla ställen rundt om i landet, där människor bo något tätare tillsammans, alla dessa småaffärer, skötta af »herrar med butik», skötta af herrar med kontor och kapital på fickan och kredit på andra eller tredje klassens varor, som sedan utminuteras till oskäligt pris åt den kringboende befolkningen — innebär det någon fördel, frågar jag, att alla dessa små affärer växa upp som svampar ur marken? Är det till fördel för landet, är det till fördel för de människor, som bo i trakten omkring dessa butiker? Hvem har fördel af det? Skulle det icke vara bättre och förmånligare, ifall den köpande allmänheten hade begrepp om att sammansluta sig till konsumtionsföreningar, såsom det sker rundt omkring oss i städerna?

Där har man arbetarringar, som genom ömsesidig hjälp hålla uppe en affär, som till billigt pris sälja alla varor, och konsumenterna själfva dela affärsvinsten. Månne detta icke vore bättre än att ha denna massa små köpmän, som icke ha någon aning om hvad köpenskap vill säga, men som dock vilja vara handelsmän? Jag frågar, är det sådana affärsmän, som man vill skydda från att betala växelskatt? Jag kan icke finna något skäl därför.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har icke en,

utan två gånger förut i kväll här i kammaren sagt, att det är ju en lätt sak att ersätta denna skatt med en konsumtionsskatt, med en kaffetull. Ja, mina herrar, det är väl en sak, som tål att tänka på litet. Vi hörde nyss, att i Första Kammaren denna stämpelskatt har *fallit* med en pluralitet af 104 röster mot 20. Jag undrar, om ifrån regeringens sida — regeringen därtill nödd och tvungen — kommer fram en begäran om en ny konsumtionsskatt, en skatt på kaffe, jag undrar, huru då röstetalet skall ställa sig i Första Kammaren. Då kommer man icke, det tror jag, att ha på tungan den där omsorgen om de mindre bemedlade, som nu i diskussionen spelat en afsevärd roll, utan då lär det bli så, att konsumtionsskatten går igenom med pukor och trumpeter och att då, mina herrar, väl de minst bärkraftiga åter träffas af nya skatter.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Jag hade tänkt säga ytterligare några ord om sparkasseräkningarna, men den frågan har af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet blifvit så grundligt utredd, att jag ej har något att tillägga. Jag vill blott framhålla en sak, nämligen att så länge de enskilda bankerna hade solidarisk ansvarighet, så låg det kanske icke så stor fara i att de drogo till sig de små kapitalen; men när denna solidariska ansvarighet upphör, kan det ju ligga fara i att de små kapitalen användas vid storspekulationen.

Slutligen, herr talman, vill jag nämna, att jag af tidningarna sett, att äfven jag lär ha hugnats med en resolution från handelsföreningen i Landskrona. Den affattades först i går, och jag har således icke fått den ännu, men jag anser mig vara skyldig att nämna om att en sådan har tillkommit och att jag därom har fått indirekt underrättelse. Jag tror tyvärr icke, att den kunde i någon mån ha kommit mig att ändra ståndpunkt.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Ernst Carlson: Herr talman! I det inbördes krig, som här en stund pågått mellan bevillningsutskottets medlemmar, skall jag icke inblanda mig. Men jag kan icke underlåta att uttala någon förvåning öfver, att utskottet redan nu ansett sig böra inkomma med ifrågavarande betänkande. Ty enligt god och grundlagsenlig praxis har ju utskottet att, först sedan statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, föreslå bevillningens belopp och därmed sammanhängande stadganden. Men då halfva antalet hufvudtitlar och bland dem de mest kräfvande återstå att behandla, kunna statsverkets behof väl ännu icke anses till fullo pröfvade. Förmodligen har emellertid bevillningsutskottet känt på sig, att stämpelskatten i år borde bli öfverflödig och därför redan nu funnit sig kunna komma med betänkandet däröfver. Jag skall heller icke för min del särdeles hårdt klandra ett sådant tillvägagående, enär jag instämmer i det slut, hvartill utskottet kommit.

På den statsfinansiella sidan af saken skall jag här icke ingå. I fråga om lämpligheten af nämnda skatteform kan nämligen sägas och har här sagts mycket och förtjänstfullt både för och emot. Jag vill endast inlägga en gensaga mot den uppfattning, som från flera håll velat göra sig gällande, att växelstämpeln skulle vara en skatt, som

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

endast eller åtminstone väsentligen drabbade de mera bärkraftiga inom samhället. Jag är tvärtom öfvertygad därom, att denna skatt för den näringsidkande medelklassen och de mindre köpmännen, som i stor utsträckning begagna växlar, komme att kännas ganska besvärlig — och det lika väl i de större städerna som i de mindre eller på landsbygden, där förhållandena nyss antydts vara särskildt ömmande.

Ur skattepolitisk synpunkt åter finner jag flera skäl tala för att Riksdagen *icke nu* bör pålägga en sådan skatt. Man bör först vinna erfarenhet af huru den nya inkomstskatten med ty åtföljande självdeklaration och progressiv skala kan komma att verka och inbringa. Dessutom bör man, synes mig, om en ny skatt ändtligen skall påläggas, helst välja en sådan, som kan väntas blifva stabel och ej medföra onödiga rubbningar. Med afseende på stämpeln å inrikes växlar, som här särskildt är föremål för tvist, har det emellertid redan visat sig, att den endast några år kunde bestå, men sedermera afskaffades såsom besvärlig och misshaglig. Jag tror därför icke, att det under nuvarande tryckta konjunkturer vore lämpligt att göra ytterligare försök därmed.

Det yttrades af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet — och han lade särskild vikt på dessa sina ord — att vi väl kunde afslå stämpelskatten *nu*, »men den kommer igen — *och den kommer igen med följe!*» Detta vill väl med andra ord säga, att om regeringen blott lyckas få in tummen, så skall hon nog sedan veta att få in hela handen; har man blott börjat att beträda den bana, som man önskar slå in på, så skall nog fortsättningen komma af sig själf. Därför menar jag, att vi ha allt skäl att här visa oss betänksamma och hålla emot ifrån början.

Framför allt emedan den af regeringen föreslagna stämpelskatten för närvarande synes öfverflödig, och emedan jag hoppas, att Riksdagen genom fortsatt arbete i sparsamhetens intresse skall kunna göra den ännu mera öfverflödig, yrkar jag, herr talman, bifall till den föreslagna punkten i bevillningsutskottets betänkande.

I detta anförande instämde herrar *Hazén*, *Jonsson* i Hökhult, *Gustafsson* i Sjögesta, *Petersson* i Snällebo, *Matsson*, *Bromée* i Billsta och *Hörnstén*.

Herr Beckman: Jag begärde ordet blott för att göra en rättelse. Genom förbiseende kom jag att göra ett oriktigt yrkande, hvilket jag anhåller att få rätta. Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts proposition i hvad rör växlar, men med ändring af den punkt, där det heter: »dock att växel, som är ställd att betalas vid uppvisandet, äfvensom postremissväxel skall utan afseende å beloppet, hvarå den lyder, förses med stämpel af 10 öre». Denna punkt ändras till följande lydelse: »dock att växel, som är ställd att betalas vid uppvisandet, äfvensom postremissväxel skall vara från stämpel fri». Jag gör således samma yrkande, som framställts af herr K. G. Karlsson, till hvilket yrkande jag anhåller om bifall.

Herr Ekholm: Herr talman! Jag har begärt ordet närmast med

anledning däraf, att herr finansministern i ett af sina anföranden nämnde, att hufvudskälet, hvarför växelskatten vid 1898 års riksdag afskaffades, var, att då icke förefanns något behof i statskassan att fylla.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Jag ber då få erinra om, att under den debatt, som vid det tillfället förekom, och hvari herr statsrådet synnerligen lifligt deltog och med kraft och skärpa inlade sitt tungt vägande ord, han bland annat yttrade, till bemötande af hvad en talare på stockholmsbänken anfört, ungefär följande: »Meningen är väl ej, att man för att ersätta dem (de borttagna skatterna) skulle liksom plocka ut vissa individer och låta dem betala de belopp, som man gick i mistning om genom grundskatternas afskrifvande.» Vidare framhöll herr statsrådet, att huru han än såge saken, kunde han icke finna annat, än att denna skatt vore orättvis, och just därför att den vore orättvis, borde den afskaffas, — uteslutande därför.

Med anledning däraf, att just jag och med mig kanske större delen af Sveriges köpmän och industriidkare se saken ifrån samma synpunkt, som herr finansministern vid 1898 års riksdag såg saken, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets afstyrkande förslag.

Herr Lund: Herr talman! Jag skall blott be att få besvara en direkt fråga, som ställdes till mig.

Det frågades: »hvarför icke sätta in den där sjukkassan hos en verklig sparbank i stället för på sparkasseräkning i en annan bank?» Jo, helt enkelt af det skäl, att sparbanken är öppen blott en dag i veckan, men den andra banken hela veckan.

Herr Persson i Arboga: Herr talman! Liksom många andra ledamöter af denna kammare, särskildt ifrån städerna, har äfven jag haft den äran att mottaga en protestskrifvelse mot de nu ifrågasatta skatterna på inrikes växlar, bankanvisningar och postremissväxlar m. fl.

Jag skall icke besvära kammaren med att uppläsa motiveringen för denna protest. Den innehåller i själfva verket icke något, som icke redan förut blifvit i denna kammare anfördt.

Då jag af de skäl, som blifvit andragna mot införande af denna stämpelskatt, funnit mig för min del öfvertygad om att åtminstone *nu* icke är rätta tiden att införa så impopulära pålagor, som skulle verka särskildt hämmande och störande på allmänna affärsrörelsen under tider, som äro synnerligen tryckta, så tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr Ohlsson i Halmstad: Herr talman, mina herrar! Min uppfattning i föreliggande fråga är, att kammaren bör afslå det kungl. förslaget om den nya stämpelskatten.

De skäl, som jag skulle kunna ha att anföra, ha i afton af många talare framställts på ett så klart och uttömmande sätt, att jag hvarken vill eller bör upprepa dem.

Anledningen, hvarför jag har begärt ordet, är endast den, att jag vill meddela, att jag ifrån handelsföreningen i Halmstad erhållit en

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

protestskrifvelse, hvari man påyrkar, att det kungl. förslaget i dess helhet måtte afslås.

Jag inskränker mig alltså till att anmäla detta och yrkar bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Moll: Herr talman! Jag är motståndare till växelstämpeln, därför att det är min öfvertygelse, att denna stämpel kommer att verka hämmande på användningen af växlar inom affärsvärlden; att växeln där är af mycket stor betydelse, bestrider ju ingen. Sedan långliga tider tillbaka hafva de svenska affärsmännen sträfvat efter att få sina på rörelsen tyngande bokfordringar ersatta med växelfordringar. Att dessa sträfvanden genom växelstämpelns införande skulle försvåras, är klart.

Det är ju ett allmänt önskemål här i landet, att vi må kunna åvägabringa och utveckla ett verkligt checksystem till underlättande af den allmänna rörelsen. Vårt checksystem befinner sig för närvarande helt och hållet i sin linda; blir nu stämpel lagd på checken, är det att befara, att den eftersträfvade utvecklingen af checksystemet allt fortfarande kommer att tillhöra de fromma önskningarna.

Den enda stämpel af de nu föreslagna, för hvilken jag hyser någon sympati, är stämpeln på sparkasseräkning. Om denna stämpel drabbade endast de medel, som äro insatta på sparkasseräkning, men som enligt sin natur borde innestå på depositionsräkning; om denna stämpel vidare hade till följd, att de medel, som stå på sparkasseräkning, men egentligen borde stå inne i sparbankerna, öfverflyttades till dessa banker; ja, då skulle jag icke ha något emot denna stämpel. Men det finnes dessutom stora belopp, stående på sparkasseräkning, och hvilka böra stå på sparkasseräkning, af den beskaffenhet, att de under inga omständigheter böra beläggas med stämpel.

Man har till förmån för de föreslagna stämpelafgifterna, i all synnerhet till förmån för växelstämpeln, hänvisat till förhållandena i utlandet, där växelstämpeln kommit till vidsträckt användning.

Men denna jämförelse med utländska förhållanden förefaller mig något haltande. Den borde ha kompletterats med en jämförelse mellan hvad man i utlandet åtgjort till förmån för handel och näringslif och hvad man här i landet i detta afseende försummat att göra.

Här vill man pålägga näringslifvet i utlandet förekommande stämpelafgifter, under det att i utlandet vidtagna åtgärder till näringslifvets underlättande i vårt land ännu stå i vida fältet.

Gif oss först lättnaderna, så skall näringslifvet utan svårighet fördraga ökade bördor i form af stämpelskatt!

Jag är fullkomligt förvissad därom, att den dag kommer, då vi bli tvungna att taga icke blott växelstämpeln, utan äfven andra af de nu föreslagna stämpelafgifterna. Men ju längre det dröjer, innan den dagen kommer, desto bättre hinner näringslifvet arbeta sig in i användningen af växlar och checker, och desto bättre blir näringslifvet i stånd att fördraga stämpelafgifterna.

Då härtill kommer, att visshet ej vunnits, att de stämpelafgifter, hvarom nu är fråga, äro oundgängligen nödvändiga för åvägabringande

af jämvikt i budgeten, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Med herr Moll förenade sig herrar *Eklund*, *Wallenberg* och *Vahlquist*.

Herr Waldenström: Jag anser mig skyldig köpmannaföreningen i Gäfle den uppmärksamheten att nämna, att jag från densamma mottagit en skrifvelse med uppmaning att motarbeta den kungl. propositionen.

Icke för denna uppmanings skull, utan därför att jag själf är af samma öfvertygelse, vill jag tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag hade icke ämnat förlänga debatten i den här frågan. Men uppkallad af ett anförande från göteborgsbänken, däri bevillningsutskottet erhöll en liten admonition, har jag ansett mig böra lämna någon förklaring ifrån utskottets sida.

Talaren i fråga sade sig ej vilja kasta sig in i det »inbördeskrig», som förts emellan utskottets olika medlemmar. Vi känna nog alla, att inom bevillningsutskottet icke alltid endräkt brukar vara rådande, och jag tror därför, att han näppeligen haft anledning att förvåna sig, att ej heller i denna fråga endräkten varit större. Jag tror äfven, att inom ett annat utskott skilda meningar förefunnits, enligt hvad som på förmiddagen i dag visade sig. Jag tror för öfrigt erfarenheten inom alla utskott säger oss, att endräkten sällan är fullständig. Det gläder mig emellertid att i fråga om denna skatt kunna konstatera, att icke de utpräglade olika meningar, som i allmänhet inom bevillningsutskottet bruka göra sig gällande, denna gång stått emot hvarandra, utan att såväl anhängare som motståndare kunnat hämtas från vidt skilda läger.

Emellertid, med anledning af samme talares yttrande, att han ansåg, att bevillningsutskottet behandlat denna fråga alldeles för tidigt, anser jag mig — särskildt med hänsyn till talarens ställning såsom ledamot i konstitutionsutskottet — skyldig att lämna den upplysningen, att äfven den frågan var på tal inom utskottet, hvarvid rätt många, däribland äfven jag, hyste den mening, som en reservant i sin reservation framhållit, eller att man bort uppskjuta frågan för att närmare kunna se, huruvida ett verkligt behof föreläge. Å andra sidan framhölls ifrån mycket auktoritativt håll inom utskottet, att det vore lämpligare att ta frågan för sig, alldeles fristående, därför att man då skulle kunna mera sakligt behandla densamma, än under känslan af det tryck, som förefintligheten af ett särskildt behof i statskassan måhända skulle kunna medföra.

Det har under debatten här sagts åtskilliga märkvärdigheter, och jag har gjort några anteckningar, men det torde vara för långt lidet på kvällen för att framdraga alltsammans. Men jag kan dock icke underlåta att fästa mig vid ett anförande, som kom ifrån gottlandsbänken och som gick ut på att man icke borde taga denna skatt, därför att »känsligheten nu är så stor inom landet». Jag kan icke döma om, huru stor känsligheten för denna fråga är inom landet; men

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

att »känsligheten är stor» inom kammaren, särskildt bland stadsrepresentanterna, det har den förda debatten utvisat. Emellertid är min öfvertygelse den, att, om nu, såsom är att förutse, denna fråga faller, detta skäl icke bör få alltför mycket göra sig gällande, ty då kan känsligheten måhända en annan gång blir ärdå större. Och det tror jag icke är fördelaktigt för frågans sakliga bedömande.

Då här förekommit ett särskildt yrkande, att man skulle godkänna Kungl. Maj:ts proposition med borttagande af det, som handlar om postremissväxlarnes stämpelbeläggning, kan jag icke neka mig att framhålla, att ett dylikt förfaringssätt synes mig vara alldeles oriktigt. Utskottet säger i sin motivering, att en sådan åtgärd — stämpelbeläggning af postremissväxlar — »skulle komma att väsentligt inskränka användandet af detta omtyckta och i alla afseenden praktiska betalningsmedel».

Jag för min del tror icke, att utskottet har rätt att komma med ett så kategoriskt påstående. Ty jag vill svara med en annan fråga: Huru vet utskottet det? Och kan utskottet gifva anvisning på ett annat och bättre sätt att fullgöra likvider än just genom postremissväxlar? Jag tror icke, att något sådant existerar.

Jag vill nämna, att jag bott på landet i 25 års tid. Ibland, när jag är i staden eller kommer till något bankkontor på landet, får jag väl tillfälle att använda postremissväxlar såsom betalningsmedel. Meo i allmänhet är jag liksom öfriga landsbor hänvisad till de allmänna postanstalterna vid penningremissor. Om jag nu skall per post afsända t. ex. ett belopp af 567 kronor, får jag icke skicka detta på samma sätt som här i staden, utan jag måste använda fem särskilda postanvisningar, hvar och en lydande å 100 kronor, samt ytterligare en å 67 kronor. Detta medför en portoutgift, som uppgår till 1 krona 75 öre. Försänder jag penningarna i assureradt bref, utgör assuransafgiften 50 öre, hvartill kommer dubbelt porto med 20 öre eller tillsammans 70 öre. — På de större postanstalterna, således i städerna och ett mindre antal på landet, får man skicka samma belopp i allenast två postanvisningar, en å 500 kronor för 40 öre och en å 67 kronor för 25 öre eller tillhopa 65 öre. Men så tillkommer här slutligen ett ännu mera bekvämt betalningssätt. nämligen medelst postremissväxlar. Ty herrar affärsmän skicka i allmänhet dessa i orekommenderadt bref, således mot en postafgift af endast 10 öre. Detta låter sig för närvarande göra utan vidare kostnader, därför att bankerna också finna med sin fördel förenligt att gå allmänhetens önskningar till mötes; de hafva nämligen därigenom icke mindre än 26 millioner kronor utan någon som helst ränta innestående å postremissväxelrörelsen. Således tror jag icke för min del, att man behöfver vara rädd för, att denna rörelse kommer att förminskas, äfven om den föreslagna stämpelskatten infördes. Men jag finner alldeles riktigt, att staten söker taga reda på någon betalning för de tjänster, den gör allmänheten. Nu åtnjuter icke staten någon förhöjd postafgift, då beloppet, såsom i det exempel jag nyss anförde, sändes i postremissväxel. Och därför tror jag, att det är alldeles i sin ordning, att postremissväxelstämpel införes på samma gång som andra växelstämplar.

Om ändringar i stämpelförordningen. (Forts.)

Jag skall icke uppehålla mig vid den egentliga växelstämpeln, ty den är tillräckligt behandlad förut i afton.

Här har äfven talats om sparkassestämplar. Jag vill då konstatera, att det från statsrådsbänken uttalades en misstanke om, ja, nästan med full visshet erkändes, att inom sparkasserörelsen förekomme s. k. förtäckta depositioner. Och då är det enligt mitt förmenande i sin ordning att införa stämpelskatt äfven i detta afseende. Men jag har en invändning att göra. Är det då rätt att att lägga stämpel på uttagningskvittot? Snarare synes det mig vara viktigt, om man vill träffa just dessa förtäckta depositioner, som kanske icke röras någon gång på hela året, att man lägger stämpel på insättningarna. Äfven denna fråga har inom utskottet varit vidrörd och torde förtjäna att vid ärendets förnyade behandling vid en annan riksdag komma under närmare skärskådande.

Slutligen vill jag med ett par ord bemöta den förste talaren på stockholmsbänken, som påstod, att man lätteligen kunde få neurasteni för denna 10-öres-stämpel å postremissväxlar. Jag tror för min del, att det icke spelar någon roll, om man köper en postremissväxel å ett visst belopp och därvid får erlägga en 10-öring till! Jag tror icke, att någon blir nervsvag för en sådan utbetalning.

Samme talare var rädd för, att, genom stämpelskattens påläggande, insättningarna å sparkasseräkning skulle komma att öfverflyttas till sparbankerna. Men hvad skada skulle väl ske, om de verkligen letade sig dit? Det får allmänheten själf afgöra, om den anser lämpligt att öfvergå till sparbankerna, som i regeln betala lika hög ränta. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten därpå, att sparbankerna utöfva sin verksamhet under det uttryckliga förbehåll, att icke någon som helst vinst skall tillgodokomma stiftarne.

Jag skall, herr talman, icke göra något yrkande i sakens närvarande läge, utan har endast velat uttala min mening i den föreliggande frågan.

Herr Ljunggren: Herr talman! Genom att instämma med professor Hjärne i hans uttalande har jag redan gifvit min åsikt till känna i föreliggande ärende. Jag hade därför egentligen icke bort förlänga debatten i denna fråga. Men jag har ansett mig förpliktad nämna, att jag mottagit en protestskrifvelse från ett femtiotal valmän i min valkrets.

Däri heter det bland annat:

»Det blir icke den genom rörelsen vunna inkomsten, utan det blir själfva rörelsen i och för sig, som skall drabbas af denna skatt.

Huruvida detta må vara statsekonomiskt riktigt och klokt, därom torde berättigadt tvifvel råda.»

Instämmande i dessa ord, ber jag, herr talman, att få ansluta mig till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Olofsson: Herr talman! Herr finansministern yttrade, bland annat, att han såsom affärsman icke skulle kunnat känna någon tryckande inverkan af de nu föreslagna stämpelskatterna. Ja, väl. Men jag vill anföra hvad en liten köpman sagt i en tidning; jag skall be att få uppläsa det; det är endast några ord:

Om ändring i stämpelförordningen. (Forts.)

»Jag är en liten köpman, som under 1902 uppbar i ränta kr. 46: 74 för penningar, insatta på upp- och afskrifningsräkning. Under året lyfte jag 80 gånger penningar på sagda räkning och skulle, om stämpel funnits, drabbats af en skatt 80×10 öre eller kr. 8: —. Därtill kom, att uttagningarna skulle genom postremissväxlar, 3—4 st. hvarje gång eller en 300 st. sådana växlar, som skulle drabbats af 10 öres stämpel för hvarje, bli = 30 kr. + 8 kr. för upp- och afskrifningskvittona, summa 38 kr., motsvarande efter nya bevillningen en inkomstskatt å kr. 4,000.»

Det är väl i alla fall en utgift, som trycker och icke bara är förarglig, såsom herr finansministern sade.

Jag begärde ordet för att gifva min ståndpunkt till känna, nämligen att jag icke kommer att rösta för någon som helst stämpelskatt i förevarande afseende, utan för bifall till utskottets hemställan.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman! Mina herrar! Jag hade icke ämnat begära ordet och förlänga denna debatt. Men då de flesta öfriga representanter, som mottagit adresser i denna fråga, ansett sig skyldiga att anmäla detta i kammaren, anser jag äfven mig skyldig att anmäla, det jag fått mottaga en protestskrifvelse från Jönköpings köpmannakår, i hvilken skrifvelse naturligtvis yrkas, att ingen stämpelskatt å växlar och dylikt må af Riksdagen antagas.

I öfrigt vill jag blott tillägga, att diskussionen synes mig hafva gifvit åtminstone en sak otvetydigt vid handen, och det är, att den föreslagna skatten för ögonblicket är synnerligen impopulär i vårt land. Detta framgår icke blott af de adresser, som här åberopats, och de många anföranden, som hållits här i afton emot den ifrågasatta stämpelskatten, utan äfven af en mängd andra uttalanden, t. ex. i tidningspressen. Det skulle under sådana förhållanden vara obehagligt för Andra Kammaren att nödgas bevilja ifrågavarande skatt.

Det har också under debatten framgått, att de medel, som genom denna skatt skulle inflyta i statskassan, icke för ögonblicket äro nödvändiga. De kunna så mycket lättare undvaras, som vi förut i dag gjort en afprutning på en million kronor i det begärda anslaget till inköp af rullande materiel för statens järnvägar.

Och då det tillika sagts från statsrådsbänken, att, om denna skatt icke till ett annat år kan undvaras, vi kunna vara trygga för att få förslag i ärendet ånyo framlagdt, anser jag det vara rådligast för denna gång att bifalla bevillningsutskottets hemställan; och jag skall be, herr talman, att få yrka bifall till denna hemställan.

Herr Lundell: Mot den af Kungl. Maj:t föreslagna stämpelskatten å växlar och andra affärspapper har en mängd protester höjts såväl på landet som i städerna. Och jag vill nämna, att äfven jag mottagit protestskrifvelser i ärendet med hundratals underskrifter.

Här har af statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrats, att denna skatt skulle komma igen nästa år eller inom de närmaste åren. Jag får i anledning däraf uppmana herr finansministern att icke komma igen med densamma hvarken nästa år eller de närmaste åren. Ty jag tror, att samma ovilja, som nu är rådande mot denna skatt, nog kommer att råda ganska länge. Jag vill tillika uppmana herr finansministern

att icke blott gå omkring och söka få reda på ständigt nya skatteobjekt, utan att i stället själf söka åstadkomma besparingar i budgeten och uppmana sina kolleger att göra detsamma. Jag tror nämligen, att det skulle kunna gå för sig inom åtskilliga områden. Det är enligt min tanke alldeles omöjligt för svenska folket att bära ökade skatter i oändlighet, utan man får se till, att statsutgifterna lämpas efter folkets bärkraft för beskattning.

Om ändring i stämpelförordningen. (Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Herr talman! Jag vill endast rätta ett missförstånd, som måtte hafva ägt rum. Jag har sagt, att denna skatt kommer igen, jag sade icke nästa år eller året därpå, jag sade öfver hufvud taget icke när.

Det kan dröja länge, innan den kommer igen, men kommer gör den, och den kommer att gå igenom också.

Herr Karlsson i Mo: Herr talman, mina herrar! I fråga om den föreslagna stämpelafgiften å växlar skall jag helt enkelt be att få yrka bifall till utskottets hemställan, icke därför att densamma är retsam, utan därför att den i många delar af vårt land skulle komma att blifva rätt kännbar. Såsom exempel därpå kan jag nämna, att i de jämtländska bankerna fanns den 31 sistlidne januari inneliggande cirka 27,000 växlar, hvilka i hufvudsak voro s. k. låneväxlar, och det bör vara nog, att man på sådana papper får betala 6 à 7 procent i förskottsränta utan att dessutom ytterligare behöfva beskattas.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Sedan herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan i hvad den rörde stämpelafgiften för växel.

Hvad utskottet i öfriga delar under punkten 1 hemställt blef jämväl af kammaren bifallet.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 2.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 21, i anledning af väckta motioner om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat.

I två vid innevarande riksdag väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, n:o 11 inom Första Kammaren, af herr *O. V. Lundberg*, och n:o 27 inom Andra Kammaren, af herr *A. E. Lindvall*, hade förslag framställts, att Riksdagen måtte besluta följande förändrade lydelse af nedannämnda tulltaxerubriker, nämligen:

Metaller etc.
D. Koppar etc.
arbetad:
a) *plåt:* valsad..... pr kg. 10 öre.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

b) hamrad, bockad, kupad, med uppvikta kanter, försedd med hål eller på annat sätt arbetad ..... pr 100 kr. 10 kr.

c) *stänger:* valsade, dragna, pressade eller smidda, af rund eller fyrkantig genomskärning, ej på annat sätt arbetade ..... pr kg. 10 öre.

d) fasonerade (profiler af annan än rund eller fyrkantig genomskärning), hänföras under Koppar: arbetad: andra arbeten: andra slag.

e) *rör:* i raka längder, dragna, valsade, hamrade eller gjutna, ej på annat sätt arbetade pr kg. 15 öre.

f) fasonerade, ornerade, afskurna, i ringar eller på annat sätt arbetade, hänföras under Koppar: arbetad: andra arbeten: andra slag.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen, i anledning af förevarande motioner om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat, måtte besluta, att de i nu gällande tulltaxa förekommande rubrikerna n:is 423—426 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

Metaller och ej specificerade arbeten däraf:

D. Koppar och däraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom mässing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.:

arbetad:

plåt:

valsad ..... 1 kilogram 0: 10

hamrad, bockad, kupad, med uppvikta kanter, försedd med hål eller på annat sätt bearbetad ..... 100 kronor 10: —

stänger, valsade, dragna eller smidda:

af rund eller fyrkantig genomskärning, ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 10

fasonerade (af annan än rund eller fyrkantig genomskärning), ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 35

spik öfver 25 mm. längd äfvensom bult 1 kilogram 0: 35

rör, valsade, dragna, hamrade eller gjutna:

i raka längder, ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 15

fasonerade, ornerade, afskurna i ringar eller på annat sätt bearbetade; tullbehandlas såsom Koppar: arbetad: andra arbeten.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

Vid betänkandet var fogad reservation

af herrar *Bromée* i Billsta, *Ericsson* i Ofvanmyra, *K. G. Karlsson* i Göteborg, *Beckman*, *Pantzarhielm*, *Höjer* och *Åkerlund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

att Riksdagen i anledning af förevarande motioner om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat måtte besluta, att de i nu gällande tulltaxa förekommande rubrikerna n:is 423—426 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

Metaller och ej specificerade arbeten däraf:

D. Koppar och däraf med zink, tenn eller annan oädel metall framställda legeringar, såsom mässing, brons, nysilfver, britanniametall m. fl.:

arbetad:

plåt:

valsad ..... 1 kilogram 0: 05

hamrad, bockad, kupad, med uppvikta kanter, försedd med hål eller på annat sätt bearbetad ..... 1 kilogram 0: 10

stänger, valsade, dragna eller smidda:

af rund eller fyrkantig genomskärning, ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 05

fasonerade (af annan än rund eller fyrkantig genomskärning), ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 35

spik, öfver 25 mm. längd, äfvensom bult ..... 1 kilogram 0: 15

rör, valsade, dragna, hamrade eller gjutna:

i raka längder, ej på annat sätt bearbetade ..... 1 kilogram 0: 10

fasonerade, ornerade, afskurna i ringar eller på annat sätt bearbetade; tullbehandlas såsom Koppar: arbetad: andra arbeten.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Höjer: Herr talman, mina herrar! Då jag för min del skall anhålla att uti den föreliggande frågan få ansluta mig till den reservation, som är vidfogad betänkandet, så är det därför, att jag, ehuru frihandlare, är af den bestämda åsikten, att i hårda tider och under svåra förhållanden den svenska industrien kan hafva skäliga anspråk på att under vissa villkor och inom vissa gränser erhålla ett skydd mot den utländska konkurrensen. Jag vet mycket väl, att det talet skorrar uti öronen på hvad man kallar en doktrinär frihandlare och att det talet är kätteri för honom, men som jag alldeles icke är en doktrinär frihandlare, kan jag visserligen föra det talet. De villkor,

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

hvilkas uppfyllande enligt min uppfattning bör fordras för att det allmänna skall lämna understöd och skydd åt en industri, äro, att denna industri skall vara naturlig för vårt land, att den kan lämna fullgod vara och därtill vara i verkligt behof af hjälp. I alla dessa afseenden synes med hänsyn till den svenska metallindustrien intet vara att anmärka. För det första synes den vara en fullt naturlig näring för vårt fädernesland. Naturen har gifvit vattenkraft att användas direkt eller genom öfverföring, och själfva råvaran koppar och zink förefinnes litet hvarstädes att tillvaratagas af företagsamheten, när den finner lönande att tillgodogöra sig skatter, som nu ligga obegagnade. Den metallindustri, som bedrifves vid Granefors, Skultuna och Västerås, har äfven kommit långt öfver experimentets ståndpunkt och producerar fullgoda, i många fall utmärkta fabrikat. Jag har fått den uppfattningen, icke blott på grund af uttalanden i motionen eller på grund af meddelanden från de respektive verken själfva, utan därigenom, att jag personligen ställt mig i förbindelse med vederbörande ämbetsverk, som varit metallfabrikernas förnämsta afnämare, för att höra deras uppfattning om fabrikatens beskaffenhet. Jag har sålunda infunnit mig i järnvägsstyrelsen samt marin- och arméförvaltningen och erhållit vederbörandes direkta uttalanden om kvaliteten af ifrågavarande fabrikat. På alla ställen har jag hört omdömet vara, att fabrikaten varit fullgoda, delvis utmärkta samt efter allas erfarenhet jämförliga med utländska varor af samma slag.

Hvad slutligen den frågan angår, huruvida ett verkligt behof af hjälp i form af ökadt tullskydd föreligger, synes mig detta vara påtagligt. Jag har genom meddelanden från vederbörande representanter för de svenska metallverken samt genom data ur de sista revisionsberättelserna fått någon inblick i verkens ekonomiska ställning och produktionsförhållanden. Jag är icke bemyndigad och grannlagenheten förbjuder mig att därom meddela några enskildheter. Men jag hoppas, att kammarens ärade medlemmar tro mig på mina ord, att efter den undersökning, som jag anställt, jag funnit, att behofvet af hjälp är alldeles gifvet, därför att rörelsen under de senare åren i synnerhet i följd af den skarpa konkurrensen gått med afgjord förlust och på ett ställe med en betydande förlust. Nu vill jag säga, att en anmärkning kan göras, nämligen den, att de tre verken numera förenat sig just för att slippa den konkurrens med hvarandra, som under de föregående åren fortgått och som utan tvifvel varit en väsentlig anledning till det mindre tillfredsställande ekonomiska resultatet under den sista tiden. Man har sagt, att de bildat en ring efter amerikanskt mönster. Detta är icke fallet. Hur det kan blifva i framtiden, vill jag icke yttra mig om. Tills vidare hafva de bildat hvad man kan kalla ett syndikat. De äro fortfarande tre bolag, men för att de icke skola konkurrera ihjäl hvarandra, hafva de kommit öfverens om gemensamt bud i fråga om leveranser, gemensamt försäljningsmagasin och gemensamma pris. Emellertid återstår den *utländska* konkurrensen, som är mycket svår och mycket hänsynslös. Det står åtskilligt taladt därom i motionen. Jag är nu i många fall en tviflande Tomas. När det i motioner af detta slag talas om, att utlandet kastar sitt produktionsöfverskott till vårt land och säljer varan till »själfkostnadspris», så är det ett uttryck,

hvars valör man är skyldig att närmare undersöka. I *detta* fall får jag bekänna, att jag saknar kompetens att bedöma, huruvida det s. k. självkostnadspriset är det pris, till hvilket de utländska konkurrenterna i Sverige sälja sitt fabrikat, men jag har fått åtminstone en ledning för mitt omdöme. Vederbörande hafva fått visa mig en skrifvelse från den förnämsta firman på detta område i Tyskland, en skrifvelse, som firman på begäran affattat och skickat till det svenska generalkonsulatet i Berlin, och hvari meddelas den intressanta upplysningen, att för en viss vara priset är ett högre inom Tyskland och ett väsentligt lägre utom Tyskland. Jag kommer icke ihåg de precisa siffrorna, men så mycket kan jag säga, att det var en högst afsevärd skillnad i försäljningspriset inom och utom det stora tyska fäderneslandet. Däraf är det ju självfallet, att under sådana försäljningsvillkor kan den tyska firman bjuda pris, som betydligt pressa ned priset på den svenska varan.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

Jag har sålunda genom de svar, jag erhållit på framställda frågor, och genom den utredning, jag sökt åstadkomma, erhållit den uppfattning, att jag äfven från min ståndpunkt kan vara med om att bereda någon lättnad för den ifrågavarande industrien i dess kamp för tillvaron mot utländska konkurrenter.

Jag kan visst icke förneka, att öfver mig — liksom jag förmodar öfver många andra bland kammarens ledamöter — regnat ned den ena protesten efter den andra, i hvilka man beklagat sig öfver den ifrågasatta förmånen, som skulle gifvas den svenska metallindustrien, men som, enligt hvad man i alla möjliga tonarter framhåller, skulle medföra som följd, att andra svenska industrier skulle stå på hufvudet. Icke har jag länge varit medlem af bevillningsutskottet, men dock tillräckligt länge för att inse, att man gent emot alla dylika protester måste sätta på sig sin pansarskrud och ur skrifvelserna taga fram hvad man med kallt hufvud kan tycka vara rimligt och godt. Jag skall icke besvära kammaren med att i denna sena timme bemöta en efter annan af dessa protester. Så mycket vill jag dock säga, att det i allmänhet om alla dessa industrier, som protesterat, gäller, att de själfva äro i ovanligt hög grad skyddade, så att jag tycker de icke hafva så synnerligt stora skäl att beklaga sig. Jag vill som exempel ur högen taga fram en protest från Karlskrona lampfabrik. Den begagnar mässingsplåt som råvara för sitt fabrikat och uppgifver verkliga nödrop med anledning af det skydd, som i motionen begäres för den ifrågavarande svenska metallindustrien. Detta undrar jag icke på, ty Karlskrona lampfabrik har lefvat under gynnsamma villkor den tid, under hvilken yellow-plåten varit tullfri. Enligt officiellt intyg från Karlskrona tullkammare importerades 1900—1901 såsom yellow-metall 33,833 kilogram mässing. Fabriken har därigenom undgått tullen för mässingsplåt, som utgjorde 5 öre per kilogram och i sin helhet sålunda inbesparat 1,691 kronor 65 öre. För Karlskrona lampfabrik har det naturligtvis varit utomordentligt förmånligt att hafva sin råvara tullfri. Detta förstår jag och likaså, att fabriken icke skall tycka om den här ifrågasatta förändringen. Men å andra sidan har Karlskrona lampfabrik ganska godt skydd för sina olika fabrikat, om jag icke misstager mig, 50 öre, 75 öre och ända till 1 krona 50 öre per kilogram för olika slag af sina fabrikat.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

Om man nu frågar mig, såsom varande en af reservanterna, hvad jag och mina ärade medreservanter tycka vara skäligt att här göra, så se herrarne af reservationen, att vi absolut icke vilja gå så långt, som bevillningsutskottets majoritet vill gå. Hvad vi vilja är väsentligen icke annat än att erhålla reda i uppställningen och klarhet i tulltaxerubrikerna för vinnande af konsekvens i själfva tullbehandlingen. Detta är vårt första mål, och det har också bevillningsutskottets majoritet funnit vara af behofvet påkalladt. Nu är en sådan ny uppställning af tulltaxerubrikerna gjord både i utskottsbetänkandet och i reservationen. Denna uppställning med sina detaljer är genomgången i tullverket och i tullverket kontrollerad, så att om det skulle vara någon felaktighet i den, så skylla vi allesamman på tullverket, såväl utskottets majoritet som vi reservanter. Därutinnan hafva vi varit ense.

Vidare hafva vi inom utskottet varit ense därom, att den tullfrihet, som jag vill minnas 1894 blifvit tillerkänd s. k. yellow-plåt, bult och spik, borde bortfalla, detta därför, att det vid tullbehandlingen af dessa artiklar visat sig råda en fullkomligt babylonisk förbistring, då vederbörande vid samma tullkammare icke alltid iakttagit vederbörlig konsekvens — för att icke tala om att dessa slags plåtfabrikat blifvit på fullständigt olika sätt behandlade vid de olika ställena. Detta kan naturligtvis hvarken ur protektionistisk eller frihandelsvänlig synpunkt vara rätt. Det står sålunda i motionen anfördt exempel därpå, att samma slags metallvaror än varit belagda med en tull af 10 procent af varans värde, än förtullats efter 5 eller 50 öre per kilogram och än blifvit tullfritt införda. Men tullen å s. k. yellow-plåt har sin egen historia. Tullfrihet å yellow-plåt infördes 1894 och — efter hvad jag fått mig uppgifvet — uteslutande med hänsyn till skeppsbyggeriets behof. Då hade tullverket att bestämma, hvad som menades med yellow-plåt. Enligt det af generaltullstyrelsen anbefallda varulexikon af herrar Ekenberg och Landin skall yellow-metall bestå af en legering, utgörande 60 delar koppar och 40 delar zink. Så till vida var allt väl. Men sedan har tullverkets kemist, fil. doktor Ekstrand, i ett utlåtande till generaltullstyrelsen förklarat, att den högsta kopparhalt, som får i metallen förefinnas, för att den skall kunna rubriceras som yellow-metall, är 63 procent mot 37 procent zink. Följden är, att gränsen för tullfriheten har blifvit högst betydligt utsträckt, så att den numera innefattar mässingsplåt med en legering af ända till 63 procent koppar i stället för 60. På detta sätt har cirka 90 procent af den mässingsplåt, som för vår fabrikation införes, faktiskt blifvit tullfritt införd. Detta hafva vi inom utskottet — både utskottsmajoriteten och reservanterna — funnit vara otillbörligt, och detta så mycket mera, som i själfva verket denna oegentlighet varit anmärkt förut. När frågan var före vid 1900 års riksdag — då det för öfrigt gick på tok med allt ihop — var det en kort debatt i Andra Kammaren, då min högt ärade vän herr Fredholm väl icke direkt förordade en tullförhöjning å koppar, men däremot bestämdt uttalade för det första, att det vore nödvändigt att ändra tulltaxerubrikerna för att vinna reda och klarhet i tullbehandlingen och för det andra, att man borde borttaga tullfriheten för yellow-metall. I själfva verket gå således vi reservanter i herr Fredholms fotspår och ha ungefärligen samma upp-

fattning som han. När nu i alla fall yellow-metall samt bult och spik icke längre borde förblifva tullfria och tulltaxan måste redigeras om i denna del, ville bevillningsutskottets majoritet passa på tillfället och i öfverensstämmelse med motionärernas begäran högst väsentligt höja alla tullsatserna. Det kunde emellertid icke vi, som reserverat oss, vara med om. Vi ha, så långt det varit möjligt, sökt behålla de gamla tullsatserna och såsom herrarne finna, föreslagit för »valsad plåt» en tull af 5 öre samt för »rör, valsade och dragna», en tull af 10 öre per kilogram.

Om ändring tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Svårigheten för oss frihandelsvänliga reservanter har varit att kunna bestämma tullsatsen för arbetad plåt, »hamrad, bockad, kupad, med uppvikta kanter, försedd med hål eller på annat sätt arbetad». Dylika fabrikat ha ibland varit tullfria, ibland åsatts en tull af 5 öre per kilogram, ibland åter belagts med en tull af 10 procent af värdet. Efter långt öfvervägande ha vi gått så långt som att åsätta detta fabrikat en efter vår mening skälig tull af 10 öre per kilogram. Det är nämligen betydligt större arbete nedlagdt på bockade och hamrade plåtar än på blott och bart valsade.

Hvad stänger beträffar, ha vi reservanter i likhet med bevillningsutskottets majoritet ansett, att »stänger, valsade, fasonerade (af annan än rund eller fyrkantig genomskärning)» skola draga en tull af 35 öre per kilogram, däremot ha »stänger, valsade, dragna eller smidda: af rund eller fyrkantig genomskärning, ej på annat sätt bearbetade», i reservationen åsatts en tull af blott 5 öre per kilogram, medan utskottets majoritet återigen anser, att tullen i detta fall bör utgå med 10 öre per kilogram. Förut hafva artiklar, som egentligen skulle falla under den första rubriken, i en hel mängd fall tullbehandlats som »koppar, andra arbeten: andra slag» och sålunda åtnjutit ett tullskydd af 50 öre per kilogram. Där skulle alltså tullen enligt detta förslag bli nedsatt.

Vidare skall »spik, öfver 25 mm. längd, äfvensom bult» enligt utskottets förslag draga en tull af 35 öre, enligt reservanternas åter af 15 öre, allt per kilogram. Spik och bult skulle förut egentligen varit tullfria, men faktiskt tullbehandlades de på olika sätt. Jag har här några anteckningar angående tullbehandlingen af bult och spik. Bult behandlas antingen såsom »koppar, andra arbeten: andra slag» och drager således i tull 50 öre per kilogram, eller såsom skeppsförnödenheter, och är då tullfritt, hvilket synes vara det vanliga. Hvad spik eller nubb angår, är nu bestämdt, att dessa artiklar skola tullbehandlas såsom »koppar, andra arbeten, andra slag» och således draga en tull af 50 öre per kilogram, om de äro till och med 25 millimeter långa, men om deras längd är öfver 25 millimeter, skola de vara tullfria. Nu ha vi i reservationen sökt gå en medelväg och föreslagit, att spik öfver 25 millimeters längd äfvensom bult skola draga 15 öre i tull per kilogram. För öfrigt ber jag att få fästa herrarnes uppmärksamhet därpå, att importen af bult och spik är mycket obetydlig; den utgjorde 1901 endast 16,200 kilogram till ett värde af 19,440 kronor.

När jag talar om yellow-metall, bult och spik och dessa artiklars förhållande till vår industri, är det särskildt en industri, som jag vill fästa mig vid, nämligen skeppsbyggnadsindustrien. Det är härvid att

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

märka, att enligt § 8 tulltaxeunderrättelserna ha skeppsbyggerierna rätt till restitution af tull under vissa bestämda villkor, som i utskottsbetänkandet äro närmare angifna.

Jag har nu, tror jag, tämligen tydligt och fullständigt redogjort för min och mina medreservanters ställning i denna fråga, och jag vill endast göra ett tillägg, men ett mycket viktigt sådant. Såväl reservanterna som utskottets majoritet ha i dag fått veta, att de gjort sig skyldiga till en liten lapsus vid uppställandet af förslagen. Det finnes nämligen förutom stänger med fyrkantig genomskärning äfven stänger med sexkantig genomskärning, men dessa båda slag af stänger skola enligt dessa förslag föras till olika grupper, så att tullen skulle utgöra för stänger med fyrkantig genomskärning 5 öre och för stänger med sexkantig genomskärning 35 öre, allt per kilogram. Vi ha emellertid i dag fått veta af svenska metallverkens prislista, att stänger med vare sig fyrkantig eller sexkantig genomskärning kosta precis lika mycket. Ni förstå då, mina herrar, att det är alldeles omöjligt att åsätta olika tull på varor, som i handeln betinga samma pris. Vi ha därför varit nödsakade att vidtaga en liten redaktionsförändring, för hvilken jag ber att få redogöra, när jag nu går att framställa mitt yrkande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, sådan som den finnes återgifven i betänkandet, med följande två ändringar: *att* i första stycket under rubriken »stänger, valsade, dragna eller smidda» i stället för »af rund eller fyrkantig genomskärning» etc. kommer att stå »af rund, fyrkantig eller sexkantig genomskärning» etc., samt *att* i det följande stycket under samma rubrik, där nu står »fasonerade (af annan än rund eller fyrkantig genomskärning)» etc. skall i stället stå »fasonerade (af annan än rund, fyrkantig eller sexkantig genomskärning)» etc.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen med de af mig nu föreslagna ändringarna.

Herr Nyström: Herr talman, mina herrar! När man vid behandlingen af sådana frågor som denna icke haft lyckan att hafva tillgång till alla de upplysningar, som stått bevillningsutskottet till buds, är man, om man verkligen vill sätta sig in i densamma, nödsakad att helt och hållet på egen hand taga reda på hithörande förhållanden. Jag har ock sökt göra detta, så vidt det varit mig möjligt, och jag kan säga, att det varit mig möjligt, icke blott därför att jag anlitat mycket sakkunniga källor, utan äfven därför att jag på grund af min verksamhet i det praktiska lifvet kunnat rätt förstå de upplysningar, som blifvit mig meddelade, och ur dem upptaga det, som varit sant, och frånskilja det, som varit felaktigt.

Innan jag inlåter mig på vare sig utskottets eller reservanternas förslag, ber jag att få fästa uppmärksamheten på några punkter uti själfva motionerna. Jag vill då förutskicka den anmärkningen, att jag icke gör motionärerna ansvariga för allt det, som jag här kommer att med ogillande omnämna, ty af hela motionen framgår klart och tydligt, att det är de respektive verkstäderna själfva, som i denna sak

vändt sig till Riksdagen, och som användt motionärerna såsom språkrör för sina intressen.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Jag har då först att rikta kammarens uppmärksamhet på en uppgift, som förekommer i början af motionärernas framställning, nämligen den, att uti de tre här ifrågavarande metallaktiebolagen skulle vara bundet ett kapital af 10,198,170: 86 kronor. När man talar om att ett kapital är bundet uti en affär, menar man naturligtvis icke, att detta kapital utgöres af sådana skulder som kreditiv eller växelskulder, som affären åsamkat sig i en bank, och som af banken så godt som när som helst kunna göras likvida, utan man menar därmed sådana penningar, som äro på ett helt annat sätt fastlåsta i affären. Huru förhåller det sig nu med den nyss anförda, af motionärerna lämnade uppgiften? Jo, i verkligheten är det så, att — jag tror, att herrarne komma att blifva förvånade — af de tre verkstäder, hvarom här är fråga, har Granefors koppar- och mässingsverk nere i Blekinge ett aktiekapital af 450,000 kronor, Nordiska metallaktiebolaget i Västerås ett aktiekapital af 2,000,000 kronor och Skultuna aktiebolag i Västmanland ett aktiekapital af 2,090,000 kronor. Det kapital, som är bundet uti dessa affärer, utgör alltså sammanlagdt 4,540,000 kronor, således icke den summa, som af motionärerna blifvit angifven, eller mera än 10,000,000 kronor. Denna summa uppnås på långt när icke, äfven om man tillägger den reservfond och de reserverade medel samt den vinst, som funnos att tillgå i Skultuna aktiebolag vid slutet af år 1900 och som då utgjorde, reservfonden 280,000 kronor, de reserverade medlen 336,000 kronor och vinsten för år 1900 154,000 kronor, allt i runda tal. Detta till cirka 760,000 kronor uppgående belopp kan dock omöjligen vara i motionärernas summa inbegripet, ty det är ett kändt förhållande, att Skultuna aktiebolag i december 1902 gjorde en förlust, som uppgick till omkring 400,000 kronor, beroende därpå, att kopparpriset då sjönk med 30 procent. Denna förlust, som drabbade bolagets alla tillverkningar och hela dess lager, har sannolikt sträckt sina verkningar äfven till de öfriga bolagen, d. v. s. såväl Nordiska metallaktiebolaget som Granefors aktiebolag. Koppar och mässing äro ju internationella artiklar, som följa världsmarknadens noteringar, och när priset faller på ett håll, faller det utefter hela linjen. Dylika förluster kunna emellertid hvarken förebyggas eller repareras genom höjda tullar. Jag ber vidare att rörande dessa bolags ställning få lämna ännu några detaljer, hvilket jag anser nödvändigt, då det är till Riksdagen de vändt sig med begäran om understöd. Jag anser nämligen, att Riksdagen bör ha reda på så många detaljer som möjligt, när det gäller, att statsverket skall träda hjälpande emellan, då det går nedåt för en affär, större eller mindre. Det är nu visserligen icke statsverket, som direkt skulle träda emellan, utan meningen är ju, att Riksdagen skulle begagna den rätt den har för att på andra industriidkare afvälta den förlust, som dessa bolag lidit, hufvudsakligen genom det prisfall på koppar, som inträdde i december månad 1902. Jag skall således, för att visa, hurudan ställningen verkligen är, nämna, att Skultunabolaget under åren 1895—1900 hade en utdelning af respektive $2^1/_2$ procent år 1895, 3 procent år 1896, 6 procent år 1897, 6 procent år 1898, 6 procent år 1899 och

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

4 procent år 1900. Hur stor utdelningen var år 1901 kan jag ej säga, men 1900 års bokslut visade en vinst af cirka 154,000 kronor, eller öfver 7 procent å aktiekapitalet 2,090,000 kronor. Nordiska metallbolaget utdelade år 1900 4 procent eller 80,000 kronor och Granefors hade samma år en vinst af 32,000 kronor (som dock ej utdelades).

Beträffande det kapital, som motionärerna säga vara bundet i affären, så kan man ju tänka sig förklaringen ligga däri, att vissa inteckning- eller obligationsskulder hvila på affären, men jag vill då nämna, att såsom säkerhet för dessa obligationsskulder ligger, såvidt jag kan förstå, jordegendomen Skultuna, om 2,000 tunnland åker och en myckenhet skog, och jag kan icke föreställa mig, att motionärerna mena, att penningar, upplånade mot sådan säkerhet, skola anses vara bundna vid affären, ty det är ju i själfva verket vid jordegendomen, som penningarna då äro bundna, och icke vid det industriella verket.

Jag lofvade att göra en axplockning ur motionerna. Där läses, att utlandet till själfkostnadspris hit exporterar sitt produktionsöfverskott. Den ärade ledamot af bevillningsutskottet, som nyss hade ordet, hade gjort sig förvissad, att det så kan förhålla sig, att Tyskland och äfven Amerika verkligen exportera sina produktionsöfverskott till lägre pris än de, hvartill de säljas i eget land. Men ser man på de varor, på hvilka här tull ifrågasättes, så finner man, att det icke är färdiga fabrikat, utan halffabrikat eller råvaror, hvarom här är fråga, och jag tviflar på, att man ifrån Tyskland eller något annat land kan få köpa t. ex. mässingsbult eller mässingsstänger, vare sig runda, fyrkantiga eller sexkantiga, till själfkostnadspriset. Af egen erfarenhet vet jag, att dessa saker icke tillverkas på förlag eller äro föremål för massfabrikation; tvärtom tillverkas de endast på beställning, och beviset därför är, att man i allmänhet får vänta ganska länge, innan de beställda varorna hitkomma. Det är endast sådana artiklar, som äro föremål för massfabrikation, om hvilka man kan säga, att utlandets exportpriser kunna hållas lägre än försäljningspriset inom det egna landet.

Det framgår vidare af sid. 4 i utskottets betänkande, där motionen aftryckts, att man fäst synnerlig vikt vid koppartråden, och på ett annat ställe i betänkandet, där det meddelas en tabell, som angifver prisen och tullsatserna i procenttal af värdet, heter det i sammanhang härmed, att koppartråd har ett många gånger högre värde än de öfriga artiklar, som inbegripas under de här föreslagna tullbestämmelserna. Nu är det emellertid ett märkligt förhållande, att, om man granskar motionärernas kläm beträffande de föreslagna tullsatserna, koppartråd icke finnes upptagen. Naturligtvis skulle den i allt fall komma att draga tull, men hvilken tull? Ja, det skulle bli tullverkets sak att afgöra, hvilken tull koppartråd skulle draga. Men tullsatserna äro nu så uppställda, att det icke skulle finnas någon annan utväg för tullstyrelsen än att ålägga koppartråd samma tull som stänger af mässing, hvilken föreslås till 10 öre för kilogram, under det att tillverkningen af koppartråd kräfver mycket mera arbete och mycket större kostnad än de andra sakerna, för hvilka här föreslagits tullskydd. Huru skall man nu förklara detta? Jo, mycket enkelt så,

att de bolag, om hvilkas intressen här är fråga, förbruka själfva koppartråd i stor skala, hvilken användas för elektriska maskiner, ty jag tror, att Allmänna svenska elektriska bolaget och Nordiska metallaktiebolaget i Västerås stå i en nära och intim affärsförbindelse med hvarandra. Detta skulle således vara anledningen, hvarför denna sak blifvit uteglömd i fråga om tullsatserna.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Jag skall be att få fästa uppmärksamheten äfven vid en annan punkt i motionerna. Vi hafva af en ärad ledamot af bevillningsutskottet hört, att det varit beroende af ett misstag, att för mässing i sexkantiga stänger kommit att föreslås en tull af 35 öre för kilogram, under det att mässing i fyrkantiga eller runda stänger skulle åsättas en tull af endast 10 öre för kilogram, och det har blifvit betecknadt såsom ett förbiseende af motionärerna, som man nu såväl i Första som i Andra Kammaren skyndat sig att rätta. Naturligtvis visste den, som författat denna motion, att detta i verkligheten var, icke ett förbiseende, utan ett planlagdt attentat mot förbrukare af sexkantmässing. Beviset för mitt påstående förefinnes å sid. 10 i bevillningsutskottets betänkande, där det står, »att fasonerade stänger äro underkastade synnerligen dyrbara bearbetningsprocesser, hvilka förutsätta speciella för detta ändamål konstruerade maskiner, och böra, med hänsyn till varans förädling gent emot stänger af rund eller fyrkantig sektion, erhålla ett högre tullskydd än dessa». Förhållandet är, att sexkantstänger stå i samma pris som fyrkantstänger, och att således tillverkningskostnaden för sexkantstänger icke kan vara högre än för fyrkant. Förklaringen skulle enligt motionerna vara den, att för tillverkning af fasonerade stänger — till hvilka sexkant räknats — erfordras mycket dyrbara maskiner. Ja, detta är sant, men dessa maskiner arbeta på ett så öfverlägset sätt, många gånger fortare än de maskiner, med hvilka man eljest tillverkar vanliga stänger, så att äfven om dessa maskiner äro dyrbara att inköpa, så förränta de väl det i dem nedlagda kapitalet och gifva en betydlig vinst åt dem som inköpt desamma.

I motionerna säges vidare, att ingen industri skulle förfördelas genom de måttliga tullsatser, som här föreslagits. Ja, herr Höjer har redan omnämnt, att protestskrifvelser ingått från åtskilliga verkstäder. Jag skulle äfven utan att hafva sett dessa protestskrifvelser kunna uppräkna en mängd industrier, som i själfva verket blifva de, som till sin egen skada få betala denna tull. Jag skall blott nämna telefonfabriken i Stockholm. Det är visserligen sant, att såväl denna fabrik som äfven den Böhlmarkska lampfabriken, hvilken också påpekats, arbeta med god förtjänst, men den föreslagna tullförhöjningen kommer dock alltid att förorsaka betydliga utgifter för såväl dessa fabriker likasom också för fabriken Primus, hvilken äfven varit på tal. Det finnes också en annan affärsgren, som icke förut blifvit omnämnd. Vi hafva här i landet flera fabriker, som exportera bryggerimaskiner till utlandet, och hvar och en, som är något förtrogen med dylika förhållanden, vet, att till en bryggeriinredning hör ett ofantligt stort antal kopparrör och mässingsdelar. Om nu någon af dessa verkstäder — och sådana finnas såväl i Lund som i Stockholm — får ett anbud att leverera en bryggeriinredning till Finland eller Ryssland, såsom ofta händer, så

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

har den naturligtvis att uthärda konkurrens med tyska och andra utländska verkstäder, som också anlägga bryggerier i utlandet. Då hafva de tyska fabrikerna sina rör till billigare pris; de behöfva icke för dem betala den tull, som vi skulle få, och som enligt utskottets förslag skulle uppgå till 15 öre för kilogram. Detta skulle helt enkelt göra, att denna export skulle helt och hållet afbrytas, ty det är icke lika lätt att trängas med utländska firmor, när det är fråga om anläggande af bryggerier i utlandet som att sälja öfverlägsna patenterade artiklar, sådana som t. ex. primusköket, utan man pressas af konkurrensen att gifva de möjligast lägsta prisanbud, men att lämna dessa låga pris skulle faktiskt blifva omöjliggjordt genom de af utskottet föreslagna högre tullsatserna på såväl rör som pressade metallbottnar, hvilka äfven reservanterna vilja höja med 5 öre för kilogram. Ja, 5 öre per kilo låter ju icke mycket, men det gör, då priset är lågt, 6 eller 7 procent på den färdiga varan, och det inverkar rätt mycket, när det är fråga om att leverera t. ex. ett sådant maskineri, som behöfs för ett bryggeri. Äfven i ångmaskiner förekomma sådana rör. Bolinders verkstäder t. ex. här i Stockholm leverera mycket af denna vara till Finland och Ryssland. Det skulle vålla denna industri stort afbräck och förorsaka den stora kostnader och stora svårigheter att upprätthålla konkurrensen gent emot utlänningen, som icke skulle vara nödsakad att betala den tull, som nu föreslås för att upprätthålla ett par tre fabriker, som genom olyckliga konjunkturer lidit stora förluster. Dessa verkstäders förluster äro emellertid icke enbart beroende på prisfallet på koppar, som jag nyss talade om, utan också på den mördande konkurrens, som dessa bolag sinsemellan låtit fortgå under ett par års tid. Herrarne kunna göra sig en föreställning, hurudan denna konkurrens varit, när t. ex. metallbolaget i Västerås, efter hvad jag hört sägas, sålt mässings- och kopparvaror här i landet för ett pris, som med 7 procent understiger noteringen på den utländska marknaden. Jag har hört sägas — utan att jag själf vill stå för det, ehuru jag anser det sannolikt — att affärsoförståndet varit så stort, att detta bolag för att kunna få en leverans af koppartråd underkastat sig det offret att på denna leverans förlora 40,000 à 50,000 kronor.

Det är naturligtvis hårdt att yrka afslag på en så relativt blygsam framställning som reservanternas, men då man erinrar sig, att icke blott dessa metallverk lida under svåra konjunkturer, är det svårt att förorda en åtgärd, som skulle öfverflytta förlusten och affärsoförståndets följder från de skyldiga fabrikerna till andra, som kanske också hafva svårt att reda sig. Hvilken beskattning en sådan tull i själfva verket innebär för t. ex. en enda fabrikation, därpå hafva vi exempel i ett meddelande, som i dag kommit oss till handa just från de förenade bolagen — eller syndikatet, som de blifvit kallade i dag — däri man förklarat: »hvad gör det för ett bolag, som förtjänar 240,000 kronor, att betala ut i tull en summa af 16,800 kronor?» 16,800 kronor är mer än hela bevillningen plus tilläggsbevilluingen med det progressiva tillägget af 4 procent. Detta skulle på denna summa uppgå till omkring 12,000 kronor, men det förenade bolaget (syndikatet) menar, att en extra beskattning på en enda affär af 16,800 kronor icke är af beskaffenhet, att denna affär har skäl att däröfver beklaga sig.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

På grund af de skäl, som jag anfört, skall jag, herr talman, tillåta mig att yrka afslag på såväl motionen som utskottets och reservanternas hemställan.

Herr Lindvall: Herr talman, mina herrar! Då jag som motionär framburit motionen, vill jag först för kammaren meddela de skäl, som förmått mig att taga detta steg. Som blekingerepresentant har jag uppmärksamgjorts därpå, att den i Blekinge bedrifna koppar- och mässingsindustrien under en lång följd af år arbetat under de mest tryckta och bekymmersamma förhållanden. Då det blifvit styrkt, att äfven de två öfriga fabrikerna för ifrågavarande industri, hvilka finnas i vårt land, hafva samma svårigheter att bekämpa, så har jag ansett mig icke böra undandraga mig att till Riksdagen framkomma med denna motion.

Det torde vara herrarne bekant, att de stora industriländerna, i synnerhet Tyskland, hafva till Sverige exporterat sin öfverproduktion af koppar- och mässingsfabrikat, och att detta menligt inverkat på koppar- och mässingsindustrien i vårt land. Detta har också af bevillningsutskottet konstaterats.

Den svenska koppar- och mässingsindustrien, som nu vädjar till Riksdagen för att erhålla en liten hjälp för att kunna äga bestånd, har gamla anor. Skultuna kopparverk i Västmanland grundlades 1611 och Granefors kopparverk i Blekinge anlades på 1700-talet. Sedermera har Nordiska metallaktiebolaget i Västerås kommit till. Denna industri har äfven naturliga förutsättningar. Drifkraften hämta dessa fabriker från sina vattenfall, och råmaterialet, koppar och zink, kunna de erhålla inom landet. Det är svenske män, som nedlagt penningar i dessa verk. Det i dessa fabriker nedlagda kapitalet uppgår till öfver 10 millioner kronor, och vid dem sysselsättas mer än 1,100 arbetare. Det är glädjande att kunna konstatera, att dessa verk nu utvecklat sig så, att de kunna fylla landets behof, och det bör äfven för oss litet hvar vara glädjande att erfara, att de fabrikat, som utgå från dessa tre kopparverk, af fackmän fått vitsord att vara af utmärkt beskaffenhet. Som bevis härför ber jag få påpeka, att till kungl. telegrafverket förlidet år levererades stora partier koppartråd till stor belåtenhet för verket, och att stora leveranser försiggått till marin- och arméförvaltningarna samt också utfallit till vederbörandes belåtenhet; dessutom till enskilda konsumenter. Då så är förhållandet, är det beklagligt, att det skall behöfva sägas, att denna industri är en *förbisedd* industri. Därför måste den också vädja till Riksdagen för att erhålla denna, som också af de två föregående talarne erkänts, så blygsamma hjälp för att kunna äga bestånd. Visserligen erhöll denna industri 1894 något tullskydd. Men man ansåg redan då, att detta var för ringa, och sedan har ställningen för industrien försvårats, så att ökadt skydd blifvit för den en lifsfråga.

Som motionär hade jag hoppats, att, då det begärts så litet af Riksdagen, motionen skulle blifvit af bevillningsutskottet tillstyrkt. Men jag vill här uttala min tacksamhet till utskottet för det sätt, hvarpå det behandlat motionen. Och jag vill äfven uttala mitt tack till herrar reservanter, därför att de i sin motivering till fullo erkänt

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

motionens syfte. Emellertid anse dessa herrar reservanter, att hjälpen borde lämnas genom en bättre affattning af tulltaxerubrikerna, för att tullbehandlingen lättare skulle kunna försiggå, samt vidare, att yellow-metallen skulle beläggas med tull och icke vidare införas tullfritt. För detta medgifvande tackar jag reservanterna, men jag ber att få erinra såväl herrar reservanter som öfrige medlemmar af kammaren, att denna industri icke blir hjälpt med ett förtydligande af tulltaxerubrikerna eller genom att yellow-metallen icke får införas tullfritt vidare.

Jag vill sluta med att uttala den förhoppningen, att, då vi i sak äro ense om att skydd här behöfves, vi också i ett annat afseende måtte bli ense, det vill säga, att vi förena oss om utskottets förslag. Första Kammaren har godkänt utskottets förslag med ett par ändringar, och jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag med de däri af Första Kammaren gjorda förändringarna, hvilka innebära, att orden »rund eller fyrkantig» på bägge de ställen, där dessa ord förekomma, utbytas mot orden »rund, fyrkantig eller sexkantig».

Herr *Lindgren* i Islingby instämde häruti.

Herr Österberg: Herr talman! Vid ett bedömande af det föreliggande tulländringsförslaget är det nödvändigt, att man tager hänsyn till det sakförhållandet, att förutom de nu nämnda trenne fabrikerna, som hufvudsakligen äro råämnesfabriker, det finnes en mängd andra metallfabriker, hvilka förfärdiga olika slag af metallarbeten. Sålunda är det icke dessa tre fabrikers vara eller icke vara det gäller, utan ett stort antal metallförädlingsfabriker beröras af den tilltänkta tullförhöjningen. Nu är det så, efter hvad jag har mig bekant, att de svenska metallförädlingsfabrikerna så mycket som möjligt använda den koppar- ooh mässingsplåt, som tillverkas här i landet. Det är endast i sådana fall, att i Sverige icke kan framställas en lämplig plåtart, som de svenska metallfabrikerna vända sig till utlandet.

Blefve nu förhållandet, att tullen höjdes med 5 à 10 öre per kilo, så torde man få motse, att den svenska varan komme att fördyras med tullens belopp, för så vidt den icke komme att höjas med ännu högre belopp. En dylik fördyring af råmaterialet för metallförädlingsfabrikerna komme naturligtvis att menligt inverka på deras verksamhet, synnerligast som tullen på färdiggjorda metallarbeten är jämförelsevis låg. De färdiga metallvarorna från utlandet, hufvudsakligen Tyskland, tullbehandlas — såsom herrarne finna af det föreliggande betänkandet — under rubriken »andra slag» och draga en tull af endast 50 öre per kilogram.

Det gäller således att se till, att man icke höjer tullen på koppar- och mässingsplåt så högt, att det på något sätt kan menligt inverka på metallförädlingsverkstädernas arbete. Det synes mig därför, som om det skulle vara förståndigt handladt att icke bifalla vare sig utskottets eller reservanternas förslag. Reservanternas förslag skulle jag dock för min del kunna biträda, därför att reservanterna gjort en lycklig förbättring i den rubrik, som afser den s. k. yellow-metallen, genom att icke lämna densamma tullfri, utan låta äfven denna draga en tull af 5 öre per kg.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservanternas förslag med de af herr Höjer däri gjorda ändringar.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Herr Lindblad: Herr talman! Vår uppfattning inom bevillningsutskottet var tämligen allmänt den, att den väl skrifna motionen var förtjänt af våra sympatier. Vi kände oss fullkomligt öfvertygade af den ganska noggranna utredning, som motionärerna i denna fråga förebragt. Man tvistade således icke om *huruvida* ett ökadt tullskydd vore behöfligt, utan striden stod egentligen om *hvilket belopp* som borde af Riksdagen medgifvas.

Om vi nu fästa oss vid en uppgift af motionärerna, som återfinnes å sid. 3 i utskottets betänkande, där det heter: »Den inhemska produktionen af koppar- och mässingsvaror uppgick, enligt Sveriges officiella statistik, år 1901 sammanlagdt till 2,594,572,41 kg., då enligt samma källa importen af samma varor för 1901 utgjorde 1,845,216 kg.», så visa dessa siffror, sammanställda med hvarandra, att här borde vara något för svensk företagsamhet och svenska fabriker att ytterligare lägga an på, för att så småningom mota den import af utländsk råvara eller halffabrikat, som äger rum, och i stället föra tillverkningen helt och hållet öfver på svensk botten.

Här har nu en talare uppträdt och yttrat — det var i slutet af herr Nyströms anförande, och jag har antecknat hans ord — att det vore »svårt att yrka afslag på en så blygsam framställning som den, som reservanterna gjort, men då man betänker, att andra industrier arbeta under måhända lika tryckta förhållanden, så kunde han icke ens vara med om denna blygsamma begäran». Äfven den siste talaren, herr Österberg, tycktes kunna gå med på reservanternas framställning och yttrade också, att denna vore ytterst blygsam. Af detta torde herrarne finna, att det i själfva verket ingalunda är farligt att gå med, och jag tror för min del icke, att den industri, som begärt skydd, är fullt hjälpt med detta. Vi måste taga hänsyn till att det är synnerligen fluktuerande värden på denna artikel ute på världsmarknaden, som kastar in produktionsöfverskottet i vårt land, och då varan är dyrbar — såväl råvaran som den halffabricerade varan — är det själfklart, att denna industri icke är hjälpt med ett så blygsamt belopp, som det förut varit och hvilket reservanterna upptagit, nämligen 5 öre per kilogram å valsad mässingsplåt. Det är konstateradt, att prisfallet varit så enormt, att under viss tid koppar sålts i Sverige för 1 krona och 1 krona 10 öre, under det att den under andra tider gått upp till 1 krona 45 öre och 1 krona 50 öre, allt per kilogram, och de fabrikat, som af råvaran frambringas, komma att följa samma fluktuationer. Detta ha motionärerna belyst; blotta skillnaden i räntesatser, som råda utomlands och här i Sverige, kan i många fall uppväga det obetydliga skydd, som hittills existerat.

Nu ville samme talare, nämligen herr Nyström, göra troligt, att det i synnerhet vore förluster, dels på sådana saker och dels på fabrikationen i sin helhet, som föranledt, att de tre fabriker, som nu arbeta inom denna industrigren, intaga en mycket ogynnsam ställning. Han framkastade äfven den satsen, att en industriidkare, som lånar på sin jordegendom, icke skulle hafva rätt att belasta tillverkningen med

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

räntekostnaden för detta lån. Det är tydligt, att, om t. ex. Skultuna aktiebolag råkar hafva en större jordegendom, det faller sig mycket lättare för detta bolag att få låna, då det kan lämna inteckning i jordegendomen, och när penningarna behöfvas för att drifva den industriella verksamheten, är det väl den industriella verksamheten, som måste bära ränteutläggen.

Samme talare uppehöll sig äfven vid att tråd icke vore särskildt nämnd i betänkandet. Huru ställer det sig med denna fråga? Jo, helt enkelt så, att tråd innefattas i tulltaxan i en helt annan rubrik, som icke är berörd af motionen, och det har framhållits af motionärerna, att vår elektro-tekniska industri icke alls drabbas af ifrågavarande framställning, ty den är precis i samma ställning som den förut varit, och det skydd, som en gång medgifvits för tråd, står kvar.

Han uppehöll sig äfven vid det, som herr Höjer upplyste om, nämligen att vi inom utskottet icke blifvit upplysta om den obetydliga skillnaden mellan stänger af rund och fyrkantig eller sexkantig genomskärning och att dessa tre slag skulle kunna inrubriceras under samma tull. Ja, den kritik, som denne talare lämnade öfver detta, tycker jag han skulle hafva sparat för det fall, att någon af utskottets ledamöter *icke* velat upplysa om detta förhållande, utan lämnat kammaren i okunnighet härom. Herr Höjer har emellertid rättat detta, och då man får en sådan upplysning, bör man väl också vara nöjd därmed. Herr Nyström upptog emellertid detta som ett skäl och ordade om att man skulle kunna låta dessa saker inbegripas under samma tulltariff, därför att de i en priskurant upptagits till samma försäljningspris. Jag ber att få upplysa om att de pris, som angifvits i denna priskurant, icke äro från ett svenskt bolag, utan från en importfirma, hvilken är i tillfälle att kunna sälja dessa stänger af olika fason till ett och samma pris, och då tillverkningen af sexkantiga stänger faktiskt är dyrbarare än tillverkningen af runda eller fyrkantiga stänger, är skälet ännu oomkullkastadt.

I sin bevisföring använde slutligen samme talare den uppgiften, att det härvidlag vore en mängd andra industrier, som skulle hårdt drabbas af denna tullförhöjning. Han ville icke så mycket uppehålla sig vid telefonfabrikerna som vid Böhlmarks lampfabrik och Primusbolaget, hvilka båda sistnämnda skickat ut protester mot tullförhöjningen. Särskildt omnämnde han tillverkningen af bryggerimaskiner för export och sade, att dessa skulle vara mycket känsliga för denna förhöjning i tullen, men han glömde att upplysa om att en exportindustri är i tillfälle att, om den använder utländska artiklar, sedermera vid utförseln åtnjuta restitution af den tull, som motsvarande varor vid införseln blifvit belastade med. Vi komma då just in på ett skäl, som Primusbolaget, enligt mitt förmenande, fullkomligt orätt drifvit, nämligen att det skulle synnerligen hårdt drabbas af denna tullförhöjning; det skulle blifva en ökning af icke mindre än 7 procent af hvad materialet kostar. Ja, herr Nyström tog upp detta och sade, att det vore alldeles orimligt, att en fabrikation här i landet skulle kunna i kostnader för materialier få betala en förhöjning i tullen, som ginge upp både mot dess bevillning och dess inkomstskatt. Detta skulle vara till full evidens bevisande för hans påstående. Nej, det bevisar

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

ingenting, utan blott att bevillning och inkomstskatt, trots allt hvad som anförts mot dessa skattetitlar, icke äro så värst betungande för bolaget. Och i alla händelser kan detta bolag, om det vill importera utländsk vara och använda densamma i sin fabrikation, få tullbeloppet restitueradt vid utförseln. Här har i dag kommit oss till handa en framställning härom, och däri visas, att primuskök af en viss typ hafva ungefär 42 öre i tullskydd och att mässingen, som åtgår därtill, skulle enligt bevillningsutskottets förslag fördyras med 3 $^1/_2$ öre. Det är väl under sådana förhållanden något vågadt att framkomma med det påståendet, att detta bolag skulle stå på hufvudet. Jag tror, att dessa svårigheter äro väsentligen öfverdrifna, och det gör på oss protektionister ett ledsamt intryck att höra, att industrier, som åtnjuta ett vida högre tullskydd, med händer och fötter arbeta mot en begäran, som på många håll erkänts vara blygsam, äfvensom att de icke tåla, att andra industrier i vårt land få lefva jämte dem. Jag anser icke, att detta sätt att föra striden mellan olika industrier är på något sätt upplyftande, och jag tror, att man måste följa den gamla satsen: lefva och låta lefva. Är det så, att dessa industrier anse, att de få sina produktionsvillkor i någon väsentligare grad fördyrade, så blir det väl en senare åtgärd från Riksdagens sida att se till att rättvisa skipas äfven mot dem.

Utaf detta mitt resonemang har jag funnit mig föranlåten att ställa mig på utskottets ståndpunkt i denna fråga. Om jag jämför de af utskottet här föreslagna tullsatserna med de tullar, som på andra industriområden äro gällande, finner jag ytterligare skäl för min uppfattning härvidlag. Uti järnbranschen t. ex. en sådan allmän förbrukningsartikel som spik, hvilken vara enligt i motionen lämnade uppgifter för närvarande åtnjuter ett tullskydd af ifrån 12 $^1/_2$ till 25 procent af sitt värde, och plåt från 26 till 30 procent af värdet. Nu föreslås af utskottet — reservanterna ha dock här varit af annan mening — en tullsats å koppar, plåt och stänger, som skulle uppgå till 7 procent af själfva varans värde. När vi af gammalt kunnat stå ut med en tull af 12 $^1/_2$ till 30 procent af varans värde å så allmänna förbrukningsartiklar, tror jag icke, att det kan föreligga någon synnerlig fara, om vi nu skulle komma upp från en tull af 3 $^1/_2$ procent af varans värde till 7 procent i fråga om koppar- eller mässingsplåt samt stänger.

Jag vill påpeka, att i ett afseende äro utskottets och reservanternas förslag lika. Enligt båda förslagen skall nämligen tullen å »stänger, valsade, dragna eller smidda: fasonerade (af annan än rund, sex- eller fyrkantig genomskärning), ej på annat sätt bearbetade», utgöra 35 öre per kilogram.

Men i fråga om nästa artikel, »spik, öfver 25 mm. längd, äfvensom bult», har utskottet föreslagit en tull af 35 öre per kilogram, medan reservanterna stannat vid en tullsats af 15 öre per kilogram. Spik och bult ha förut varit tullfria, och förmodligen ha reservanterna ansett det vara ett allt för stort steg att nu i ett tag sätta denna tullsats till 35 öre per kilogram. Förhållandet är emellertid det, att en del af de artiklar, som höra hit, redan drager tull, nämligen sådana, som blifvit tullbehandlade såsom »koppar: arbetad: andra arbeten: andra slag», och dessa artiklar ha dragit en tull af 50 öre per kilo-

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

gram. Jag tror därför, att utskottet har fullgoda skäl för sitt förslag om åsättande å nu ifrågavarande artikel af en tull å 35 öre per kilogram. Det uppgifves, att ett kilogram mässingsspik kostar 2 kronor per kilogram; enligt utskottets förslag skall tullsatsen utgöra 35 öre per kilogram, och detta skulle fördyra varan med 17 $^1/_2$ procent; tullskyddet är således icke större här än vid vanlig spik af järn.

Beträffande rör har utskottet föreslagit en tull af 15 öre per kilogram, medan reservanterna nöjt sig med 10 öre; skillnaden är alltså 5 öre. Med utskottets förslag i denna del kommer man likväl icke högre än till en tull af 8 $^1/_2$ procent af varans värde.

Den begäran, som i detta afseende framställts, har af tvenne talare blifvit karakteriserad som ytterst blygsam. Jag tror, att om vi vilja främja denna industri, som är en för våra förhållanden högst naturlig och utvecklingskraftig industri, böra vi nu bevilja det tullskydd, som man här begärt, med den modifiering, som utskottet funnit anledning föreslå.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan med den här föreslagna ändringen, hvilken redan blifvit af Första Kammaren antagen.

Herr Brodin: Herr talman, mina herrar! Jag beklagar, att jag icke kan hafva samma uppfattning som den föregående ärade talaren. Här anföres å sid. 2 i utskottsbetänkandet såsom stöd för motionen följande: »Den svenska koppar- och mässingsindustrien har att utstå en skarp konkurrens med motsvarande industrier i de stora industriländerna, hvilka till självkostnadspris hit exportera sina produktionsöfverskott. Densamma befinner sig fördenskull i ett bekymmersamt läge». Ja, detta låter mycket farligt, men saken är den, att det icke är öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Produktionen af kopparvaror tillgår ingalunda på det sättet, att man har färdiga produkter, som genast kunna levereras och kastas fram, utan man måste i förväg beställa hvad man vill ha. Det är endast s. k. yellow-metall, som användes till förhydning af fartyg, och möjligtvis litet bult, som finnes på lager vid de utländska valsverken, men eljest måste allt, som man behöfver, beställas; rör behöfver man till en viss längd, plåtar till vissa dimensioner o. s. v., allt måste göras på beställning. Det kan således icke blifva något tal om, att de utländska verkstäderna skicka hit produktionsöfverskottet och här sälja detta till underpris, utan allt måste, som sagdt, beställas, och köparen får betala efter gällande notering.

Man klagar här öfver att yellow-metallen kommer in hit i landet tullfritt, och särskildt har man då omnämnt en lampfabrik i Karlskrona, som skulle draga fördel däraf. Vi hade här tull å yellow-metall till år 1894, men det året togs tullen bort, för att svenska fartyg måtte kunna koppras här i Sverige. Nu säger utskottet och reservanterna, att det gör skeppsredarne detsamma, om denna tull införes igen, ty dessa ha rättighet till restitution, men detta torde icke vara detsamma. Mången gång vet man icke, om ett fartyg behöfver koppras om, och därför skulle man, om man vill verkställa förhydningen hemma, alltid vara beredd därpå och följaktligen ständigt ha ett lager metall inne, ty

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

fartyget kan naturligtvis icke vänta, tills man hinner få någon metall utifrån. Detta skulle medföra kostnader och risk, som under nuvarande förhållanden ej förefinnas. Om nu denna tull skulle gå igenom, blir det emellertid nödvändigt att ha ett lager liggande, hvilket skulle förorsaka så stora kostnader, att följden blir, att man blir tvungen att alltid låta koppra fartygen utomlands, hvilket kommer att medföra olägenheter och ökade kostnader.

Enligt den statistik, som finnes intagen i betänkandet, har införseln af yellow-metall — öfver hvilken man mycket klagat och som väl egentligen är pudelns kärna härvidlag — år 1895 uppgått till 243 ton, men år 1901 har denna införsel gått ned, så att den då omfattade 192 ton. Af »plåt, andra slag», som är åsatt en tull af 50 öre per kilogram, infördes år 1895 970 ton och år 1901 964 ton, alltså en minskning. Af bult och spik infördes 1895 27 ton och år 1901 endast 16 ton. Om nu denna rubrik i tulltaxan skulle ändras, såsom här är föreslaget, skulle en hel del artiklar, som förut varit tullfria, komma att draga en tull af 50 öre per kilogram, hvarigenom gifvetvis importen skulle hindras.

Det har sagts, att yellow-metallen har införts tullfritt för andra behof än för förhydning af fartyg. Ja, det kan hända, att så skett, men egentligen och hufvudsakligen har den hit införda yellow-metallen varit afsedd att användas vid förhydning af fartyg. Plåt af yellow-metall har en viss dimension, en viss längd och bredd, liksom den äfven består af en viss legering. Denna plåt är ganska skör och kan icke behandlas på samma sätt som t. ex. mässingsplåt, som har en annan legering och icke kan komma under denna rubrik. Det är vederbörande myndighets uppgift att fastställa sådana bestämmelser, att dessa olika slag af plåtar icke förblandas. Detta är en rent tullteknisk sak, som möjligen blifvit förbisedd i Karlskrona, såsom man påbördat tullmyndigheterna därstädes. Det skulle för öfrigt ingalunda skada, om alla dessa fabriker, som behöfva metallplattor, såsom lampfabriker, telefonfabriker, Separator m. fl., kunde få in mässingsplattor tullfritt. Det talas om, att dessa lampfabriker skulle vara så väl skyddade, och detsamma säges om fabrikerna för tillverkning af fotogenkök, men detta gäller endast för den del af tillverkningen, som dessa fabriker kunna få sälja inom landet; så snart det är fråga om export, är tullskyddet icke till någon nytta, utan det är tvärtom omöjligt för dessa fabriker att konkurrera med fabrikerna i ett land, där de artiklar, som för tillverkningen behöfvas, äro tullfria. Det var en talare, som sade, att de ju få restitution af den erlagda tullen. Så är emellertid icke förhållandet, det är endast på vissa uppräknade saker, som restitution lämnas, men på sådana här mindre delar på maskiner, fotogenkök eller telefonapparater lämnas ingen restitution, utan fabrikanterna måste betala det högre priset på varan, hvilket gör det alldeles omöjligt för dem att tillverka för export.

Den förste talaren sade, att han under vissa villkor ville vara med om det här ifrågasatta tullskyddet, dock icke för anordnande af några experiment. Han meddelade något om dessa fabrikers ekonomiska ställning och kom till det resultat, att de skulle vara i behof af hjälp. Ja, ødtta tycker jag verkligen är kostligt att höra. Här har nu under

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

många år den ena industrien efter den andra skyddats; när en fått skydd, har genast en annan kommit och klagat öfver detta skydd och anhållit att själf blifva skyddad, och så har det gått undan för undan i en ständig ringdans, af hvilken vi särskildt i år haft mycket. Men det är beklagligt, att icke alla få vara med i denna ringdans. Jag har i min födelsestad under en 50 års tid drifvit en skeppsbyggeri-verksamhet, jag har sträfvat i det längsta och gjort stora uppoffringar, och jag hade tänkt, att det skulle blifva någon rättvisa äfven för denna industri, som — säga hvad man vill — är en för Sverige naturlig industri och som en gång i vårt land har varit en stor industri och som skulle kunna vara det fortfarande, om den blott något skyddades. Fartyg äro nu tullfria, men allt som behöfs för ett fartyg är belagdt med tull. Man får visserligen restitution på somliga artiklar, men därigenom är man icke hjälpt, ty man har fraktkostnader och utgifter för assurering m. m., hvarjämte alla maskiner, som måste importeras för drifvande af skeppsbyggeri, äro belagda med höga tullar, så att denna industri blir omöjlig att idka här i Sverige i något omfång. När man måste sluta med en dylik gammal industri, som man på allt sätt sökt hålla uppe, är det hårdt att höra, att alla andra industrier skola skyddas. När någon har gjort en dyrbar eller mindre lyckad anläggning eller ett dumt inköp, ja, då skall han genast ha en högre skyddstull för att reparera dumheten. Det är en känd sak, att — såsom en föregående talare antydde — nu ifrågavarande verk skarpt konkurrerat med hvarandra, men nu, sedan denna konkurrens börjat blifva för kostsam för dem, slå de sig tillsammans och bilda ett syndikat, såsom herr Höjer sade det kallas. Men att man på detta sätt sluter sig tillsammans och sätter upp ett kontor, hvarifrån order delas ut samt priser bestämmas o. s. v., och sålunda behärskar marknaden på ifrågavarande område, det kallar jag icke för syndikat, utan det kallar jag för ring. Höjes tullen, måste konsumenterna betala högre pris, och i dessa tider, då stat och kommuner taga så stora skatter af oss litet hvar, är det för mycket att få sådana här särskilda skatter pålagda till förmån för vissa bolag och vissa personer. Herr Höjer yttrade äfven, att han vore klädd i pansarhud, men jag beklagar, att den saknas emellanåt. För öfrigt tror jag, att det snarare är en silkeskappa, eftersom han så lätt tager intryck af hvad som förelägges honom, ty herrar reservanter hafva icke anfört några motiv för sitt förslag om ändring i nuvarande tullsatser, utan det är hugget ur luften. Lika väl hade de kunnat föreslå hvad utskottet föreslagit, hvilket just är det, som fabrikanterna själfva önska.

Då jag således icke kan finna något skäl att ändra nu gällande tullsatser, hvilket enligt min tanke kan medföra långt skadligare följder än kanske de flesta nu kunna föreställa sig, skall jag, herr talman, anhålla att få yrka afslag å såväl utskottets betänkande som reservanternas förslag.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman! Mina herrar! Det är gifvetvis en lätt och stark ståndpunkt den att låta allt blifva såsom det är och att i likhet med den siste ärade talaren icke vilja vidtaga

någon förändring, hvilket ju uti förevarande fall — det måste jag erkänna — nog kan låta sig försvaras.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Emellertid hafva vi reservanter ansett, att, såsom landet nu ligger med afseende å vårt tullsystem, man dock bör söka att afväga det ena mot det andra, så att det icke blir alltför ojämnt. Att här träffa det rätta är helt naturligt förbundet med stora svårigheter, detta icke minst på grund af de uppgifter, som inkomma till utskottet och som mången gång äro svåra att kontrollera. Jag vill framhålla detta särskildt såsom ett genmäle mot herr Lindblads yttrande, då han bemötte något, som förekom i herr Nyströms anförande, nämligen om uppgiften om stänger, valsade, dragna och smidda. Anledningen till att herr Nyström anförde detta var den, att han ville visa, att det stod i samband med tillförlitligheten af de uppgifter, som lämnats till utskottet, och det förefaller mig, som om han alldeles ovederläggligen visat, att fabrikanterna borde, såvidt man kan döma af ordalydelsen, haft reda på, att utskottet fått en felaktig uppgift. Det händer icke endast en gång, utan det förekommer ganska ofta, att man står synnerligen tveksam gent emot uppgifter, som lämnas utskottet.

Man kan ju säga, att det ligger i sakens natur, att de, som äro intresserade i en viss rörelse, se sakerna på ett visst sätt, men det gör i allt fall icke utskottets uppgift lättare. Emellertid hafva vi reservanter funnit, att förhållandena på detta område äro sådana, att någon förändring borde vidtagas, men att den dock icke borde gå så långt, att man därigenom skadade andra industrier. Man borde visserligen i någon mån gå motionärerna till mötes, men dock icke besluta de tullar, hvarom de väckt förslag, utan högst väsentligt reducera desamma. Vi hafva, såsom i reservationen framhållits, i hufvudsak velat tillråda Riksdagen medgifva, att yellow-metall finge behandlas såsom annan mässingsplåt, och orsaken härtill har äfven under debatten angifvits. Det förhåller sig ju så, att Riksdagen medgifvit tullfrihet för yellow-metall, särskildt med hänsyn till skeppsbyggare, ehuru dessa äga rätt att erhålla restitution för den yellow-metall, som de använda. Nu har den siste ärade talaren sagt, att denna restitution kommer icke att verka så, att redarne komma att låta förhyda sina fartyg här i Sverige, utan att de låta verkställa detta utom landet. Detta skulle vara beroende därpå, att varfsägarne skulle få ligga ute med tullbeloppen, då de äro tvungna att hafva en viss mängd plåt inne för att tillgodose förekommande behof i detta afseende. Men jag föreställer mig, att det går väl för sig med yellow-metallen såsom med en hel mängd andra artiklar att lägga den på nederlag och därigenom slippa att betala tullen förr än varan skall begagnas.

Jag vill i detta sammanhang erinra därom, att förra gången, då ett liknande tullförslag var å bane, en ärad ledamot af denna kammare, till hvilkens ord en stor del af kammaren gärna brukade lyssna, nämligen herr Fredholm, uttalade sig för att denna tullfrihet för yellow-metall skulle upphöra och denna artikel likställas med plåt af koppar eller mässing, d. v. s. åsättas en tull af 5 öre. I fråga om vanlig plåt hafva sålunda reservanterna endast föreslagit, att äfven yellow-metall skall åsättas en tull af 5 öre pr kilo.

Öfvergå vi nu till den andra rubriken, »plåt, hamrad, bockad, kupad,

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

med uppvikta kanter, försedd med hål eller på annat sätt bearbetad», så hafva reservanterna gått in på en förhöjning i tullen af 5 öre per kilogram, detta af det lätt begripliga skälet, att på denna plåt är nedlagdt ett icke obetydligt större arbete än på förutnämnda slags plåt. Däremot, om man vill anmärka, att det är föga skillnad mellan utskottets och reservanternas förslag, så vill jag påpeka, att utskottet har föreslagit en tull af 10 procent af värdet, och den lärer allt drabba betydligt högre. Men härtill kommer, att en värdetull på en vara sådan som denna, med starkt fluktuerande priser, icke är lämplig — detta därför, att på grund af relationen mellan priset och tullen, blir tullen högre, då varan har ett högre värde och alltså är mindre i behof af skydd, och tvärtom, då priserna äro låga och behofvet af skydd — om sådant förefinnes — borde vara större, blir tullen lägre.

Vidare hafva reservanterna velat åsätta spik och bult en tull af 15 öre. Spik och bult af detta slag användas hufvudsakligast af skeppsbyggare, som ju hafva tillfälle att begagna sig af sin restitutionsrätt.

Uti det af herr Nyström nyss hållna anförandet, hvilket innehöll mycket beaktansvärda uttalanden — det är jag den siste att vilja förneka — yttrade han sig äfven om rör, men i fråga om denna artikel hafva ju reservanterna icke föreslagit någon förhöjning af nuvarande tullsats.

Det är ju icke så alldeles behagligt för dem, som egentligen skulle vilja ställa sig på samma ståndpunkt som herr Brodin, att i ett fall sådant som detta behöfva frångå en viss princip, men jag tror dock, att man bör taga hänsyn till förhållandena och icke ställa sig alltför doktrinär i denna fråga. Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till reservationen med de af herr Höjer däri föreslagna förändringar.

Herr Eklund: Herr talman! Mina herrar! I likhet med herr Nyström är jag af den uppfattningen, att utskottet icke har behandlat denna fråga så grundligt, som det borde hafva gjort. Det bästa beviset därpå är ju, att man i dag, sedan betänkandet var färdigskrifvet, blott behöft skaffa priskuranter från ett par metallaffärer och visa herrar utstkotsledamöter, att fyr- och sexkantiga stänger enligt dessa priskuranter betinga samma pris, för att genomdrifva den förändring, som redan af Första Kammaren antagits och som här föreslagits såväl i utskottsbetänkandet som i reservationen.

Nu har herr Lindblad yttrat, att dessa priskuranter vore från en importfirma. Ja, det är väl sant, att det föreligger en sådan från firman Akerberg och Hellström, hvaruti dessa pris äro upptagna till kronor 1,45 för fyrkantiga och lika mycket för sexkantiga stänger, men det föreligger äfven en priskurant från Skultuna bruk, hvilket icke är en importfirma, och enligt hvilken priskurant prisen å fyr- och sexkantiga stänger äro desamma, nämligen 1 krona 65 öre. Denna priskurant är visserligen utgifven år 1900, men det är gifvet, att, om prisen då ställde sig lika, de fortfarande måste vara det. Vi hafva i dag från det stora nordiska metallaktiebolaget erhållit ett cirkulär, hvari det påståendet vidhålles, att stänger med sex- och åttkantig genomskärning icke kunna tillverkas lika lätt som runda och fyrkantiga stänger, och så heter det i cirkuläret, att hvarje med sådan tillverkning förtrogen fackman skall villigt enkänna, att så förhåller sig. På

grund af detta påstående i cirkuläret har jag tagit mig friheten att vända mig till en firma, som torde äga fackkännedom på detta område. Det är nu visserligen importfirman Åkerberg och Hellström, men man torde väl icke kunna frånkänna denna firma kännedom om detta förhållande. Jag erhöll följande svar: »Hvad eder speciella förfrågan beträffar angående svenska metallverkens försäljningsaktiebolags påstående, att tillverkning af sex- och åttkantiga metallstänger skulle vara betydligt dyrbarare än framställningen af runda och fyrkantiga dylika, få vi härmed intyga, att så ingalunda är förhållandet, alldenstund tillverkningen däraf sker på precis samma sätt. På senare år har nämligen utvecklingen af denna fabrikation så framskridit, att icke allenast ofvannämnda sektionen, utan så godt som alla upptänkliga former af sektioner framställas på det enkla sättet, att de pressas fram genom ett munstycke, som förut bibringats den form, som önskas. Detta tillverkningssätt tillämpas numera allmänt i nästan alla länder.»

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Jag skall be att här få visa en teckning öfver stänger med olika sektioner. Alla dessa tillverkas i samma maskin, liksom äfven runda, fyrkantiga, sexkantiga och åttkantiga och de skola alla enligt den uppgift, som lämnats, tillverkas lika lätt. Nu har svenska metallverkens försäljningsaktiebolag sagt, att det måste inköpa dyrbara maskiner för att framställa stänger med andra genomskärningar än runda och fyrkantiga, och att det således skulle finnas skäl för att pålägga sådana sektioner en högre tullsats; men, mina herrar, äfven om så vore förhållandet, huru kommer detta att ställa sig för de svenska fabrikanter, som hafva export och behöfva använda af de med högre tull belagda stängerna. De komma, då den höjda tullen betydligt fördyrar varan, i ogynnsammare ställning än de utländska fabriker, som tillverka samma vara och för billigare pris erhålla materialen.

Med hvad jag nu i korthet anfört — jag har icke velat upptaga tiden länge, då det är så långt fram på natten — har jag velat visa, att utskottet icke behandlat denna fråga med den omsorg, utskottet bort göra. Utskottet har lyssnat endast till den ena parten och icke till den andra. Det har sett på de stora förlustsiffrorna i motionen och funnit den väl skrifven och väl motiverad, samt därför utan vidare gått med på densamma.

Talet om den utländska öfverproduktionen och om att denna skulle skickas till Sverige, är något som jag icke tror håller streck i verkligheten. Det har uppgifvits för mig af en firma, som i maj 1901 beställde en mycket vanlig och enkel metallplåt från England — det var visserligen från England, men detta inverkar ju icke på bevisföringen — trots en mängd påminnelser icke kunde erhålla plåten förr än i november samma år.

I det cirkulär från svenska metallverkens försäljningsaktiebolag, som utdelats i kammaren, förekomma äfven andra uppgifter, som icke hålla streck, om man undersöker dem närmare. Sålunda påstås däri, att metallen till primusköken skulle enligt utskottets förslag komma att draga en ökad tullsats af $3^1/_2$ öre per kilogram. Jag har fått i min hand en noggrann uträkning, som visar en helt annan siffra, nämligen att den ökade tullen, enligt utskottets förslag, skulle drabba dessa kök med $7^3/_4$ öre eller närmare bestämdt 7,742 öre. Nu kan det ju

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

vara sant, att denna affär, som exporterar nästan hela sin tillverkning — i det cirkulär, vi fått här i kammaren, har exporten uppgifvits vara $93^1/_2$ procent af tillverkningen — möjligen skulle kunna erhålla restitution och således icke drabbas af tullafgifterna, vare sig de äro höga eller låga, men det förhållande, jag nu påpekat, visar huru pass tillförlitliga de siffror, som i cirkuläret meddelats, äro.

Jag tror, att den riktiga ståndpunkten i denna fråga är att ställa sig på deras sida, som yrka afslag.

Jag ber för min del att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Efter de anföranden, som vi nu hafva hört, i första rummet af herr Nyström och sedermera äfven af herrar Brodin och Eklund, förefaller det mig helt naturligt, om det flertal af kammarens ledamöter, som i likhet med mig icke kunna sätta sig in i frågan, skulle känna sig tveksamma i afseende på fördelarna af den nu föreslagna tullförhöjningen. Nu följer jag i allmänhet den grundsatsen, att jag i tvifvelaktiga fall icke vill vara med om att ändra bestående förhållanden.

På grund af detta förhållande, herr talman, yrkar jag afslag såväl på utskottets hemställan som på reservanternas förslag.

Häruti instämde friherre *Bonde* samt herrar *Ekholm*, *Hörnstén* och *Olofsson*.

Herr Lindblad: Herr talman! Det förefaller mig verkligen egendomligt, att en af representanterna för staden Norrköping kunde göra ett sådant yrkande om afslag såväl å själfva motionen som å det af reservanterna framställda förslaget, hvilket dock af flere talare blifvit karaktäriseradt såsom mycket »blygsamt». Jag behöfver knappt erinra om att i staden Norrköping, där, enligt hvad vi veta, klädesfabrikationen sedan lång tid är hemmastadd, denna samma handtering åtnjuter ett mycket högt tullskydd, enligt tulltaxan ej mindre än 1 krona 75 öre per kilogram för yllevaror. Det är därför egendomligt att höra, att äfven på detta håll man icke vill tillämpa den gamla regeln: lefva och låta lefva.

Hvarför jag nu begärde ordet var, att jag icke kunde anse de yttranden, som afgifvits dels af herr Eklund och dels af herr K. G. Karlsson, såsom några inlägg af någon betydelse i denna fråga. De repetera, att motionärerna sagt: »Fasonerade stänger äro underkastade synnerligen dyrbara bearbetningsprocesser, hvilka förutsätta speciella för detta ändamål konstruerade maskiner, och böra med hänsyn till varans förädling, gent emot stänger af rund eller fyrkantig sektion, erhålla ett högre tullskydd än dessa.» Ja, detta är fullkomligt riktigt: motionen talar ingenting alls om sexkantiga stänger, utan om fasonerade stänger i allmänhet. Då det emellertid nu upplyses, att man i fråga om fasonerade stänger *kan* göra ett undantag för sådana, som äro släta och räta, men med sexkantig genomsnittsarea, får man väl icke för en sådan bagatell karaktärisera hela det bevismaterial, som ligger i motionen, såsom mindre väl grundadt.

De uppgifter, herr Eklund lämnade, äro hämtade ur en priskurant

för år 1900; men, herr Eklund, i år är det 1903, och då kan det hända, att Skultunabolagets uppgifter icke längre hålla streck. Vi veta ju, att ett syndikat öfvertagit försäljningen af detta bolags tillverkningar, och berörda syndikat kan ju hålla andra pris. Därjämte vill jag fästa uppmärksamheten på, att de af herr Eklund lämnade uppgifterna — så vidt jag hörde rätt — gällde *metallbult* och icke *stänger* af sexkantig genomskärning, men utskottsfrågan gäller om stänger och icke bult, och en priskurant för år 1900 kan väl icke bli bevisande i fråga om de förhållanden, som råda i år. Nej, vi skola anföra rimliga skäl och lämna rimliga uppgifter, om vi skola röra oss på verklighetens mark.

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

Med anledning af herr Brodins uppgift, att Primusbolaget liksom äfven andra firmor icke skulle vara berättigade till restitution af tull vid utförsel, vill jag hänvisa till tulltaxeunderrättelserna, däri det uttryckligen medgifves, att under vissa garantier och mot aflämnande af deklarationsuppgift man är fullt berättigad att få dylik restitution, och således har naturligtvis äfven Primusbolaget rätt att erhålla sådan för de artiklar af utländskt ursprung, som bolaget använder — vi hade i utskottet tillfälle att se af bolagets tillverkningar. Uppgifterna angående rätt till restitution lämnades därvid af en så pass vederhäftig person, att jag icke anser mig nu behöfva redogöra för ordalydelsen af ifrågavarande stadgande. Jag vill emellertid nämna, att äfven herr Höjer nyss visade mig densamma i tulltaxan.

Herr Brodin: Herr talman! Jag vill endast yttra några få ord. En talare på göteborgsbänken ansåg, att ifrågavarande metall, som användes till förhydning, kunde läggas på nederlag. Ja, det går visserligen an, men jag kan upplysa den ärade ledamoten om, att detta kostar mycket penningar, och om man då kanske under någon längre tid icke har behof af varan, så har man under tiden ingen ränta på de penningar, som varan kostat, hvilket ju är mindre angenämt. Det har förut gått till på det sättet, att de tyska eller engelska affärsfirmor, som handla med denna metall, haft lager af varan såväl i Gäfle som på andra platser. Däraf har man nu fått köpa, när man velat, och man har icke behöft betala högre pris än hvad denna vara kostade i England. Man har äfven haft den fördelen, att man, sedan ett fartyg blifvit kopparklädt, fått afleverera den gamla metallen utan särskild kostnad, hvilken fördel emellertid nu skulle försvinna.

När jag sista gången hade ordet, glömde jag att tala om något, som jag tror skall ännu mera förvåna herrarne. Förra sommaren behöfde jag just dylik yellow-metall, och jag skref därför till Nordiska metallaktiebolaget, men fick till svar, att där tillverkades icke ännu denna metall. Nu vill man likvisst åsätta densamma skyddstull, men kanske man behöfver denna tull för att kunna börja experimentera. Jag hemställer, huruvida detta kan vara riktigt. I likhet med herr Eklund anser äfven jag, att denna motion — liksom så många andra — icke har undergått så saklig behandling inom utskottet, som nödvändigt hade varit. Det är en brist på sakkännedom, som här gör sig gällande, men den ersättes därmed, att så snart en motion kommer in, som afhandlar åsättande af ny tull, finnes alltid en säker majoritet,

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

som tillstyrker motionen och tager för goda de uppgifter, som finnas i densamma, och det tyckes vara fåfängt att motsätta sig den, äfven om man skulle taga till hjälp sakförhållanden.

Jag ber äfven att få påpeka, att tulltaxan är uppgjord i ett sammanhang, så att den ena tullen står i beroende af en annan tull och så, att det hela bildar ett system. Nu kommer man och vill rycka loss än den ena rubriken, än den andra i tulltaxan utan att justera de öfriga rubrikerna, och då blir naturligtvis icke sammanhanget så, som det borde vara. Riksdagen har nyligen på grund af de nyantagna tyska tullarna gått in till regeringen med en begäran att få en utredning om, huru dessa tullar skola inverka på våra svenska förhållanden, och hvilka ändringar som böra vidtagas i anledning däraf i vår tulltaxa. Men det oaktadt beslutar Riksdagen gång på gång, på förslag af enskilda motionärer, att ändra vissa tullsatser, fastän motionärerna själfva icke ha reda på hvad motionerna innehålla — dessa äro tydligen skrifna af intresserade parter. Jag kan icke gilla något sådant, och därför synes det mig, som om man borde med varsamhet upptaga alla dylika motioner.

Herr Eklund: Herr talman! Herr Lindblads senaste yttrande bestyrker yttterligare det påstående, jag nyss gjorde, nämligen att denna fråga icke underkastats den sakliga och omsorgsfulla granskning, som man borde underkasta alla sådana frågor som denna, åtminstone har icke herr Lindblad gjort det, då han icke ens har reda på att stänger och bult äro detsamma. Jag har af fackmän fått prof på hvad man i fabrikerna kallar bult, men som i tulltaxan kallas stänger. Jag skall be att få visa herr Lindblad ett par dylika prof, jag tror icke han har sett sådana förut. Rörande hans påstående, att den af mig citerade priskuranten från Skultuna bruk icke skulle förtjäna tilltro, därför att den är för år 1900, vill jag endast säga, att jag har icke åberopat den i något annat afseende än det, att år 1900 var priset å såväl fyrkantiga bult eller stänger som sexkantiga bult eller stänger precis detsamma. Men var priset lika år 1900, borde det väl äfven vara lika nu, ty man kan väl icke tänka sig, att utvecklingen skulle gå i den riktningen, att man icke *nu* skulle kunna tillverka sexkantiga bult eller stänger lika billigt som fyrkantiga, när man kunde göra det år 1900. Jag tycker att det beviset är så absolut afgörande, att jag icke kan förstå, hur herr Lindblad kan komma fram med ett sådant påstående som det han nyss hade.

Beträffande herr Lindblads påstående angående »Primus»-fabriken, att denna skulle få restitution för de importerade varor, som äro belagda med tull och som den använder för sin tillverkning, i händelse att fabriken exporterar tillverkningen, ber jag att få stryka under, att denna restitution endast kan erhållas i det fall, att fabriken köper *utländsk* mässing. Den får sålunda icke köpa svensk vara. Vårt protektionistiska system för således därhän, att man tvingar en fabrik, som vill köpa svenskt råmaterial för att ytterligare förädla denna i och för export till utlandet, att låta bli detta och i stället köpa utländsk vara. Men något sådant kan väl icke vara lämpligt. Hittills har den ifrågavarande fabriken till väsentlig del — det står i det cirkulär som

vi fått — tagit sina råmaterial från Svenska metallverkens aktiebolag, men skall den efter höjda tullsatser kunna bestå i konkurrensen, måste den köpa hvart enda kilo utifrån för att erhålla restitution.

Om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat. (Forts.)

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lindblad: Herr talman! Blott ett par ord! — Hvad herr Eklund här anfört har icke den ringaste beviskraft, det vågar jag bestämdt påstå. Det är nog mycket riktigt, att man hittills ofta på ett orimligt sätt tolkat tulltaxan, men, såsom herr Höjer och de öfriga reservanterna också vitsorda, en ändring måste i det afseendet vidtagas. Vi hafva uppe i utskottet haft mycket mera åskådningsmateriel än dessa fattiga bitar; vi hafva haft en hel låda till beskådande.

Såsom herrarne finna, ha reservanterna i likhet med utskottet skilt mellan två olika slags stänger. För stänger af rund eller fyrkantig genomskärning och ej på annat sätt bearbetade har utskottet föreslagit en tull af 10 öre per kilogram, medan reservanterna stannat vid 5 öre pr kilogram; i fråga om öfriga slag af stänger äro de båda förslagen öfverensstämmande. På spik och bult vill utskottet ha en tull af 35 öre, reservanterna åter endast 15 öre, allt per kilogram. Det är tydligt och klart, att reservanterna i likhet med utskottet insett, att man måste göra skillnad mellan stänger och bult. Med bult menar man i allmänhet ej sådana här släta bitar, utan sådana som äro försedda med hufvud och därjämte oftast gängor och som undergått åtskilliga arbetsmanipulationer. De äro därför en mycket dyrbarare vara än stänger.

Nu sade den siste ärade talaren, att det är hårdt för en exportfirma, att den icke får använda svensk vara. Ja, jag finner nog mycket förklarligt, att man vill ha ett sådant förhållande permanent, som en annan talare, herr Nyström, dock kritiserade, nämligen att de inhemska fabrikerna på grund af inbördes konkurrens hafva sålt för ytterligt lågt pris, ja, ända till 7 procent under de utländska prisen. Under sådana förhållanden finner jag den af herr Eklund uttalade önskan mycket naturlig, men om man vill ställa sig på en rättvisare grund, så är det lika naturligt, att, om den utländska varan är billigare än den inhemska, man använder utländsk vara för tillverkning af exportartiklar och sedan ordentligt anmäler i tullen, att man har för afsikt att utföra lika mycket i förädladt skick, som man importerat i oförädladt. I sådana fall medgifva våra tulltaxeunderrättelser, att man får tillbaka den erlagda tullen. Jag ber att få läsa upp hvad dessa säga härom: »Vill någon införa tull underkastade varor i ändamål att desamma åter utföra, antingen bearbetade i förening med inhemskt eller icke tullpliktigt utländskt råämne till produkt, som i mom. 1 omförmäles, eller ock bearbeta det, med eller utan tillsats af sådant råämne, till annan produkt, än förut i denna paragraf sagdt är, må, så vidt generaltullstyrelsen finner tillförlitlig kontroll kunna åstadkommas, vid införseln erlagd tullafgift kunna återfås under iakttagande af följande villkor» etc.

Herr Eklund ansåg, att hans prisnotering från år 1900 fortfarande hade giltighet, men jag tror icke, att herr Eklund tvärtemot uppgifter från bolagets härvarande försäljningsombud skall kunna göra

Om ändring i tullsatserna för vissa koppar-fabrikat. (Forts.)

gällande, att en priskurant, som utgafs år 1900, måste äga giltighet äfven år 1903. Ej heller *relationen* mellan dessa artiklar är numera riktig, för så vidt det gäller svensk vara, och har Skultuna förut för konkurrensens skull gått och sålt för samma priser, som importerad vara utbjudits till, så bevisar detta ändå platt ingenting *numera*.

Herr Höjer: Herr talman! Blott några få ord! Jag har begärt ordet egentligen på grund af de anklagelser, som mina ärade vänner herrar Eklund och Brodin riktat emot bevillningsutskottet, för att icke utskottet lagt i dagen tillräcklig ifver och nit uti denna, som de med skäl anse, mycket viktiga fråga. Jag är den förste att erkänna, att bevillningsutskottet i detta stycke liksom i så många andra kan behöfva begrunda saken mera, än det gjort, men det synes mig, att bevillningsutskottet i likhet med andra mänskliga varelser kan pretendera billighet vid bedömandet, när utskottet, såsom herrarne väl veta, i högst betydlig grad är öfverhopadt med arbete. Skulle verkligen bevillningsutskottet på hvarje särskild fråga nedlägga ett sådant arbete, som herrar Eklund och Brodin pretendera, ja, då skulle bevillningsutskottet sannerligen få sitta och arbeta hela året rundt och ändå icke hinna med hvad som blifvit detsamma förelagdt. Det besynnerliga är, att just herr Brodin riktat denna anklagelse för bristande ifver och nit mot utskottet; herr Brodin har, mig veterligen, icke det ringaste bidragit inom utskottet till denna frågas utredning. Herr Brodin är fullständigt doktrinär och såsom sådan i den lyckliga belägenheten att icke behöfva lyssna till några skäl och att icke anse sig skyldig att reda ut någonting.

Herr Eklund: Herr talman! Endast ett par ord! Antingen måtte jag ha uttryckt mig illa eller också är det absolut omöjligt att kunna bibringa herr Lindblad — sundt förnuft höll jag på att säga. — Jag har icke sagt, att man nu i år kan få köpa fyr- eller sexkantiga stänger eller bult för 1 krona 65 öre per kilogram, utan jag har sagt, att det inbördes prisförhållandet mellan dessa båda slag af stänger eller bult var lika år 1900 och att jag icke förstod, hvarför det icke skulle kunna vara lika äfven nu.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner 1:o) på bifall till utskottets hemställan med de af herr Lindvall under öfverläggningen föreslagna ändringar, 2:o) på afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Bromée i Billsta med flera afgifna, vid betänkandet fogade reservationen med de af herr Höjer under öfverläggningen föreslagna ändringar, och 3:o) på afslag å såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den under 2:o) omförmälda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf och sedan till kontraproposition antagits bifall till det under 3:o) omförmälda yrkandet, nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets

hemställan i utskottets förevarande betänkande n:o 21, bifaller den af herr Bromée i Billsta med flere afgifna, betänkandet vidfogade reservationen med de af herr Höjer under öfverläggningen föreslagna ändringar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Omröstningen utföll med 70 ja, men 98 nej; och hade kammaren alltså afslagit såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

§ 3.

Ang. höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets memorial, n:o 22, angående höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner.

I anledning af en till bevillningsutskottet inkommen skrift, däri fyra fabrikanter af elektriska maskiner anhållit om utskottets medverkan för åstadkommande af ett effektivt tullskydd åt ifrågavarande fabrikation, hade utskottet funnit sig, med begagnande af den enligt 40 § riksdagsordningen bevillningsutskottet tillkommande befogenhet, böra upptaga frågan om ökad tull å elektriska maskiner till behandling.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen måtte besluta, att tullen för elektriska maskinerna dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer eller delar däraf skall bestämmas till 20 procent af värdet, samt att i följd häraf i tulltaxan skall införas en så lydande rubrik:

Elektriska maskinerna dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer eller delar däraf ..... 100 kronor 20: —

Vid memorialet var fogad reservation af herrar *Bromée* i Billsta, *Jansson* i Krakerud, *Ericsson* i Ofvanmyra, *Brodin, Almqvist, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Beckman, Pantzarhielm* och *Åkerlund,* hvilka yrkat afslag å den i ämnet gjorda framställningen.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lämnades till

Herr Pantzarhielm, som yttrade: Herr talman! Jag skall be att få, på de i reservationen anförda skäl, till hvilka flera kunna läggas, om så skulle anses behöfligt, yrka afslag å utskottets hemställan.

Ang. höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner. (Forts.)

Herr Höjer: Herr talman! Jag skall endast be att få förklara, att jag på grund af sjukdom icke tagit del i detta ärendes behandling inom utskottet, och att jag i själfva saken till fullo instämmer med de ärade reservanterna, både i deras uppfattning om det något egendomliga sätt, hvarpå bevillningsutskottet tillåtit sig tillämpa § 40 riksdagsordningen och det odisputabelt förhastade sätt, som utskottet gjort sig skyldigt till vid fattandet af sitt beslut.

Om vid något tillfälle man skulle kunna rikta den anmärkningen mot bevillningsutskottet, som herrar Eklund och Brodin nyss gjorde, eller att det rusat åstad och fattat beslut utan att hafva tillräckligt tagit reda på ärendet, som varit under behandling, så är det i den fråga, hvarom föreliggande betänkande handlar.

Jag ber att få instämma i herr Pantzarhielms yrkande.

Herr Jansson i Krakerud: Jag skall be att, ehuru det är långt lidet på natten, ändock få yttra några ord angående det sätt, hvarpå bevillningsutskottet behandlat denna fråga.

Utskottet har, såsom redan nämnts, vid ärendets behandling användt den utskottet i § 40 riksdagsordningen tillerkända motionsrätt. Om man tager hänsyn till ordalydelsen i denna paragraf, måste man erkänna, att utskottet handlat i öfverensstämmelse med densamma. Men läser man sista meningen af paragrafen, får man den öfvertygelsen, att lagstiftaren icke menat, att utskottet skulle tillämpa denna motionsrätt i syfte, som nu skett. Ty det kan väl aldrig ha varit lagstiftarens mening, att en fabrik skulle ha större rätt inom Riksdagen än Riksdagens egna ledamöter. Och det förhåller sig ju verkligen så, att det icke är möjligt för någon Riksdagens ledamot att väcka motion om förhöjning af en tull, sedan 10 dagar förflutit efter Riksdagens öppnande. Men godkänner man nu denna princip, leder den därtill, att enskilda personer hvilken tid som helst under riksdagen komma att skrifva till bevillningsutskottet och begära tullförhöjningar. Jag kan, såsom sagdt, icke tro, att lagstiftarne tänkt sig en sådan tolkning af § 40 riksdagsordningen.

Därjämte kommer, såsom vi påpekat i vår reservation, en oegentlighet att äga rum därutinnan, att dessa skrifvelser, som tagas upp i utskottet, blifva, så att säga, behandlade bakom Riksdagens rygg. Riksdagen vet ingenting om saken, förrän utskottsbetänkandet framlägges. Om åter frågan blifvit väckt på vanligt grundlagsenligt sätt medelst motion, så hade den blifvit bekant i båda kamrarne, och pressen hade fått tillfälle att fästa uppmärksamheten på densamma och kritisera den. Därigenom hade man vunnit tid att sätta sig in i frågan. Jag tror således, att det vore önskligt, att kammaren, för att undvika flera liknande framställningar, helt enkelt af formella skäl afsloge utskottets hemställan.

Då man nu haft så brådtom att bifalla en af fyra fabrikanter framställd begäran om tullförhöjning samt föreslå tullens ökning från 10 till 20 procent af värdet, så skall jag be att få tillägga, att den föreslagna tullförhöjningen i sig själf synes mig vara alldeles orimlig. Den, som köpte en utländsk maskin för 10,000 kronor, skulle ju, i händelse af bifall till förslaget, nödgas att för maskinen erlägga 2,000

kronor i tull. Ser man efter, hvilka skäl utskottet anfört för sitt förslag, så finner man, att utskottet på tredje sidan yttrar, att den svenska industriens produkter kunna fullt mäta sig med den utländska och äro i stånd att fylla landets behof. När man emellertid gifver den svenska industrien ett sådant vitsord, så är det väl icke lämpligt att säga, att den likväl behöfver en tull af 20 procent på varans värde.

Ang. höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner. (Forts.)

Från hvilken synpunkt man än betraktar denna fråga, synes det alltså, att kammaren bör afslå utskottets framställning, och jag skall följaktligen, herr talman, be att få yrka afslag därå. Därjämte anhåller jag dock att ännu en gång få fästa kammarens uppmärksamhet därå, att jag på intet sätt velat påstå, att utskottet handlat i strid mot riksdagsordningens ordalydelse, ehuru jag ej kan gilla det steg, utskottet tagit.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Efter af herr talmannen framställda propositioner afslog kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herr *C. H. P. Burén*, n:o 155, om skrifvelse till Konungen angående införande i folkskolor och elementarläroverk af undervisning i skogsvård m. m.; och

herr *M. F. Nyström*, n:o 156, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

lagutskottets memorial och utlåtande:

n:o 36, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 20, öfver väckta motioner med förslag till lag angående ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m.; och

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om användande af s. k. holländsk våg vid spannmålshandel m. m.; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 8, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot de olägenheter, som förorsakas genom vissa slag af fabriksdrift.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	*O. G. Erikson* i Öfre Odensvi	under	2	dagar	fr. o. m. d.	9	mars,	
»	*S. Nordström* i Höglunda	»	5	»	» »	9	»	
»	*J. Olsson* i Stockholm	»	5	»	» »	9	»	
»	*J. E. Biesèrt*	»	4	»	» »	9	»	
»	*A. Andersson* i Backgården	»	5	»	» »	9	»	
»	*J. W. Bengtsson* i Häradsköp	»	3	»	» »	11	»	och
»	*C. G. Österberg*	»	den 9 mars.					

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,50 på natten.

In fidem

Herman Palmgren.

Stockholm, Ivar Hæggströms boktryckeri A. B., 1903.